

Sastamalan

Joulu

2013

Hyvää Joulua!

Aidot 100% TITAN-kehyset eivät sisällä lainkaan nikkeliä.

Anna lahja,
josta on hyötyä pitkään!

NYYSSÖNEN
www.nyyssonen.fi

LUOTETTAVA, LAADUKAS, KOTIMAINEN.
www.fennooptiikka.fi

SÄÄSTÖPANKKI

TOIVOTTAA

TUNNELMALLISTA
JOULUNAIKAA

Huittisten
Säästöpankki

Auttaa aina.

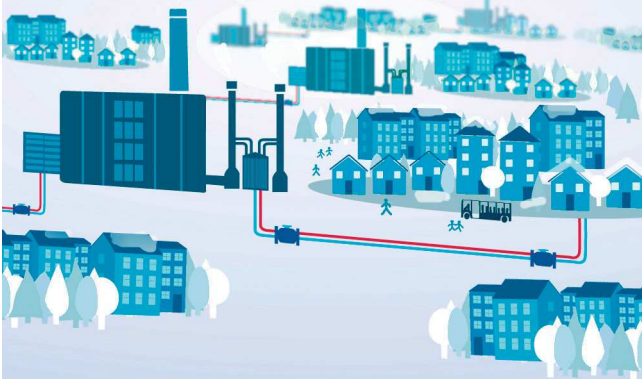
www.saastopankki.fi/huittistensp
puh. 010 841 5700

VEXVE

VESI NIEMINEN

RAUTIA
SASTAMALA

*Rauhallista
Joulua*

Jokinen

Vammala Tampere Turku Helsinki Espoo

Hyvää Joulua ja Onnea Vuodelle 2014

Toivoo:

Sastamalan Joulu 2013

nro 26

Kustantaja:
Lions Club
Sastamala/Vammala ry

Lehtitoimikunta 2013:
Satu Rantala
Ritva Tuominen
Tapio Riutta
Pekka Maaranen
Mikko Lahtinen
Kalevi Harmaala

Kannen valokuva:
Urpo Vuorenoja
Kuvan kohde on 100-vuotias
Karkun kirkko

Ulkoasu ja taitto:
Vammaspaino

Paino: Vammaspaino 2013

Kiitämme

lehtemme kirjoittajia
ja tuki-ilmoittajia.

Lehden tuotto käytetään
nuoriso- ja vanhustyöhön.

Sastamalan Joulu on LC
Sastamala/Vammala ry:n
rekisteröimä tavaramerkki.

Sisältö

Sastamalan Joulu 2013 , Pekka Telilä	4
Arkinen joulukertomus Jouluruuhka , Ari Paavilainen	5
Tyrvään papin 31 joulua , Osmo Ojansivu	6-9
Vammalan kävijöitä, Salmelainen, Sarkia ja Sillanpää , Panu Rajala	10-11
Isoviha ja Sastamalan seutu , Tuomas Rantala	12-13
Purpurien perustaja haluaa Sastamalaan lisää kansankulttuuria , Leena Rantala	15-17
Suomi-neidon uskomaton tarina , Seikko Eskola	18-23
Sastamala on hyvä kasvualusta kirjahulluudelle , Eero Niinikoski	25
Sotapakolaisen junaleikit , Pentti Lahtinen	26-27
Valepa, Sastamalan sykkeestä , Hannu Hautamäki	29
Sastamalan seudun visionäärejä , Kalevi Harmaala	31
Ikämiespalloilu , Jussi Lehtinen	32-33
Liikennekilpailut Varilan koululla 1961 , Jari Nurmi	34-35
Matti Harjuntausta - ikikuntoilija , Antti Lepistö	37
Theodolinda Hanhssonin joululahjat , Anna Ulvinen	39
Tyrvään Illon Viljoniemen alueen asuttaminen , Antti Korventausta, Matti Juti	41-43
Tyrväältäkin on tuomittu Siperiaan , Hannu Mäkinen	45
Karkun kirkko 100 vuotta , Tuomas Reku	46-48
Koulumuistoja Vammalasta , Marjatta Vanha-Kämppä	51-53
Tukkilaisurheilua , Antero Telilä	54-55
Lapsuuden suojelu , Sami Mahkonen	57
Hartaushetki Isonvihan aikaisen piilopirtin multipenkeillä Ekojärven rannalla , Maria Mustalahti	59
Kalliomäen Aliinan tarinaa 1800-luvun loppupuolen jouluista , Maija Kiviranta	61
Tyrvään tytöt Ameriikoissa , Noora Hyvärinen ja Lotta Ylinen	62-63
Sanaristikot ja anagrammit	65
Muukalainen Tyrvällä	69

Sastamalan Joulu 2013

Vuosi on taas vierähtänyt ja joulun merkkejä on jo selvästi nähtävissä. Kaupat valmistautuvat tulevaan joulusesonkiin jo hyvissä ajoin ja hyllyt alkavat täytymään erilaisista jouluaiheisista tuotteista. Pitkä lämmin kesäkausi on takana jääden historiaan yhtenä vähäsateisimpina kesänä vuosikausiin. Syksyn tullen Lions-toiminta käynnistyy oikein toden teolla, tästä hyvänä esimerkkinä Sastamalan Joulu -lehti. Lehden toimittaminen aloitetaan jo kesällä, jolloin aletaan etsiä kirjoittajia ja suunnitella lehden sisältöä. Lehden toimitustyö jatkuu läpi syksyn ja huipentuu marraskuussa itse lehden ilmestymiseen. Sastamalan Joulun ilmestyminen onkin monelle merkki joulun tulosta. Lehti tarjoaa tänäkin vuonna lukijoilleen tuhdin paketin asiaa niin tästä ajasta kuin menneistäkin tapahtumista.

Luovuta Isänmaasi Onnellisempaan Nousevalle Sukupolvelle, tämä on toiminta-ajatuksemme. Tästä pidämme kiinni, ja Sastamalan Joulu on osa projektiamme. Kerätyillä varoilla lähetämme nuoria vaihtoon ulkomaille, tuemme nuorten liikuntatoimintaa, autamme apua tarvitsevia – ja tietenkään tärkeintä aktiviteettiämme Sastamalakotia unohtamatta, johon suuntaamme tukeamme monin eri tavoin. Tuemme ei aina ole rahallista, vaan useimmiten talloilla tekemistä. Myös Ladyt osallistuvat useimpiin aktiviteetteihimme ja heidänkään panostaan ei saa

unohtaa. Perinteisesti kauteemme sisältyvät Sastamalakodilla lukupiirit, vanhusten kyyditykset, pienet talonmiehentyöt sekä monet muut talkoot. Jaamme hiekoitussoraa sotaveteraaneille ja vastaanamme parhaamme mukaan kauden aikana saapuviin avustuspyyntöihin.

LC Sastamala/Vammala koostuu keski-ikältään jo yli 60-vuotiaista Veljistä, joten tämän kauden presidenttinä ja klubin nuorimpana minulla onkin suuri vastuu hankkia myös uusia nuoria jäseniä. Nykypäivän kiireisen elämänrytmin, työn, perheen ja harrastusten yhdistäminen on vaativa haaste. Tämä hankaloiittaa uusien jäsenten saamista toimintaan mukaan ja varmistamaan jatkuvuuden arvokkaalle toiminnalle. Yhdessä tekeminen ja muiden tukeminen saa aikaan hyvän mielen molemmille osapuolille.

Sastamalan Joulun valmistelu vaatii paljon työtä. Siitä suuri kiitos kaikille lehden tekoon osallistujille, tärkeille tukijoille, jotka mainoksillaan mahdollistavat lehden ilmestymisen, sekä Teille arvon lukijat. Toivotankin rauhallista joulua kaikille Sastamalan Joulu -lehden lukijoille ja menestystä vuodelle 2014!

Pekka Telilä

Lions Club Sastamala/Vammala
Presidentti

Arkinen joulukertomus

Jouluruuhka

Joulun aika tuo mieleeni ruuhkan. Joulun aikaan on paljon kiirettä kaikkien arkisten asioiden kanssa. Ruuhka syntyy, kun kaikki ovat liikkeellä samaan aikaan. Ollaan ostamassa joululahjoja ja jouluruokia. Lähdetään joulun viettoon jonnekin kauemmaksi. Monet lähtevät joulun viettoon Etelä-Suomen asutustaajamista muualle Suomeen, sinne mistä ovat kotoisin. Ruuhkia syntyy niin kaduille, kauppoihin kuin maanteille. Myös kirkoissa on vilskettä monissa joulun ajan tilaisuuksissa.

Joosef ja Maria nykyajan Suomessa

Joulun aikaan pyörittelen usein mielessäni kuin näytelmää tilanteesta, missä jouluevankeliumin tapahtumat on sijoitettu nykyiseen suomalaiseen elämänmenoon ja jouluruuhkaan. Jouluevankeliumissa Joosef ja Maria lähtevät synnyinseudulleen verolle pantaviksi. Ihmisiä tuntuu olevan paljon liikkeellä, koska he eivät enää löydä paikkaa majatalossa. Odotettu perheenlisäys syntyy tallimajoituksessa. Pienokaista hoivailtaessa paikalle saapuvat niin paimenet kuin itämaan tietäjät.

Tapahtumista löytyy monia yhtäläisyyksiä niihin asioihin, jotka ovat jouluruuhkassa olemassa. Kuten Joosef ja Maria lähtivät monien muiden tavoin verolle pantaviksi, monet nuoret perheet suuntaavat joulun aikaan joulunviettoon sinne mistä ovat kotoisin. Aattopäivinä ruuhkat matelevat maanteilla. Olosuhteet eivät ole parhaat mahdolliset. Karu kuumuus ei ole helppoa aasin selässä, mutta herkkua ei ole pimeän adventtisoihjonkaan kyntäminen. Kummassakin tilanteessa arkisten sattumusten mahdollisuudet kasvavat ja yhteenotto käy ilmeiseksi.

Sieluni silmin ja korvin näen ja kuulen ne keskustelut ja äänensävyt, joita verollepanokutsu ja lasketun ajan läheisyys ovat saaneet aikaan Joosefin ja Marian kodissa. Aasikytyi viimeisillään raskaana olevalle äidille on varmasti mielenkiintoinen kokemus. Matkanteko ei liene sujunut kaikkein leppoisimmissä merkeissä. Tunnistan tätä tilannetta seuraavana ilmasta selvät katastrofin ainekset.

Arjen evankeliumi

Joulun aikaan mieleni varmaan lähtee tähän ajatusleikkiin siksi, etten ajattele joulua satuna jostain toisesta todellisuudesta. En halua etäännyttää

tämän kaiken inhimillisyyttä kiiltokuvamaisen verhon taakse. Nuo ensimmäisen joulun eläneet ihmiset ovat olleet ihan samanlaisia ihmisiä kuin mekin. He ovat tunteneet iloa, surua, mielihyvää ja kipua. Kiire, ärtyneisyys ja ahdistus eivät oleet heille vieraita. He kokivat tätä kaikkea aivan samanlaisista asioista kuin mekin. Vaellus kohti Betlehemiä aasin selässä ei ollut pyhiinvaellus kohti ensimmäistä joulua, vaan se oli tuskainen ja arkinen matka, joka varmasti näkyi ja kuului Joosefin ja Marian olemuksesta. Joosef ja Maria tuskin valittiin Jeesuksen vanhemmiksi siksi, että he onnistuivat olemaan ennätyskellisen pyhiä ja kiiltokuvamaisia. Joulunajan stressin ja ahdistuksen käydessä ylivoimaisiksi emme mekään jaksa pitää kiinni kiiltokuvista.

Kun käyn mielessäni lävitse tätä näytelmää, joulun sanoma kolahtaa minulle entistä pelkistetympin ja riemukkaammin. Joulun ei tullut, koska joku jaksoi olla ennätyskellisen kiiltokuvamainen ja pyhä. Joulun ei tullut eikä tule yrittämällä. Joulun tuli, koska Jumala halusi tehdä meistä ihan oikeita pyhiä; Jeesuksen opetuslapsia. Jeesus tuli antamaan meille joululahjan. Hän syntyi maailmaan, jotta me pelastuisimme.

Pyhyys ei ole saavutus vaan lahja. Jumalan pelastusteko tässä maailmassa ei koskenut vain tiettyjä ihmisiä tai jotakin kansanryhmää, vaan se koski kaikkia ihmisiä ja koko luomakuntaa. Jouluevankeliumi kaikessa tavallisuudessaan kertoo meille, ettei meidän tarvitse olla mitään muuta kuin mitä me nyt jo olemme. Joulun tuli tällöisten tavallisten syntisten keskelle. Tällöisiä tavallisia talleajia ne Raamatunkin ihmiset olivat.

Siunattua joulua kaikille!

Ari Paavilainen
Sastamalan kirkkoherra

Tyrvään pappin

31 joulu

■ Osmo Ojansivu

”Hienoa aikaa”, sanoo moni eläkeläinen kuulumisia vaihdettaessa. Siihen on helppo toisen eläkeläisen yhtyä ja lisätä, että ei vain hyvää, vaan parasta aikaa. Tietysti lapsuus, nuoruus ja työaika ovat omalla tavallaan nekin parasta aikaa, mutta eläke-aika on sitä aivan erityisellä tavalla. Saa tehdä, mitä haluaa, olla vapaa ja omistaa jotakin todella arvokasta ja uniikkia, omat muistonsa ja kokemuksensa, joista ammentaa sisältöä ja voimaa. Eikä eläke-aika useimmille suinkaan ole pelkkää laiskottelua, vaan aktiivista osallistumista ilman pakkoa siihen, mistä pitää, tietysti sillä varauksella, että terveyttä riittää. Jäin eläkkeelle syksyllä 2008 ja monet ovat kysyneet, miltä nyt tuntuu. Kun vastasin, että ei tämä pahaa ole, hyvältä tuntuu, eräs itsekin juuri eläkkeelle jäänyt vastasi, ”Niin, ja kun tietää sen itse ansainneensa”.

Tarkoitukseni ei kuitenkaan ole kertoa eläkepäivien ihannuudesta, vaan tiestä näihin päiviin ja nimenomaan Tyrvällä elettyistä joulusta. Sain työaikani olla pappina kaikkiaan 34 joulua ja niistä 31 Tyrvällä. Toki olin myös Vammalassa, mutta olen aina pitänyt itseäni nimenomaan Tyrvään pappina. Täällä vietetyt joulut kuuluivat ainakin osittain työssä. Kuulun siihen pappispolveen, joka piti itsestäänselvyytenä, että työssä ollaan työn, viran ja kutsumuksen eikä omilla ehdoilla. Ei tullut mieleenkään, että jouluna, pääsiäisenä tai helluntaina pappi olisi poissa töistä ja kirkon ovet kiinni. Sellaisenkin joulun kyllä muistan, että hoipuvin saarnastuoliin 40 asteen kuumessa. Varmaan se näkyi ja kuuluikin, lääkäri piti sitä hengenvaarallisena.

Kappalainen ja joulukuusi Ketolan pappilassa 1986.

Työehtosopimukset toivat vuosituhannen lopulla kirkkoon uusia säännöksiä ja pappisurani viimeisinä vuosina jopa suosituksen, että myös pappi voi tiettyjen vuosien jälkeen pitää kaikki joulupäivät vapaana. Tämä on toki ymmärrettävää, erityisesti perheellisten näkökulmasta. Joulupaista en kuitenkaan ehtinyt nauttia, enkä niitä kaivannutkaan. Päinvastoin työn joulut seurakunnan keskellä olivat kiireestä huolimatta ehkä parasta aikaa koko työssä. Silloin tunsin työnsä tärkeyden, ovet olivat avoinna ja väkeä ei tarvinnut houkutellessa. Joskus kyllä mieleen hiipi ajatus, että olenko enemmänkin ohjelmansuorittaja kuin pappi. Vaikka joulun kristillinen sanoma on muuttumaton, juhlan viettämisen muodoissa tapahtui kuitenkin kaiken aikaa muutosta. Niin syvään juurtuneessa ja perinteisessä juhlassa kuin jouluna, muutos on toki hidasta, mutta jo yli 30 vuoden perspektiivissä sen näkee.

Ensimmäinen jouluni Tyrvällä oli vuonna 1977. Seurakunnan työ rakentui vanhojen ja hyvien perinteiden pohjalle. Joulun ehdoton keskus oli jouluaamu ja varhainen joulukirkko, niin kuin vuosisadat oli ollut. Vasta silloin veisattiin ”Enkeli taivaan” ja luettiin tuttu Luukkaan joulu-evankeliumi ”Ja tapahtui niinä päivinä”. Joulua edeltänyt aika oli paastonaikaa ja joulun valmistavaa aikaa ja se näkyi seurakunnan toiminnassa. Kyllä Tyrvälläkin yritettiin paastoa pitää esillä, mutta pakonomaista se oli, ja kaikkesta yrittämisestä huolimatta saimme havaita, että ei ruokapaasto istu luterilaiseen kirkkoomme kuten ortodoksiseen tai

katoliseen. Perinne oli suurilta joukoilta hävinnyt jo aikojen ja sitten ja mikä kirkollisissa perinteissä menee, se menee mennäkseen. Adventtiaikana jumalanpalveluksen liturgisena värinä oli katumuksen violetti, joka vaihtui vasta jouluaamuna juhlan valkoiseen. Silloin alttarille nostettiin myös Tyrvään vanhan kirkon 1700-luvulta peräisin oleva mes-sinkinen kynttelikkö, ja joulu oli tullut Tyrvälle.

Vielä 1980- ja 1990-luvuilla seurakunnan tilaisuuksista ei juurikaan käytetty joulujuhla-nimeä, puhumattakaan, että olisi pidetty pikkujouluja. Sen sijaan kaikki 23 diakonia- ja lähetyspiiriä viettivät adventtijuhliaan. Jouluaatonakin oltiin vielä kynnyksellä ja vasta 2000-luvulle tultaessa jouluevankeliumi ja jouluvirsi siirtyivät aaton hartauteen. Aikaisemmin aatonakin luettiin profetioita Messiaan syntymästä ja veisattiin jouluun valmistavia virsiä. Nämä hyvät virret ovat nykyisin jääneet lähes käyttämättömiksi ja siksi myös vieraisi, harmi kyllä.

Aattohartaus oli vielä 70- ja 80-luvulla pieni tapahtuma. Se tarjosi haudoilla kävijöille pienen kirkkohetken, jonka sisältönä oli pari virttä ja puhe. Haudoilla kynttilöitä ei syytetty ollenkaan siinä määrin kuin nykyään. Muutos on ollut valtava. Samalla aattohartaus on vaihtunut joulukirkoksi. Vuosituhannen vaihtuessa se siirtyi myös väkimäärällä mitattuna joulun pääjumalanpalvelukseksi. Jouluevankeliumin ja -virren paikka vaihtui aattohartauteen. Tyrvään kirkon kirkkopäiväkirja kertoo muutoksen rajuuden. Siitä ilmenee, että vuosituhannen vaihteessa osallistujien määrissä elettiin huippuvuosia. Jouluaattona kirkossa pidettiin kolme tapahtumaa, perheiden aattohartaus, jouluaaton hartaus ja vielä yökirkko. Väkeä oli liikkeellä noin 2500 henkeä ja vielä aamun joulukirkkoonkin riitti yli 700 henkeä. Nyt kymmenen vuotta myöhemmin väkimäärä on tapahtunut puolella. Silti joulu yhä on suosituin kirkkopyhä.

Muutos siis tapahtui viime vuosisadan lopulla. Suomalaisen joulunvieton painopiste oli siirtynyt vääjäämättömästi aattoon, toisin kuin suurimmassa osassa kristikuntaa. Joulunviettoperinteemme oli taipunut kaupallisuuden puristuksessa ja vuosisatainen tapa aloittaa jouluun laskeutuminen Tuomaan päivästä ja jatkaa juhlaa sitten aina Nuutin päivään asti, oli vaihtunut joulun viettämiseen jo ennen varsinaista juhlaa 25.12. Marraskuun puolella alkaa loputon pikkujoulujen ja joulutapahtumien vyöry. Tästä seuraa se, minkä nykyisin hyvin tunnemme, että joulu loppuu jo joulupäivään. Kaikki tämä tapahtui niin, että sitä ei missään päätetty. Kirkon oli mukauduttava ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuneeseen. Mutta näinhän se menee nykyisin monessa muussakin kirkollisen perinteen asiassa. Aika vaihtuu ja muodot muuttuvat, mutta säilyykö sisältö ja sanoma? Sitä on muutoksen keskellä syytä kysellä.

Seurakunnallinen toiminta oli vuosituhannen lopulla Tyrvällä aktiivista. Kodit avasivat auliisti ovensa ja vastuunkantajia oli paljon. Erityisesti jouluun liittyvistä tapahtumista mieleeni on 70-luvulta jäänyt ”Joulua odotellessa”-lähetystapahtuma seurakuntatalossa. Tunnetut paikkakuntalaiset olivat koristelleet kukin oman joulukuusensa, ja seurakuntalaiset äänestivät niistä kauneimman. Tapahtumassa oli monipuolista ohjelmaa koko perheelle ja sen ohessa nautittiin seurakuntatalon emännän Ilma Tuomiston valmistamaa ohranryynipuuroa ja ruusunmarjasoppaa. Talo oli täynnä väkeä ja tunnelma iloisen kodikas. Ehkä tämä tapahtuma on jäänyt mieleeni, koska se poikkesi silloisen seurakuntatyön muuten aika vakavasta ja juhlallisesta tyylistä. Uusi aika oli astumassa esiin seurakunnallisessa toiminnassa. Tosin sitten huomattiin, että uudet ideat ovat paremminkin kertaluontoisia projekteja ja idea kuluu nopeasti vuosien vieressä. Näin kävi tällekin tapahtumalle ja monelle muulle yritykselle. Niitä ei enää ole.

Perhekirkko Lantulan koululla vuonna 2001.

Suurenmoinen Golf. Uusi Golf Variant.

Golf Variant -mallisto svh alk.: autoveroton hinta 17.750 €, arvioitu autovero* 3.900,98 €, kokonaishinta 22.250,98 €

*CO₂-päästöillä 115 g/km. Yhdistelmäkulutus 5,0 l/100 km. Kokonaishinta sisältää toimituskulut 600 €. Kuvan auto erikoisvarustein.

**Ajaminen on inhimillistä.
Siksi Das Auto.**

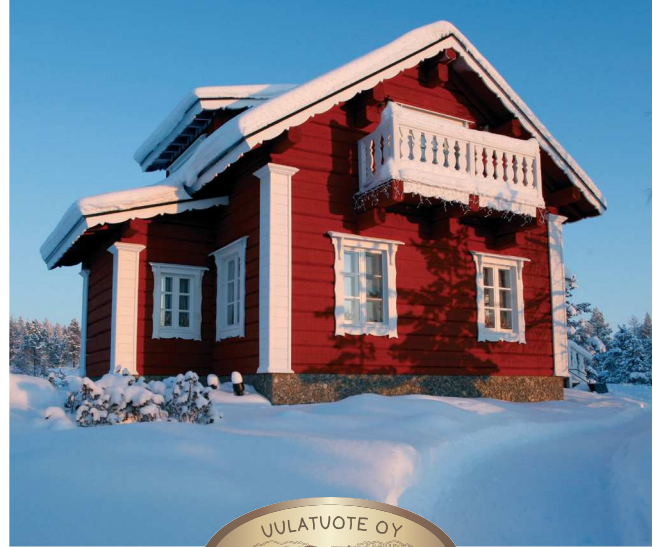
**Hyvää Joulua ja uutta
Autoiluvuotta 2014.**

Das Auto.

Huittisten Laatuauto Oy

Korkeakoskentie 75, Huittinen, vaihde 02-5601 670
Automyynti puh. 02-5601 680: ma-pe 9-18, la 10-14
www.huittistenlaatuauto.fi

Uulatuote Oy toivottaa värikästä joulua

Monipuolisella valikoimallamme luot helposti uutta ilmettä ja tunnelmaa kotisi sisä- että ulkopinnoille. Päästä luovuutesi valloilleen ja anna maalin värien loistaa.

PERINTEISIÄ LUONNONMAALEJA *35 v.*
WWW.UULA.FI

*Kunnia Jumalalle korkeuksissa,
ja maassa rauha ihmisten kesken,
joita kohtaan hänellä on hyvä tahto!*

**Siunattua
Joulunaikaa!**

SASTAMALAN
SEURAKUNTA

**KOE UUSI
TOYOTA
COROLLA.**

TOYOTA

ALWAYS A
BETTER WAY

TÄYSIN UUDISTUNUT 11. SUKUPOLVI.

Toyota Corolla ajaa luokkansa kärkeen reilusti kasvaneilla sisätiloilla. Ajonautintoa kasvattavat Active-varustetasosta alkaen mm. kosketusnäyttöinen Toyota Touch 2 -mediakeskus peruutuskameralla sekä vakionopeudensäädin ja automaatti-ilmastointi. Portaattoman Multidrive S -automaattivaihteiston saat lisävarusteena. **Tule meille kokemaan 11 sukupolven saavutukset!**

Mallisto alkaen:
autoveroton suositushinta 17 770 €,
arvioitu autovero 4 584,43 €, toimituskulut 600 €
arvioitu kokonaishinta sisältäen toimituskulut 22 954 €

EU-yhdistetty kulutus 4,1-6,0 l/100 km, CO₂-päästöt 106-139 g/km. Takuu 3 vuotta/1000.000 km, korin puhki-ruostumattomuustakuu 12 vuotta.

- Myynti
- Huolto
- Varaosat
- Peltikorjaamo

**AUTOTALO
PELTTARI**

Loimijoentie 55, Huittinen • Puh. 02-560 5300 • www.autotalopelttari.fi

Joulu on myös muistamisen aikaa. Tästä ajatuksesta syntyi 80-luvulla seurakunnan ”jouluralli”. Se oli joulun alle sijoitettava työntekijöiden kotikäyntitapahtuma yksinäisten vanhusien luokse. Diakonian kylätoimikunnat ilmoittivat alueeltaan vanhukset, joiden luona vierailtiin. Parhaimmillaan heitä oli reilusti toista sataa. Vierailu oli kävijänsä näköinen pienimuotoinen tervehdys, joka sisälsi ehkä laulun, rukouksen ja kynttilän sytyttämisen. Tärkeintä eivät olleet viemiset, vaan kohtaaminen ja hyvän joulun toivotus. ”Ralli” oli voimia kysyvä, mutta se myös palkitsi kävijänsä. Vieläkin muistan lämmöllä montaa yksinäistä vanhusta, nyt jo poisnukkunutta, joiden luona sain käydä monena jouluna ja viettää ehtoollishetken. Muistan iloiset kasvot ja sanat: ”Hyvää joulua sinullekin, tule taas!” Kotikäyntityö oli ja on yhä mielestäni yksi parhaista seurakunnan toimintamuodoista.

Jouluun valmistauduttiin kylillä myös pitkät perinteet omaavissa kokoontumisissa. Niistä ovat mieleeni jääneet etenkin Kaukolan Impolassa, Altti ja Taimi Sipilän luona vietetyt lähetysmyyjäiset, joissa kakot ja kakut tekivät kauppansa, Tapiolankylän Raili ja Uuno Kivelässä vietetyt loppiaisseurat sekä Sammaljoen Kurjessa Martta Haapisevan Tapaninpäivänä järjestämät Siunaukselan orpokotiseurat, joissa vakiopuhujana oli Väinö Lepola Nokialta. Siionin kanteleen laulut kaikuivat Kurjen pirtissä. Ekajärven Kotimäessä Toini ja Antti Mustalahden luona taas kokoonnuttiin itsenäisyyspäivänä Japaninlähetysmyyjäisiin. Nämä tapahtumat ovat jo suurelta osalta historiaa, mutta niiden lämmin ja jouluinen muisto on kauniina mielissä ja kiitollisuus niitä ihmisiä kohtaan, jotka avasi kotinsa ovet seurakunnalle.

Ketolan pappila oli ensimmäinen kotini Tyrvällä ja siksi Lopenkulman rukoushuoneen toimintaan osallistuminen lankesi kuin luonnostaan Ketolan pappilassa asuvalle pappille. Edeltäjäni Olli Kahran tavoin minusta tuli Lopenkulman rovasti. Rukoushuoneen toiminnasta vastasivat lähinnä Korkin veljekset, Risto ja Rauno Heikkilä. Evankelinen tausta ei estänyt heitä rakastamasta omaa seurakuntaansa ja olemasta ensisijaisesti sen jäseniä ja rakentavia luottamushenkilöitä. Rukoushuoneen toiminta oli vilkasta ja tiivistyi adventin ja joulun aikana. Yhä jatkuvaan perinteeseen kuuluu myös jouluaamun jumalanpalvelus, ainoa kirkkojen ulkopuolella Tyrvällä. Haikealla mielellä muistelen aikaa, jolloin evankelisen liikkeen ja seurakunnan välillä oli saumaton yhteistyö. Liekö sekin iäksi mennyt?

Tyrvään seurakunnan perinteisiin kuuluivat myös Armas Maasalon upeat adventti- ja jouluvesperit. Tyrvään perinteikkäälle kirkkokuorolle ne olivat poikkeuksellisen rakkaat, ikään kuin joulukortit seurakunnalle. Matti Kohon johdolla ne laulettiin vuosikausia ensin Tyrvään ja sitten Sammaljoen kirkossa. Myös alttarilta koettuina vesperit olivat poikkeuksellisen vaikuttavia ja ajattomia. Moni seurakuntalainen oli paikalla kerta toisensa jälkeen, ja yhä niitä kaivataan. Tämän perinteen soisi jatkuvan kauan.

Lähetystyö oli paljon esillä adventti- ja jouluaikana. Tyrvään seurakuntaahan kutsuttiin vahvan lähetyskannatuksen vuosi lähetysseurakunnaksi ja Tyrvään Sanomia lähetyslehdiksi. Toimelliset lähetysseurakunnat Salli Ristevirta ja Maria Mustalahti pitivät huolta, että lehdessä riitti lähetystietoutta. 80-luvun lopulla nousi Tyrvään kirkolle joulukuusi valoineen ja kehotuksineen ”Anna kuusen palaa”. Kolik-

koautomaatti keräsi sievoisen summan lähetystyölle, parhaimmillaan noin 2000 euroa. Valot ovat jääneet kuuseen, vaikka rahat pitääkin nykyisin pistää kolehtiin.

Jouluun valmistautumisessa oli Tyrvällä kuitenkin kaksi tapahtumaa ylitse muiden. Toinen oli Suomen Lähetysseuran alullepanema, kaikkialla Suomen kirkkoissa laulettava ”Kauneimmat joululaulut”, ja toinen meidän oma spesiaalimme, Tuomaankirkko, neljännen adventin aamuna Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa. Kumpikin on säilyttänyt paikkansa. Kauneimmat joululaulut laulettiin ensimmäisen kerran vuonna 1973, ja yhä se kerää kirkot täyteen erityisesti lapsiperheitä. Tärkeintä on saada laulaa yhdessä tutut ja kauniit joululaulut, joissa on voimaa ja joita ilman ei joulua tule.

Tuomaankirkon isä on Timo Kökkö ja hänen mukaansa se myös profiloitui äänen käyttöä ja vanhoja tekstejä ja kuulutuksia myöten. Muistan, kuinka vaikea ensimmäisen kerran hänen jälkeensä oli astua kirkossa esille. Tuntui, että tämä ei enää ole sama Tuomaankirkko. Eikä ollutkaan, mutta tuon aamuisen hetken voima olikin henkilöä syvemmällä, ja kaiketi siksi vaellus lyhtyjen kanssa kirkolle yhä jatkuu. Se jokin on sellaisessa ihmisen kaipuussa, jota on vaikea selittää. Kirkkoon tulija kohtaa vanhassa kirkossa ainutlaatuisella tavalla menneet sukupolvet ja heidän uskonsa ja pyrkii liittymään siihen. Läsän on pieni ihminen ja suuri Jumala. Joulun sanoma on ilosanoma.

Näitä muistelllessani ja kirjatessani huomaan, miten paljon on kauniita muistoja. Niitä olisi moneenkin kirjaan. Tähän lopuksi liitän vielä yhden jouluun liittyvän ja erityisen mieluisen muiston. Lantulan koululla toimi yksi seurakunnan aktiivisimmista pyhäkouluista. Koulun keittäjä Helvi Tuomisto oli sen verraton äitihahmo. En ole missään nähnyt sellaista opettajan ja lasten yhteyttä kuin Helvin pyhäkoulussa. Hän rakasti lapsiaan ja saikin siitä valtakunnallisen vuoden pyhäkoulunopettajan tittelin. Hänen aloitteestaan syntyi joskus 80-luvulla koko kylän joulujuhla, jota vietettiin koululla neljännen adventtisunnuntain iltana lasten jumalanpalveluksena. Lapset olivat pääosassa. Katsellessani takahuoneessa lasten pukeutumista enkeleiksi ja paimeniksi tai Mariaksi ja Joosefiksi ja sitten salissa vanhempien ja isovanhempien ilmeitä, tuntui, että joulu on läsnä. Sain nähdä sukupolven vaihtuvan ja aiempien esiintyjien lasten ottavan heidän paikkansa. Sanoma kulki eteenpäin. Tämä tapahtuma oli itselleni usein viimeinen ennen varsinaista joulua. Ajellessani autolla monista kiireistä väsyneenä Lantulan koululta kotiin, mieleni oli hyvä. Pappi oli ollut seurakuntansa keskellä ja tullut siunatuksi. Mitä näissä kaikissa tapahtumissa itse saatoin antaa, on sitten toinen juttu, ja sen edessä joutuu painamaan päänsä. Tunnen, että sain enemmän kuin annoin.

Kuten lukija huomaa, kaiken aikaa seurakunnassa syntyy uudenlaista toimintaa ja niin pitääkin, viimeisimpänä Maiju ja Urpo Vuorenojan ideoima Seimikatu Marttilankadulle. Osa elää hetken, osa jää pysyvämmäksi. Me työntekijät ja vastuunkantajat tulemme ja menemme. Meidän varassamme seurakunta ei ole, mutta uskollisuutta ja rakkautta Jeesukseen meiltä kysytään. Olen kiitollinen saamastani ajasta ja vuorosta palvelu pappina 31 joulua Tyrvällä. Maalaispapiin elämää se on ollut, viestin viemistä siitä, että Jumalan armo on ilmestynyt pelastukseksi kaikille.

Vammalan kävijöitä, Salmelainen, Sarkia ja Sillanpää

■ Panu Rajala

Eino Salmelainen näki ensimmäisen teatteriesityksensä Vammalan kauppalassa. Ikaalisten poika kävi siellä Tyrvään Yhteiskoulua, sillä se valmisti ylioppilaita toisin kuin kotikauppalan viisiluokkainen koulu. Hän oli 16-vuotiaana ensimmäistä kertaa maailmalla poissa kotioloista. Tällöin jysähti.

Tamperelainen näyttelijäryhmä saapui Vammalan palokunnantalolle esittämään Teuvo Pakkalan laulunäytelmää Tukkijoella.

Eino-poika koki ensimmäisen ”teatteri h u r m a n” elämässään, kuten hän harventaa muistelmissaan Aioin paiksi, jouduin teatteriin (1955). Hän tunsu joutuneensa ”sekapään tavoin tukkilaisromantiikan lumoihin” ja näki nuo tamperelaiset työväen harrastajanäyttelijät ”puoli-jumalallisina olentoina”. Hän käveli heidän perässään pitkin maantietä ja koki loukkauksena, kun nämä ”lumomaailman lähetit” oli pantu asumaan hyvin vaatimattomaan taloon.

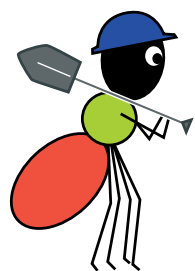
Nuo nuoret miehet ja naiset olivat itse asiassa köyhiä tavallisia työläisiä, mutta Eino näki heidän ”lävitseen”, näki heidät toisenlaisina, näyttämön suurentamina hahmoina.

”Karuun maailmaani oli tullut jotakin ennen aavistamista, elämän lupasi mielikuvien rikkautta, jonka edessä seisoin kuin rannattoman meren äärellä.”

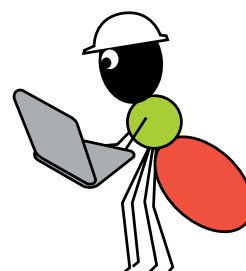
Keitä olivat nämä ihmeelliset näyttelijät, jotka muuttivat nuoren miehen maailman ja antoivat ratkaisevan sysäyksen hänen tulevalle elämänuralleen? Hän uskoi nähneensä maineikkaan Tampereen Työväen Teatterin vierailuesityksen.

Tukkijoella kuului Tampereen Teatterin vakio-ohjelmistoon sen perustamisesta 1904 alkaen, mutta naapuriin Työväen Teatteriin suosikinäytelmä tuli vasta talvella 1916. Tällöin Salmelainen oli jo vuosia sitten lähtenyt Vammalasta ja toimi lehtimiehenä Heinolassa.

Hänen näkemänsä Tukkijoella syksyllä 1909 olikin todennäköisesti Tampereen Ulkotyöväen Yhdistyksen toi-

RA-SK
www.ra-sk.fi

meenpanema kiertue, ja sen esitys perustui alkuaan Tampereen Sekakuoron Draamallisen osaston kantaesitykseen vuodelta 1900. Tällöin näytelmä oli vierailut Porissakin. Siihen aikaan varsinkin menestysnäytelmiä pidettiin kauan hengissä ja uusittiin aika ajoin, jolloin myös näyttelijät saattoivat osaksi vaihtua. Esitys ei varmaankaan ollut ”ammattimaisesti valmistettu”, kuten Salmelainen muistelmissaan uumoilee.

Vaatimattomin harrastajavoimin esitetty Tukkijoella riitti joka tapauksessa niinkin sytyttävään elämykseen, että sen näkijä Eino Salmelainen joutui aikaa myöten ensin Tampereen Teatterin ja sitten Tampereen Työväen Teatterin pitkäaikaiseksi johtajaksi.

Teatteriharrastus jatkui Vammalassa näyttelijä Kaarlo Karin ja hänen rouvansa voimin. Heidänkin ryhmänsä esitykset tekivät Einoon suuren vaikutuksen, varsinkin intialainen Vasantasena. Joittenkin ruokokasvien ja räsyjen avulla näyttämölle loihdittiin ilmiselvä Intia.

Mutta yhteiskoulun rehtorin diktatorinen kielto lopetti sitten koululaisten teatteriharrastuksen. Tätä Salmelainen jyrkästi paheksui. Mitä muuta kulttuuriharrastusta oli Vammalassa saatavilla?

”Maantien, jota kävellä ruumiin terveydeksi – ei mitään muuta. --- Minun kohdallani nuo vuodet olivat henkisesti köyhimmät, kehitykseni kannalta vähemmän merkitsevät.”

Muutamaa vuotta myöhemmin Tyrvään kouluun saapui Kaarlo Teodor Sulin, varattoman naisen avioton poika. Vaikka hänen kävi hyvin ja hän pääsi Vammalan herrasväen hoidokiksi, hänkin koki kauppalan vuotensa muistelmaansa ahdistuksen aikana:

”Paljon kärsimystä, syntyperästä ja köyhyydestä johtuvaa alemmuudentunnetta, jännitystä sielullisen erilaisuuden takia, jonka nuorukainen jo selvästi tunsi, ylitunteellisuudesta johtuvia ristiriitoja, intohimoisena heräävän, yksinäisen ja synkän tunne-elämän myrskyjä, ujouden ja arkuuden piina sielunelämässä.”

Kauniilla vaaleatukkaisella pojalla oli omat identiteetit ja sukupuoliseen suuntaukseen liittyvät ongelmansa, ja ehkä juuri ne yllyttivät hänet mestarillisesti soinnuttelevien säkeiden runoilijaksi, Kaarlo Sarkiaksi. Vammala oli hänelle erityisen kouraiseva kokemus, kaikkine seuraamuksineen ja sisällissodan kauhuineen, jotka ansaitsisivat oman lukunsa.

Eino Salmelaisella oli matkaa kotitalostaan Ikaalisten Pöllöstä Vammalaan 50-60 kilometriä: matka kävi ensin hevosella yli Pohjankankaan Kyröskoskelle, sieltä laivalla Siuroon ja loppumatka junalla. Eipä ollut koulukyytejä.

Siuron laivassa Eino näki ensi kerran viisi vuotta itseään vanhemman ylioppilaan, Frans Emil Sillanpään. ”Muodostin sen mielikuvan, että hän oli kovin levoton, ei pysynyt ollenkaan alallaan tuossa pienessä laivassa.”

Arvatenkin Sillanpäästä hermostuttivat yliopistolukunsa, jotka eivät ottaneet edistyäkseen. Sen sijaan velkataakka kasvoi. Pian oli edessä umpikuja.

Kriisin tihentyessä 1914 Sillanpää käväisi Vammalassa lepuuttamassa hermojaan ja tapaamassa luokkatoveriaan Urho Kivimäkeä, joka oli saanut jonkin viran Vammalasta. Minkä muuten? Opettajan, kirjastonhoitajan? Kivimäestä hän tuli sitten ahkera suomentaja, yhteisiä kirjallisia harrastuksia löytyi siis luokkatoverusten kesken.

Käynnistä oli tuloksena Sillanpään novelli ”Herra ja koirra”, joka ilmestyi kokoelmassa Viidestoista (1936). Kiertä-

en ja kaarrellen siinä kertoillaan niitä näitä käynnin vaiheita. Nuoret miehet muistelevat menneitä ylioppilasvuosiaan. Kohdataan merkillinen herra, pienikokoinen, pää etuviistossa kulkeva, harmaasilmäinen. Hänen pään asentonsa muistutti nyrkkeilijää. Ainoa varsinainen tapahtuma on se, kun tuo oudoksi jäävä herra kurittaa Dobermann-pinseriään Rexiä julmasti piiskallaan, koska se ei muka asetu sopivasti valokuvattavaksi. Miksi tapaus on tähän kuvattu? Sillä ei ole syitä eikä seurauksia.

Ilmeisesti Vammalassa ei juuri muuta tapahtunut. Sillanpää osasi kehrätä juttua vaikka tyhjistä.

Novelli on hänen heikoimpiaan. Onpa siinä kuitenkin pieni lisä Vammalan kulttuurihistoriaan, ilmeikäs tableau kauppalan hiljaiselosta:

”Herttainen sodantakainen kauppala – pikkuisen juuraja – suopeita valitteluja takana päin toistensa mahdollisista moitittavista otteista – liian kokemattoman neidon joutumista liian kokeneen poikamiehen seurustelutoveriksi – liian vapaamielinen perheen isä, joka salli koulukäyvien poikiensa istua korttiseurassa – jne. Mutta jonkinlaista tasaista viihtymystä meillä kuitenkin oli, pikku piipahteluja toinen toistensa luona, skruuvia, kvartetti-iltoja – jne. Yleensä muistelen mielelläni noita siellä viettämiäni viikkoja – tuossa elämäni vaiheessa, jolloin kaikki oli seisahtanut, edessä hiljainen kysymys; mitäs nyt eteen, poikasen...”

Sillanpää oli vasta edellisenä jouluna 1913 palannut Helsingistä lopullisesti kotiinsa Hämeenkyrön Töllinmäkeen. Opinnot olivat jääneet, ei tullut miehestä tohtoria eikä lääkäriä. Oli valittava joku tie eteenpäin.

Kukaties Vammalan joutilaina viikkoina alkoi vastaus häämöttää. Käytiin varmaan kirjallisiakin keskusteluja. Pian samana vuonna Uuteen Suomettareen ilmaantui nimi-merkki E. Syvärin novelli ”Kodin helmasta”. Siinä oli alku. Parin vuoden kuluttua ilmestyi F. E. Sillanpään esikoisromaani Elämä ja aurinko (1916), joka hehkui kokonaan uutta luonnonkuvausta Suomen nuorena kirjallisuudessa.

Kolme taiteilijaa käväisi vuorollaan Vammalassa, ehkä sattumoisin ja hieman kolein tunnelmin, mutta jotakin tämä kauppala lienee heille kullekin merkinnyt – sysäystä johonkin. Eivät he muuten olisi sitä kukin persoonallisella tavallaan muistelleet.

Panu Rajala on FT, kirjallisuudentutkija ja kirjailija, syntynyt 1945 Helsingissä, asuu siellä ja osaksi Hämeenkyrössä.

Kirjoittanut F. E. Sillanpään kolmiosaisen elämäkerran, useita näytelmiä ja sovituksia hänen teoksistaan, kaksi näytelmää Kaarlo Sarkiasta ja yhden Salmelaisesta sekä lukuisia muita teoksia, kuten Tampereen Työväen Teatterin ja Tampereen Teatterin tarinat. Rajala on toiminut Vanhan kirjallisuuden päivien ohjelmajohtajana vuodesta 2008.

Vuonna 2014 F.E. Sillanpään syntymästä tulee kuluneeksi 125 vuotta ja Eino Salmelaisen 120.

Isoviha ja Sastamalan seutu

■ *Tuomas Rantala*

Venäjän lyötyä Ruotsin joukot Pultavan taistelussa kesällä 1709 tapahtui Suuressa Pohjan sodassa käänne, joka oli suomalaisillekin kohtalokas. Vahvistuneet venäläiset ryhtyivät suunnittelemaan Suomen valtausta ja hyökkäystä Ruotsiin sen pakottamiseksi rauhaan. Valtaus toteutettiinkin vuoden 1713 kesästä alkaen seuraavan talveen mennessä. Alkoi venäläismiehityksen aika, joka myös Isonavihana tunnetaan. Tuo 300 vuotta sitten alkanut ajanjakso kosketi myös Sastamalan seudun elämää.

Venäläiset saapuvat Sastamalaan

Lokakuun alussa 1713 löivät ylivoimaiset venäläiset Pälkäneen Kostianvirralla Carl Gustaf Armfeltin joukot ja lähtivät etenemään kohti länttä. Tyrväeseen venäläisjoukot saapuivat lokakuun 23. päivä 1713. Helppoa ei venäläisten vallan aika ollut Sastamalan seudulla, sillä pohjoisen Sastamalan seutuja (Mouhijärveä ja Karkkua) käytettiin lähtöalueena Pohjanmaalle suuntautunutta hyökkäystä varten. Tämä merkitsi rasituksia talollisille, jotka joutuivat muonittamaan ja kyyditsemään venäläistä sotaväkeä.

Kaikki eivät kuitenkaan olleet jääneet venäläisten armoille. Sastamalan seudulla, niin kuin muuallakin maassa, varsinkin säätyläiset pakenivat jos suinkin pystyivät. Pakolaisiksi ryhtyivät muun muassa Karkun Järventakaa isännöinyt katselmuskirjuri Iisakki Erkinpoika perheineen, Tyrvään Rautajokea emännöinyt Elisabeth Hassalenia ja Kiikan Ruotsilan emäntä Elisabeth Rigeman. Kaikki säätyläiset eivät kuitenkaan paenneet vaan jäivät paikoilleen, esimerkiksi Kiikassa Raukon kartanoa isännöinyt vapaa-herra Henning Grass jäi kartanoonsa, mutta hänet venäläiset tappoivat pian tultuaan.

Arkielämää Isonvihan aikana

Venäläisten miehitysaika merkitsi monen asian muuttumista, tämä koski esimerkiksi hallintoa. Osittain hallinto pystyi kuitenkin nojautumaan myös vanhaan, sillä alempia virkamiehiä oli jäänyt paikoilleen. Esimerkiksi Ylä-Satakunnan alisen kihlakunnan vouti Jakob Callia oli jäänyt paikoilleen samoin kuin Mouhijärven nimismies Daniel Tallqvist. Näiden virkamiesten taitoja käytettiin hyväksi myös venäläismiehityksen vuosina.

Sodankäynti ja miehitys kysyivät varoja. Venäläiset toteuttivat melko ankarasti sitä ikivanhaa käytäntöä, jonka mukaan miehitetyn maan tuli elättää maata miehittävä armeija. Koska maan verotus oli varsinkin miehityksen alkuvaiheessa vaikea toteuttaa, niin saadakseen joukoilleen varoja ja

Ruhtinas Mihail Golitsyn toimi Suomessa olleiden venäläisten joukkojen ylipäällikkönä.

muonaa, toteuttivat venäläiset suoranaisten ryöstön vuoden 1713 lopussa ja vuoden 1714 alussa. Ryöstösaalis ei ollutkaan aivan pieni ja Sastamalan alueeltakin saatiin kokoon noin 6000 tynnyriä viljaa helmikuun 1714 alkuun mennessä.

Ryöstely ja kova verotus johtivat tyytymättömyyteen, joka ilmeni valituksina. Valitusten seurauksena venäläisten ylipäällikkö ruhtinas Mihail Golitsyn määräsi verotusperusteiden tarkistamisen. Tarkastuksen seurauksena verotus järkiperaistyikin ja autiotilat tulivat erotetuksi niistä tiloista, jotka olivat maksumukkyisiä. Tosin vaikka manttaalien luku alenikin niin veroja vaadittiin yhä enemmän.

Lisäksi venäläiset vaativat erilaisia ylimääräisiä kontribuutioita, kuten kankaita ja hevosia. Sastamalalaisia vaadittiin myös ajamaan tukkia venäläisten hyväksi eri puolille Suomea.

Arkielämän ilmiöihin poikkeuksellisen aikana kuuluivat poikkeukselliset ihmissuhteet. Kun paikkakunnalle oli sijoitettuna venäläisiä sotilaita ja omat miehet olivat poissa, niin tämä johti suhteisiin, joiden seurauksena syntyi lapsia. Sastamalan seudulla merkittiin 27:lle avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle venäläinen isä. Tosin on mahdollista että joissakin tapauksissa äidit ilmoittivat lapsen isäksi venäläisen, koska suomalainen oikeusjärjestys ei koskenut näitä.

Kirkollinen elämä toimi Sastamalan alueella Isonvihan aikaan ilmeisen hyvin, sillä seudun papistosta vain vähemmistö jätti seudun. Alemmalla papistolla ei ollut juuri edes mahdollisuutta lähteä pitkäksi aikaa pakoon. Kirkkoherroista Tyrvään kirkkoherra Wegelius pakeni Tornioon, mutta Mouhijärven ja Karkun kirkkoherrat Tammelin ja Enckell palasivat takaisin Pohjanmaalta. Vuonna 1719 Sastamalan papisto olikin lähes täysilukuinen.

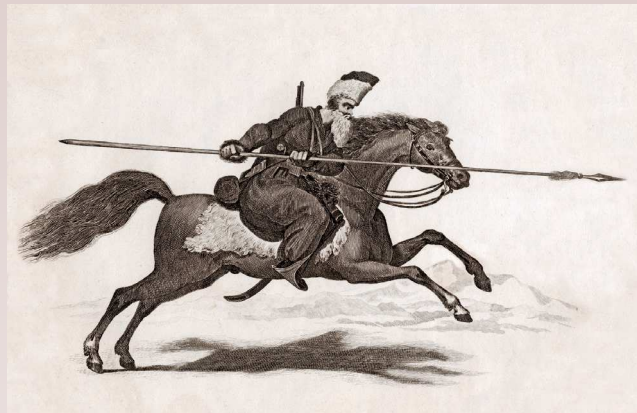
Väenottoja ja välikohtauksia

Isonvihan lopulla Suomi joutui väenottoalueeksi kun amiraali Fjodor Apraksin käski ottaa maasta kaksituhatta miestä. Väenotto kosketti myös Sastamalan seutua. Alkuperäinen tarkoitus lienee ollut viedä miehet taistelemaan Persiaa vastaan, mutta he näyttävät joutuneen Inkerinmaalle. Punatautiin sairastuneista vain pieni osa pääsi palaamaan rauhanteon jälkeen kotiin Sastamalan seudulle. Sastamalan asukkaita päätyi todennäköisesti Venäjälle myös orjiksi, näin ainakin uskotaan tapahtuneen Isonvihan alkuaikoina, jolloin venäläiset veivät Mouhijärven Mustajoelta isännän tyttären ja Hahmajärven Irrin isännän.

Sellaista vastarintaa, jota kerrotaan esimerkiksi sissipäällikkö Tapani Löfvingin harjoittaneen, ei Sastamalan seudulla todennäköisesti juuri ollut. Välikohtauksia kuitenkin sattui kuten esimerkiksi silloin kun vuonna 1715 Nohkuuan oli kokoontunut maksamaan muonaveroja. Ratsutilalliset Heikki Ryömä ja Juho Hulkari joutuivat tällöin rakuunoiden pahoinpitelemiksi, koska eivät olleet maksaneet maksujaan. Tästä suivaantuneena Jaakko Jaakonpoika oli uhannut toimittaa kantokirjurin hirteen, jolloin rakuunat olivat pahoinpidelleet hänetkin. Vuonna 1714 Mouhijärvellä lampuuti Niilo kieltäytyi tulehasta venäläisten pitämään puhutteluun ja hän löi noutajaansa kirveellä käteen. Niiloa piilotellut leski vangittiin ja joutui pahoinpideltyksi. Joidenkin venäläissotilaiden kerrotaan myös päässeen hengestään: Leiniälän Haunian Heikki Juhonpoika tappoi venäläisen rakuunan ja legendan mukaan Ekojärvenmaassa olisi tapettu neljä kasakkaa, joiden ruumiit upotettiin Ekojärveen.

Isonvihan jälkeen

Elokuussa 1721 solmitun Uudenkaupungin rauhan myötä päättyi Isonvihan aika. Paluu arkeen oli ankara, sillä maa oli kärsinyt paljon sekä henkisesti että aineellisesti. Isonvihan loppupuolella (1719) laaditusta luettelosta selvisi, että Sastamalan seudulla (Tyrväässä, Karkussa ja Mouhijärvellä) oli 390 asuttua ja viljeltyä tilaa, kun niitä tavallisesti oli

Isonvihan aikana Sastamalankin seudulla saattoi törmätä kasakkaan.

556. Osa tiloista oli toki joutunut maksukyvyttömäksi tai autioksi ennen miehitystä, mutta yhtä kaikki oli tiloja autioitunut miehityksenkin aikana ja pystyssäkin olevien tilojen maksukyky oli heikentynyt. Vammaskosken silta oli myös hävitetty ja pappilat rappiolla. Valtiovalta oli sentään ymmärtäväinen ja antoi verohelpotuksia sekä toimitti siemenviljaa. Maa toipuikin taloudellisesti melko nopeasti, mikä kyllä johtui paljolti siitä, että talous oli vielä kovin kehittymätön.

VREEDDE tekoning tusschen de Plenipotentiarijzen van den Keyser van Groot Rusland en de Koning van Sweeden, tat Neustadt, naar een Oorlog van 21 jaaren, op den 26 Aug. 1721.

PAX inter Magnam Moscovitarum Imper. et Regem Sueciae composita, ductu Oratorum utriusque cum summa potestate Neostadi 20 Augusti die 1721 post bellum 21 annorum.

Per Schenk Exc. Amst. & Præ.

Isoviha loppui Suureen Pohjan sodan päättäneeseen Uudenkaupungin rauhaan.

SILKKIPAINO

silkkeri

*tarrat
teipit
kilvet
kyllit
laserkaiverrus
tekstiilipaino*

Painopalveluja jo yli 30 vuotta

Silkkeri Oy
Kiertokatu 6
38210 Sastamala

puh: 03 - 5114 901
fax: 03 - 5114 902
www.silkkeri.fi

KARTANON
Isännöintipalvelut
KAUKAJÄRVIOSUUSKUNTA

ISA-auktorisoitu
isännöintiyritys

Teemu Ryyppä
Isännöitsijä, IAT
Puh. 010 424 2927
Puistokatu 7 B, Sastamala
teemu.ryyppa@kaukajarviok.fi
www.kaukajarviok.fi

Vammalan
SIIVOUSSHUOLTO

**Siivousaineiden ja
välineiden erikoismyymälä**

Ammattilaisten käyttämät
aineet ja välineet kotiin.
Poikkeaa siivouskauppaan
katsomaan löytyykö sinulle
sieltä siivousapua.

Vammalan Siivoushuolto
Onkiniemenkatu 9, 38200 Sastamala
Avoinna: ma-pe 10-17
Puh. 03 511 2316, fax 03 511 4770
tiina.varinen@siivoushuolto.net

 TEKNIKUM
Teknikum Oy

Hyvää joulua!

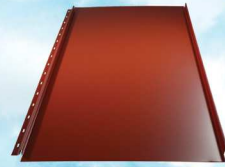

www.teknikum.com

PL 13, 38211 Sastamala • Puh. (03) 51911

jps-mainos.fi

PROFILIT SUORAAN VALMISTAJALTA

LUKKOSAUMA

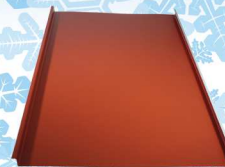
TIILIKUVIO

AALTOKUVIO

FP-20

KONESAUMA

FINNPELTI

Satu 0503733113
Seppo 0500731173 tai poikkeaa
Heinoontie 7, Sastamala

Kiikoisten kotiseututalo pihapiireineen on tärkeä paikka Birgit P. Jaakolalle.

Purpurien perustaja haluaa Sastamalaan lisää kansankulttuuria

■ *Leena Rantala*

Kotiseutuneuvos Birgit P. Jaakola ei jätä ketään kylmäksi. Tämä Kiikoisten kiivas puolustaja intoilee kulttuurin puolesta ja inhoaa turhaa byrokratiaa. Jaakola sai elokuussa Suomen Kotiseutuliiton korkeimman tunnustuksen, kotiseututyön ansiomitalin.

Vuodet Porin ja Rauman kulttuurijohtajana ovat tehneet Jaakolasta ”julkkiksen”. Hän tuntee valtavan määrän ihmisiä niin Sastamalasta kuin koko Satakunnan ja Pirkanmaan alueelta. Samoin ihmiset tuntevat Jaakolan ja hänen hattunsa. Jaakolan lastenlapset ovat sitä mieltä, ettei mummun kanssa voi mennä Poriin päinkään tai sieltä ei päästä koskaan kotiin. Tuttuja tulee vastaan sen verran tiuhaan ja kaikkien kanssa pitää vaihtaa sananen tai pari.

”Missä Birgit sun hattus on?” saatetaan kysyä, jos Jaakola on hetkeksi luopunut tavaramerkistään. Jaakola tunnustaa, että hattu on osa hänen taiteilijaimagoaan. Toisaalta se on huomattavan kätevä laittaa päähän, kun esiintymistilaisuuksia on paljon ja hiusten laittaminen varsin aikaavievää hommaa.

”Virassa oli aina tapetilla”, Jaakola luonnehtii.

Hattu siis sai jäädä päähän, kun kätevyys yhdistyi vauhdikkaan kulttuurijohtajan imagoon.

Oppivuodet Tyrviksessä

Jaakola on opiskellut Tampereen yliopistossa lehdistöoppia, äidinkieltä ja kotimaista kirjallisuutta sekä historiaa. Lehdistöopissa Jaakola oli elokuva- ja tv-puolella ja onkin tehnyt myös ohjaajan töitä. Heikon terveytensä takia hän ei kuitenkaan voinut ottaa vastaan kesätöitä tv-puolelta. Eräs lääkäri olisi kieltänyt opintojen aloittamisenkin, mutta kannustava professori sai Jaakolan yrittämään.

”Kursilla oli mahtava yhteishenki. Nykyään puhutaan paljon yhteisöllisyydestä, sitä meillä riitti”, Jaakola muistelee.

Opiskelukaverit mm. huolehtivat, että Jaakola muisti ottaa lääkkeensä, kun mentiin yhdessä syömään. Moni kursilaisista on nykyään nimekäs toimittaja tai kulttuurivaikuttaja, ja vanhoista kontakteista on ollut hyötyä Jaakolalle.

Ensimmäisen opiskeluvuotensa jälkeen Jaakola tuli kesätöihin Tyrvään Sanomiin. Elettiin 1960-luvun loppua.

”Voisi sanoa, että Antti Prusi oli oppi-isäni”, Jaakola määrittelee.

Prusi toimi paikallislehden päätoimittajana vuodet 1950–86 ja oli todellinen kotiseutuaktiivi.

MATKA-JOKELA OY
 Aittalahdenkatu 6, 2. krs.
 38200 Sastamala
 03-511 9010
 www.matka-jokela.fi

Kuljetusliike
FINSKA

(03) 514 3531

Yhteistyötahoja ja asiakkaita
 kuluneesta vuodesta kiittäen

**Hopun
 apteekki**
 Superin liikekeskus

Rauhallista Joulua!

VEHMAAN TILA
 Tampereentie 212, Sastamala
 puh. (03) 511 2775
 www.vehmaantila.fi

SUUNNITTELUTOIMISTO Insar Oy
 Torikeskus 3. krs, 38200 Sastamala
 Puhelin 03-512 7200, fax. 03-514 2233
 Sähköposti: juhani.puukka@kopteri.net
 jarmo.jarventausta@kopteri.net
 Kotisivut: www.insar.fi

**Haapaniemen juhla- ja pitopalvelu
 käytettävissänne!**

- * perhejuhlrat
- * yritys-tilaisuudet
- * mukava retkikohde; tilauksesta lounas/kahvi
- * viihtyisä rantasauna

Haapaniemen Pidot Ky
 Haapaniementie, 38140 Sastamala
 SASTAMALA, p. 03-515 4121

TERVETULOA TUTUSTUMAAN!

Hanakat

LVI-TAMMINEN OY
 Hopunkatu 6, 38200 Sastamala
 Puh. 010 404 7500 Fax. (03) 512 9955

Alan monipuolisin nettikauppa

Laaja valikoima ompelualan tarvikkeita ja välineitä yleistä hintatasoa selvästi edullisemmin!

**OMPELIJAN TARVIKETUKKU
 ompelijanmaailma.fi**

Ompelijanmaailmasta löydät myös tunnetuimmat ompelukoneimerkit

SINGER
Husqvarna VIKING
BERNINA

Varastomyymälät:
 Pispalan valtatie 53, TAMPERE, puh. (03) 344 0022
 Asemakatu 21, VAMMALA, puh. (03) 514 2280
 Aukioloajat ja lisätietoja: www.ompelukonekoivu.fi

Ompelukonekeskus Koivu Oy

Tyrvään Sanomissa työskennellessään Jaakola oppi tuntemaan kaikki paikalliset taiteilijat ja kirjailijat, kun he tulivat vipaamaan rahaa lehden kassasta.

”Kyllä nykyään on muuttunut tylsäksi”, Jaakola nauraa ja muistelee Prusin jotain mutisseen, mutta auttaneen silti taiteilijoita.

Purpurit syntyivät vauhdilla

Jaakolan oma musiikkiharrastus alkoi jo lapsena, jolloin hän opetteli yhdessä serkkunsa kanssa soittamaan kaksirivistä haitaria. Lapset seurasivat vierestä aikuisia ja oppivat soittamaan korvakuulolta.

Koulussa Jaakolaa katsottiin kieroon, kun hän kertoi kuuntelevansa Kaustisen Purpuripelimanneja. Nuorena vinnutytty rakkaus kansanmusiikkia kohtaan on kuitenkin jatkunut läpi elämän.

Elokuussa 1969 opettaja ja kansanmuusikko Timo Koski marssi Tyrvään Sanomien toimitukseen mukanaan Kiikoisten purpurin nuotit. Tutkimus oli paljastanut Kiikoisten vuorotanssin yhdeksi Suomen arvokkaimmista.

Prusi ja Jaakola innostuivat hurjasti tästä kansanperinteen löydöstä, ja Jaakola alkoi saman tien puuhata Kiikoisiin Purpurijuhlia. Paikkakunnalla oli sopivasti n. 40-vuotiaista tanssitaitoista väkeä, joka lähti mukaan tapahtumaan. Koski ja Jaakola kävivät myös haastattelemassa paikkakuntalaisia, jotka olivat vielä nuoruudessaan tanssineet häissä purpuria.

Saman tien perustettiin myös Kiikoisten Purpuripelimannit -yhtye, jossa Jaakolakin soitti mukana. Se keikkaili parhaimmillaan 52 kertaa vuodessa Kiikoisten ulkopuolella, mikä tarkoitti huimaa lisäystä kunnan tunnettavuudelle. Tänä kesänä Purpurijuhlia vietettiin 44. kerran.

Välilasku USA:han

Kiikoisten Purpuripelimannit esiintyivät myös Kaustisten kansanmusiikkijuhlilla. Se keikka poiki Jaakolalle yllättävät mahdollisuuden, sillä kotona soi puhelin ja USA:n lähetystöstä tarjottiin kulttuuriryöntekijän virkaa Michiganin osavaltiossa. Jaakola oli tällöin Kiikan koulussa äidinkielen opettajana ja oli ällistynyt yllättävästä tarjouksesta.

”He olivat nähneet meidät esiintymässä Kaustisille ja otaneet selvää minusta.”

Jaakola kertoo muistelevansa äitiään suurella kiitollisuudella tämänkin päätöksenteon yhteydessä. ”Mee vaan, mä teen sulle eväät”, äiti kannusti tyttärtään ja niin Jaakola lähti valtameren toiselle puolelle vuodeksi. Aviomies jäi kuitenkin odottamaan Suomeen ja ikävä palauttikin Jaakolan takaisin kotiseudulleen.

Amerikan vuodesta jäi paljon hauskoja muistoja, mm. se, miten hän sai paikalliselta luterilaiselta kirkolta pikavauhtia talon käyttöönsä, kun mormoniperhe oli ensi tarjonnut asuinpaikkaa.

Kulttuuritoimi kutsuu

1980-luvulla säädettiin laki kuntien kulttuuritoiminnasta ja kaupunkiin alettiin perustaa kulttuurijohtajan virkoja. Rauman kaupunki otti yhteyttä ja pyysi Jaakolaa hakemaan perusteilla olevaan virkkaan. Näin Jaakola päätyi kaupungin ensimmäiseksi kulttuurijohtajaksi, missä työssä hän viihtyi seuraavat 11 vuotta. Raumassa Jaakola mm. perusti Mus-

tan pitsin yö -tapahtuman samalla innokkaalla otteella kuin Purpurijuhlat.

Siirtyminen Porin kulttuurijohtajaksi olikin varsinainen sotaretki helposti sujuneen Rauman ajan jälkeen. Kokoomuslaisen Jaakolan valinta virkaan hermostutti Porin vasemmistolaisen kulttuuritoimen ja kolme ensimmäistä vuotta hän sai puolustaa paikkaansa tosissaan.

”Onneksi minulla on vahva itsetunto”, hän toteaa muistellessaan tuota aikaa.

Miesten ja naisten erilaisista toimintamahdollisuuksista Jaakolalla on selvä näkemys:

”Emme vielä ole tasa-arvoisia, sen verran paljon olen tutustunut Satakunnan hyvä veli -verkostoon. Miehet saavat tehdä kunnissa mitä haluavat tai olla tekemättä mitään. Toivottavasti ehdin oppia vielä Sastamalan ja Pirkanmaan verkostot”, Jaakola nauraa, mutta toteaa samalla ajan varmaankin loppuvan kesken.

Lisää ideointia kulttuurikentälle

Tätä haastattelua tehtäessä Jaakola on istunut Sastamalan kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa kahdeksan kuukautta. Ensivaikutelma Sastamalan kunnalliselämästä on hyvin jähmeä.

”Tuntuu, että täällä on suuremmat byrokraattiset puitteet kuin Porissa, eikä kukaan kyseenalaista vanhoja totuttuja tapoja. Kaupunki on julistautunut Kirjan pääkaupungiksi, mutta ei jaa ollenkaan taiteilija-apurahoja!” Jaakola lataa.

Kulttuuriavustusten jakosysteemiä Jaakola ei myöskään ymmärrä: virkamiehet jakavat suuret avustukset ja lautakunta päättää vain pienten rahojen jaosta.

Eniten Jaakola kuitenkin kaipaa tuoretta ideointia. Pienemmällä paikkakunnalla pitää hänen mielestään olla selkeää kulttuuritoimintaa, johon pääsee helposti osalliseksi ja minkä kansa ottaa omakseen.

”Esimerkiksi Sastamalan markkinat ovat loistavat, mutta niitäkään ei ole kehitetty eteenpäin.”

Jaakola kannattaa epäpoliittista asiantuntijaryhmää, joka ideoisi Sastamalan kulttuurikenttää uusiksi, minkä jälkeen virkamiehet toteuttaisivat suunnitelmat.

”Miten saataisiin Pukstaaavin ihana kesäravintola täyteen? Tietysti kuluttajia on seudulla rajallisesti, mutta erilaisilla tapahtumilla ihmiset saadaan liikkeelle.”

Virtaa riittää väitöskirjaan

Jaakola on nyt kolmatta vuotta eläkkeellä, mutta tekee vielä väitöskirjaa Turun yliopistoon aiheenaan Kiikoislainen morsian satakuntalaisessa kontekstissa. Purpuritanssin innoittamana hän tutkii edelleen kulttuuriperintöä vanhan Satakunnan alueella, johon Tyrvääkin kuului. Samalla löytyy hyviä aiheita näytelmiin.

Jaakola on kirjoittanut tähän mennessä kolme näytelmää Kiikoisten kesäteatteriin. Tämän vuoden kesällä esitysvuorossa oli *Valssia koirasomenapuun varjossa*. Näytelmän seitsemän esitystä keräsivät hyvin yleisöä ja ensi vuodeksi Jaakola suunnittelee näytelmää anoppien ja miniöiden välisistä suhteista.

”Näytelmäni ovat kansan taidetta”, Jaakola linjaa.

Laakereillaan lepäävää eläkeläistä Jaakolasta ei todellakaan saa. Kulttuurityö on hänellä sen verran verissä, ettei sitä lopeteta virkauran päättyessä.

Suomi-neidon uskomaton tarina

■ Seikko Eskola

Professori Markku Kuisma on antanut Suomen itsenäistymistä käsittelevälle erinomaiselle kirjalleen (2010) nimeksi "Sodasta syntynyt". Se kuvaa osuvasti itsenäisen Suomen alkua. Syntymävertaus innostaa tämän kirjoittajan hiukan enemmänkin leikkimään syntymisellä, kasvamisella ja itsenäistymisellä. Seuraava onkin Suomi-neidon tarina äidin kohdusta aikuisuuteen sotien seurauksena.

Syntyminen edellyttää sikiämistä. Tämän ensimmäisen maailmansodan mullistuksissa syntyneen vauvan osalta se tapahtui jo satakymmenen vuotta aikaisemmin, Napoleonin sodissa. Sen aikaan saanut raskaus oli seurausta Suomen sodasta 1808-09. Tämä raskaus oli vahinko sillä sitä isä, keisari Aleksanteri I, ei sentään tarkoittanut. Tavoitteena majesteetilla vain oli silloisessa poliittisesti kriittisessä tilanteessa rauhoittaa Ruotsilta ryöstetty Suomi niminen palvelijatar. Tämä kaunis palvelijatar ei ollut kuka tahansa nöyrä piika. Hänellä oli selkeä identiteetti suhteessa uuteen Venäjä-isäntäänsä. Sen identiteetin muodostivat Ruotsin laki ja Lutherin opit sekä talonpoikien vapaus.

Neidin rauhoittaakseen Venäjän keisari antoi Suomelle suuriruhtinaskuntana autonomisen aseman. Mutta yllättäen palvelijatarneito tulikin siitä raskaaksi. Sikiö alkoi kehittyä erinomaisesti ja potkia. Niin kävi erityisesti 1860-luvulta

Aleksanteri I antoi Suomelle autonomisen aseman.

Säännöllisen valtiopäivätoiminnan alkaminen 1863 vahvistettiin valtioitumiskehitystä. Kuvassa talonpoikaissäädyn vakaita edustajia.

lähtien kun se sai omat valtiopäivänsä. Lopulta vauva oli täysin elinkelpoinen.

Kun Pietarissa sitten vahinko huomattiin sikiötä yritettiin monin tavoin abortoida. Siinä tarkoituksessa tuettiin 1800-luvun jälkipuoliskolla suomen kielen nousua ruotsin rinnalle. Siten heikennettäisiin siteitä Ruotsiin. Vielä kehittymättömän suomen tukemiseen oli varaa, koska uskottiin venäjän kielen vähitellen syrjäyttävän ruotsin ja tulevan hallitsevaksi. Mutta lääkkeen vaikutus oli aivan toinen kuin tarkoitettu. Se ei tukahduttanut sikiötä vaan antoi tälle elinvoimaa ja teki mahdolliseksi kansallistunteen ja -tietoisuuden voimakkaan nousun.

1910-luvun alussa Venäjä kuitenkin näytti abortissa onnistuneen. Sen pääkaupungin Pietarin näkökulmastahan toisen sortokauden, siis vuosien 1908-17 ajan, yleisvaltakunnallisella lainsäädännöllä Suomen autonomia itse asiassa oli juridisesti lopetettu. Myös käytännössä suuriruhtinaskunnasta olisi vähitellen tullut tavallinen Venäjän maakunta jos vain tsaarinalta olisi säilynyt. Keisarikunnan säilyminen Venäjällä taas merkitsi silloin eläneille normaaliaikojen jatkumista. Keisarivalta näyttikin vakiinnuttaneen asemansa.

Itsenäisyys utopiaa

Vauvan syntymiseen ei raskausaikana uskonut kukaan. Ajan tunteita kuvaa erinomaisesti tapaus eduskunnan puhemiesen huoneessa tammikuussa 1911. Kolme korkeaa herraa polteli siellä sikareja ja keskusteli poliittisesta tilanteesta. He olivat puhemies P.E. Svinhufvud, valtiokonttorin pääjohta-

ja kansanedustaja ja äskeinen senaattori J.K. Paasikivi sekä nuorsuomalainen kansanedustaja, poliitikko ja juristi Jonas Castrén. Porukassa oli siis kaksi, joista kummastakin itsenäisessä Suomessa tuli sekä presidentti että pääministeri.

Juttelun katkaisi yht'äkkiä Svinhufvud todeten: *"Tämä elämä ei mene. Me tuhoudumme, ellemme pääse Venäjää eroon"*. Paasikivi kysyi: *"Miten luulet meidän pääsevän Venäjää eroon?"* Svinhufvudin vastaus kuului: *"Sitä en tiedä, mutta tavalla tai toisella sen täytyy tapahtua"*.

Tästä syntyi pitempi keskustelu. Castrén kannatti Svinhufvudia. Puhemies jatkoi: *"Venäläiset tekevät meistä täydellisesti lopun, jos jäämme Venäjän yhteyteen. Ne kuristavat meidät"*. - Paasikivi sanoi vuosikymmeniä myöhemmin että tämä oli ensimmäinen kerta, kun hän oli keskustelemassa Suomen itsenäisyydestä, eikä silloin ottanut asiaa vakavalta kannalta.

Presidenttikaudellaan, siis toisen maailmansodan jälkeen, kirjoittamissaan muistelmissa hän totesi: *"Itse asiassa Svinhufvud ei ollut pessimismissään väärässä"* ja jatkoi: *"Ellei aivan odottamatonta olisi tapahtunut, olisi meidän valtiollinen elämämme, laitoksemme ja sisäinen itsenäisyytemme todennäköisesti tuhoutunut"*.

Mutta ei kulunut kuin kolme vuotta ja se "aivan odottamaton" tapahtui, ensimmäinen maailmansota alkoi. Sen seurauksena Venäjän keisarikunta luhistui kolme vuotta myöhemmin, maaliskuussa 1917. Tämä sota oli tragedia koko Euroopalle. Se oli Euroopan ensimmäinen peloponnesolaissota, siis vastasi antiikin Kreikan suuruuden tuhonneita sen kaupunkivaltioiden keskinäisiä sotia. Siitä alkoi Euroopan maailmanmehidin surkastuminen. Mutta Suomelle se tarjosi tilaisuuden.

Ystäväni ja virkatoverini historian professori Olli-Pekka Vehviläinen sanoo, että Suomen itsenäisyyden mahdollisti kolme miestä: serbialainen terroristi Gavrillo Princip (1894-1918), Saksan keisarillisen armeijan komentaja kenraali Erich Ludendorff (1865-1937) ja Venäjällä vallan kaapannut V.I. Lenin (1870-1924). Princip sai maailman-

Keisarinvallan luhistuminen oli mahdollisuus Suomelle.

sodan alkuun murhaamalla Itävallan kruununperijä Frans Ferdinandin, Ludendorff kukisti Venäjän keisarillisen armeijan ja kaatoi tsaarinvallan, Lenin loi Venäjällä kaoottisen tilanteen, jossa viimeisillään oleva Suomi-palvelijatar pääsi hyppäämään ikkunasta karkuun.

Palaan vielä keskusteluun puhemiehen huoneessa 1911. *"Ensimmäinen kerta"*, *"eikä ottanut asiaa vakavalta kannalta"*, kuten Paasikivi siinä Suomen itsenäisyydestä totesi. Ja mistä tuossa puhemiehen huoneen keskustelussa sentään oli kysymys! Mutta vain seitsemän vuotta myöhemmin herroista toinen oli itsenäistyneen Suomen valtionpäämies, valtionhoitaja, joka käytti keisari-suuriruhtinaan valtaa, ja toinen sen ensimmäinen pääministeri. Paremmiin tuskin voi osoittaa itsenäisen Suomen syntyneen sodasta - eikä sen itse aloittamasta. Paasikivikin tunnusti tämän muistelmissaan todetessaan: *"Ellei maailmansotaa olisi syttynyt ja Venäjä siinä tullut lyödyksi, olisi todennäköisesti meillä ollut tuho edessä"*.

Näin vähän siis itsenäisyyteen korkealla poliittisella tasolla oli valmistauduttu. - Kokoomuksen edeltäjän, vanhasuomalaisen puolueen, johtaja valtioneuvos J.R. Danielson-Kalmari totesi myöhemmin, että ennen ensimmäistä maailmansotaa kukaan todellisuuden pohjalla pysyttelevä ei voinut ajatella pienen Suomen kansan tulevaisuutta toisin kuin Venäjän maailmanvallan yhteydessä.

Ruotsin entinen ulkoministeri ja Pietarin-lähettiläs Albert Ehrensvärd puolestaan totesi 1915, että Pietarin valinta pääkaupungiksi on tehnyt Venäjälle elinkysymykseksi Suomenlahden herrana pysymisen ja jatkoi: *"Suomen olemassaolo itsenäisenä valtiona voidaan ajatella mahdolliseksi vasta siinä maailmassa, missä sudet ja lamfaat sovuissa käyvät lautumella keskenään"*. Eikä kukaan keskellä maailmansotaa voinut sellaiseen sopuun uskoa.

Eikä juuri julistetun itsenäisyyden säilymiseen uskonut Ruotsin pääministeri Nils Edénkään, kun Paasikivi hallituksensa toimeksiannosta joulukuussa 1917 kävi häneltä tiedustelemassa juuri julistetun itsenäisyyden tunnustamista. Pääministeri kysyi miten Suomen hallitus kuvitteli voivansa käyttää valtaa, kun se ei edes kyennyt vapauttamaan omia korkeita virkamiehiään, jotka punakaarti oli vanginnut? Hän jatkoi, että vailla omaa sotavoimaa olevan vieraiden joukkojen miehittämän maan itsenäisyyttä oli pakko pitää kyseenalaisena. Edén arvioi, että Venäjällä tulisi luultavasti pian valtaan toinen hallitus, joka olisi vähemmän suopea itsenäistymiselle.

Itsenäisyys yllätyksenä

Vauva kuitenkin syntyi. Mutta vaikean ja verisen keisarileikkauksen se vaati. Venäjän keisarivallan sorruttua Suomea terrorisoi koko kesän ja syksyn 1917 vallankumouksen seurauksena kurinsa menettänyt venäläinen sotaväki, toistasatauhatta miestä. Mitä se merkitsi, kertoo Helsinginkin silloinen tilanne: maamme pääkaupungissa venäläisiä sotilaita oli silloin huomattavasti enemmän kuin 20-50-vuotiaita suomalaisia miehiä. Ja he tekivät mitä tahtoivat päälliköistään piittaamatta, kasarmeissa ei pysytty.

Tästä silloin eläneitten suomalaisten mielipiteisiin paljon vaikuttaneesta venäläisten sotilaitten riehumisesta eivät tosin noita aikojen kuvaavissa romaaneissaan "Täällä Pohjantähden alla" ja "Missä kuljimme kerran" puhu Väinö Linna eikä Kjell Westö. Erityisen paha laiminlyönti se on

Helsinkiä kuvaavassa Westön kirjassa.

Leninin vallankaappaus ilmeisesti oli itsenäisyyden välttämätön edellytys. Kukaan muu ei Venäjällä olisi itsenäisyyttä Suomelle myöntänyt. Eikä Leninkään tehnyt sitä hyväntahtoisuuttaan vaan oman kumouksensa vahvistamiseksi. Hän uskoi että voittanut punainen Suomi liittyisi siihen suureen sosialistiseen valtioon, joka bolshevikkien aloittaman vallankumouksen seurauksena leviäisi koko Eurooppaan. Siinä tarkoituksessa hän kehotti punaisiamme ottamaan vallan. Leninin tuen hintana olivat kapina ja sisällissota.

Suomessa tammikuussa 1918 puhjennessa sisällissodassa venäläisillä joukoilla oli ristiriitoja jyrkentävä kaksinkertainen merkitys aivan siitä riippumattakin miten ne taisteluihin osallistui. Punaisille ne olivat tuki jonka varassa kapina uskallettiin aloittaa, valkoisille ne olivat arvaamaton tekijä, jonka tuloon mukaan taisteluihin oli varauduttava ja joihin tukeutuminen löi vastustajiin maanpetturin leiman.

En epäile sanoa, että Suomen 1900-luvun suurin poliittinen onnettomuus oli, että sosialidemokraattinen puolue ei täällä 1917 hajonnut maltilliseen ja jyrkkään osaan, kuten Ruotsissa tapahtui tuon vuoden keväällä. Koska täällä puolueen yhtenäisyyttä pidettiin pääasiana, sen suhteellisen pieni vasemmistosiipi onnistui saamaan vallan koko puolueessa. Luottaen Venäjällä vallan ottaneisiin se Leninin innostamana lähti kapinan tielle. On syytä huomauttaa, että se tehtiin sellaista hallitusta vastaan, joka kolme kuukautta aikaisemmin pidetyissä vaaleissa oli saanut taakseen eduskunnan enemmistön, joka siis kiistattomasti edusti kansan demokraattista tahtoa.

Punaisten kapinassa minua aina hämmästyttää miten huonoon valmisteluun, olemattomiin suunnitelmiin ja surkeaan johtoon se rakennettiin, ja siten vietiin omat kannattajat suuriin kärsimyksiin. Kuvaavaa punaiselle Suomelle on Helsingissä rauhanvälitystarkoituksessa vierailleen Ruotsin sosialidemokraattisen veljespuolueen pääsihteerin Gustav Möllerin toteamus: "jos tämä on sosialistinen yhteiskunta, kapitalistinen on parempi" - Jos olisin demari, vaatisin että puolueen historia, ja todella kunniakas sellainen, aloitetaan syksystä 1918. Puolueen perustamisen laskemisesta aikaisemmaksi näet seuraa, että sosiaalidemokraatit on maassamme ainoa puolue joka koskaan on tarttunut aseisiin muita vastaan.

Kapinan syinä esitetään miltei vain ajan yhteiskunnalliset olot ja levottomuudet. Ne loivatkin edellytykset ja mahdollisuudet sen aloittamiselle. Mutta unohdetaan toinen, ja hyvin tärkeä syy: kovin heikot puoluejohtajat. Vanhalla työväenpuolueella ei valitettavasti ollut ketään arvovaltaista, hallinnollista kokemusta saanutta ja kansainvälisessä työväenliikkeessä asemassa ollutta johtajaa, toisin kuin Hjalmar Branting, Erik Palmstierna ja Per-Albin Hansson Ruotsissa. Vanha sosialidemokraattinen puolue ajautui konkurssiin kuin yritys jossa on epäpätevät johtajat.

Kapinasta syntyneen sodan merkityksestä ei voi kuin yhtyä presidentti Mauno Koiviston analyysiin (Hufvudstadsbladet 23.11.03): *"Punaisten voittaessa Suomesta ennemmin tai myöhemmin olisi tullut osa Neuvostoliittoa. Sodan jälkeen väestöryhmien suhteet olisivat olleet hyvin tulehtuneet. Punainen puoli olisi voittanut vain Neuvostoliiton tuella, eikä punainen hallitus olisi selvinnyt ilman tukeä idästä. Silloin Neuvostoliitto olisi sanellut ehdot".*

Koivisto ei tuossa puutu kysymykseen sodan nimestä. Hänen arvionsa perustuu sodan lopputulokseen. Mutta silloin kysymys on ennen kaikkea vapaussodasta. Meillähän vapa-

ussota -nimitys on jäänyt sisällissodan varjoon. Molemmat nimet kyllä kuvaavat sotaa. Se oli luonteeltaan sekä vapaus- että sisällissota. Historiallisesti katsoen nimitys vapaussota kuitenkin kertoo olennaisemman. Ilman valkoisten voittoa ei itsenäisyydestä olisi tullut mitään. Vapaussota -nimitystä halutaan ilmeisesti välttää, koska se luo vaikutelman, että punaiset rivimiehet olivat itsenäisyyttä vastaan. Kysymys on kansan mielialan hoidosta ja tietystä itsepetoksesta.

Valkoiset rankaisivat sitten voitettuja ankarasti. Mutta voittaessaan punaisten olisi vallan säilyttääkseen ollut pakko käyttää vielä paljon kovempia otteita ja eliminoida melkoinen osa valkoisten kannattajia.

Kapinan johto pakeni Venäjälle tukijoittensa turviin. Valkoisten kosto tuli siten kohdistumaan suuressa määrin niihin, jotka eivät olleet kapinaan syyllisiä vaan olivat olleet johdolleen solidaarisia ja totelleet käskyjä.

Tuomionsa kapinan johtajat ja monet aktiiviset toimijat kuitenkin saivat. Mutta paradoksaalisesti sen tuomion pani toimeen juuri se järjestelmä, johon he itse olivat toivonsa panneet ja jonka tukeen he olivat uskoneet. Stalinin puhdistuksissa menehtyi kaikkiaan ainakin 20 000 Neuvostoliittoon paennutta suomalaista, siis lähimain sama määrä minkä lasketaan kuolleen valkoiseen terroriin ja sairauksiin vankileireillä.

Mutta nämä Stalinin terrorin uhrit luultavasti tulivat myös vaikuttamaan vihaamansa kapitalistisen järjestelmän säilymiseen Suomessa. Professori Kimmo Rentola toteaa 1940-luvun jälkipuoliskon kommunismia käsittelevässä tutkimuksessaan, että Suomen puoluejohto tiesi toveriensa synkän kohtalon. Se aiheutti, että puolueen johtajat pelkäsivät enemmän voittoa, sen kommunistisen kumouksen onnistumista mitä Neuvostoliitto heiltä odotti, kuin tappiota, kapitalismin säilymistä. Voittoa sattaisivat seurata puhdistukset täälläkin, eikä silloin voinut olla varma omasta säilymisestä.

Itsenäistyminen Euroopan puitteissa

Saavutetun itsenäisyyden säilymiseen ei ulkomailta paljon uskottu. Lontoon arvovaltainen aikakauslehti The Economist julkaisi 1922 Euroopan kartan. Siinä Suomi kuului edelleen Venäjään. Suomen lähettiläs Ossian Donner kävi huomauttamassa ja pyytämässä oikaisua. Vastaus ei ollut rohkaiseva: "emme välitä tilapäisistä rajojen muutoksista". Samaa linjaa edusti Moskovassa 1921 suomalainen vallankumousjohtaja Otto Ville Kuusinen. Hänen mukaansa "Suomi itsessään on tietysti mitätön ja erittäin ohimenevä ilmiö".

Niin yllättävä kuin itsenäistyminen aikalaisille olikin, ei se Euroopan myllerryksen kontekstissa kuitenkaan ollut poikkeuksellista, päinvastoin. Venäjän, Saksan ja Habsburgien keisarikuntien sekä Ottomaanisen valtakunnan sortuessa itäiseen Eurooppaan syntyi yhdeksän uutta valtiota, Suomen lisäksi Viro, Latvia, Liettua, Puola, Tšekkoslovakia, Unkari, Itävalta ja Jugoslavia.

Uusien valtioiden itsenäistymisen ohella demokratia voitti koko maanosassa. Kaikkiaan Euroopassa oli silloin 29 valtiota. Turkia ja Unkaria lukuun ottamatta ne kaikki olivat 1920-luvun alussa demokratioita. Mutta toisen maailmansodan aattona Euroopan valtioista enää vain vähemmistö - 12 - oli demokratioita. Suomi kuului niihin.

Yli paremman arvosanan Suomi saa, kun vertaa sitä muihin sodasta syntyneisiin itäisen Euroopan maihin. Näistä yhdeksästä näet toisen maailmansodan puhjetessa demokratioita olivat enää vain Suomi ja Tšekkoslovakia. Tä-

hän voi vielä lisätä että kylmän sodan aikana demokratiana pysyi enää vain Suomi. - Siis kansainvälisessä vertailussa Suomen demokratia lepää perin vahvalla pohjalla. Maailmansotien välisen ajan taustaa vasten ei voi kuin todeta että itsenäistynyt Suomi oli todellinen menestystarina.

Vankka demokratia

Suomalaisessa demokratiassa on noilta ajoilta vielä toinenkin noteeraamisen arvoinen, historiassa harvinainen ja todella silmiä avaava ilmiö. Tarkoitin 1926-27 vuoden hallinnutta Väinö Tannerin sosiaalidemokraattista hallitusta. Siis kapinan tehnyt ja sisällissodan aloittanut mutta sen hävinnyt ja eduskunnassa vähemmistönä oleva puolue saa kahdeksan vuoden kuluttua yksin muodostaa hallituksen. Ja sen vielä annetaan pysyä vallassa silloin normaalin ajan. Olen yrittänyt löytää historiasta vastaavaa. Mutta en ole siinä onnistunut.

Sosiaalidemokraattinen pääministeri, vt. presidentti Väinö Tanner ottaa vastaan toukokuun 16. päivän paraatin vuonna 1927.

Aivan poikkeuksellistahan oli jo sekin, että sisällissodan aloittanut puolue sai jo vuoden kapinansa jälkeen osallistua eduskuntavaaleihin, ja parin vuoden kuluttua sille vielä annettiin parlamentissa puhemiehen paikka, kun siihen valittiin Väinö Wuolijoki, senaattori kesältä 1917. Heti sen edustajat pääsivät myös mukaan kunnallishallintoon, jossa nyt siirryttiin yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen. Normaalistihan sisällissotien häviäjät ovat pannassa ja maanpaossa vuosikymmeniä.

Ruotsalainen professori ja diplomaatti Krister Wahlbäck heittää pari vuotta sitten ilmestyneessä kirjassaan Jättens andedräkt kysymyksen joka edellä sanottua taustaa vasten on hyvin aiheellinen. Kirjahan käsittelee Suomea Ruotsin politiikassa kahden vuosisadan aikana, 1809-2009.

Wahlbäck kysyy eikö Suomen sosiaalidemokraateilla olisi ollut erinomaiset mahdollisuudet tulla 1920-luvulla toiseksi maansa dominoivista puolueista, jos sen reformistinen siipi olisi kyennyt kapinan tielle lähtemisen estämään. Punamultayhteistyö maalaisliiton kanssa olisi lähtenyt käyntiin jo silloin ja yhteiskunta saanut aivan toisen luonteen. Tämän johtopäätöksen vahvistaa äskettäin julkistettu maalaisliiton johtajan Santeri Alkion päiväkirjamerkintä kapinan alettua. Sosiaalidemokraattien kanssa yhteistyötä tehnyt silloinen eduskunnan varapuhemies toteaa, että oli luullut tuon puolueen järkevämmäksi. Parlamentaarista tietä se olisi voinut toteuttaa pitkälle menevän yhteiskunnallisen

vallankumouksen. Nyt se eksyy väkivaltaan kumotakseen hallituksen ja syrjäyttääkseen eduskunnan.

On pakko olla samaa mieltä Wahlbäckin ja Alkion kanssa. Suomi oli silloin yhteiskuntapoliittisessa lainsäädännössä Ruotsia edellä yleisine ja yhtäläisine - myös kunnallisine - äänioikeuksineen ja kahdeksan tunnin työaikalainsäädäntöineen. Sitä paitsi Suomen porvarilliset puolueetkin olivat valmiit huomattavasti pitemmälle meneviin reformeihin kuin Ruotsissa. Suomesta olisi voinut tulla hyvinvointiyhteiskunnan uranuurtaja. Punaiset rivimiehet todella taistelivat ja kuolivat turhaan. Aseisiin tarttumatta uudistuksia olisi saatu enemmän ja nopeammin

Nuoren tasavallan demokratian kypsyyskoe oli Lapuanliike ja sen takana ollut yhteiskunnallinen liikehdintä sekä Mäntsälän kapina 1932. Eurooppalaisen mallin mukaanhan kaappauksen olisi pitänyt onnistua, demokratian päättyä, ja vallan täälläkin siirtyä uusiin oikeistolaisiin käsiin.

Ja kuka tämän maamme tien pois demokratiasta katkaisi? Sen teki presidentti P.E. Svinhufvud, siis Valkoisen Suomen johtaja ja saksalaismielinen oikeistolainen monarkisti!

Svinhufvudin monarkismista on tosin sanottava, että se nimenomaan oli kapinasta syntynyt. Elokuussa 1917 pitämässään ohjelmapuheessa hän näet oli esittänyt syntyvän itsenäisen Suomen hallitusmuodoksi tasavaltaa. Ja tasavallaksi Svinhufvudin itsenäisyysenaatti itsenäisyysjulistuksessaan Suomen julistikin.

Suomesta ulkoa katsoen on vielä muistettava se brändi, millä maamme loisti 1930-luvun Yhdysvalloissa. Tarkoitin maata joka maksaa velkansa. Se maine oli tosin enemmän toisten ansiota, kun nämä talouspulan kourissa eivät omia lainojaan maksaneet. Niin vähäisellä satsauksella ei Jorma Ollilan brändityöryhmä saisi paljoakaan aikaan.

Meillä käydyn ja käytävän keskustelun ja annetun kuvan kannalta sotienvälinen Suomi demokratian esimerkkimaana tuntuu kovin vieraalta. Mutta silloin noita aikoja verrataan joko myrskyiltä säästyneeseen Ruotsiin tai eräänlaiseen normaali- ja ihannetilään. Asia muuttuu olennaisesti kun vertailukohteeksi tässä esittämälläni tavalla asetetaan muu Eurooppa ja sen silloinen tilanne.

Demokratia Hitlerin ja Stalinin valtapiirissä

Todella maailman tietoisuuteen Suomen itsenäisyyden toi sitten talvisota. Itse asiassa se on hyvin ymmärrettävää. Olen monesti miettinyt, että marraskuun 30. vuonna 1939 Suomen itsenäistymisestä oli kulunut vasta vähemmän aikaa kuin nyt Viron uudesta vapautumisesta. Onko se jo meidän mielissämme niin tukevalla pohjalla, varsinkin kun ajattelee mikä Stalinin Venäjällä oli arvio Euroopan tulevaisuudesta?

Yleensä ulkomaisessa kirjallisuudessa ja mediassa, ja mielellään kotimaassakin, sotien aikainen ja niiden jälkeinen Suomi esitetään natsien liittolaisena ja niiden jälkeen Neuvostoliiton myötäilijänä. Maamme demokratiasta löydetään vain epäkohtia ja politiikasta moitittavaa. Mutta suuremmissa puitteissa tilanne on erilainen.

Maailman parhaisiin sanomalehtiin luettu sveitsiläinen Neue Zürcher Zeitung julkaisi kylmän sodan kuumana vuonna 1950 laajan artikkelin Finland - Demokratie im russischen Machtbereich (Suomi - demokratia Venäjän valtapiirissä). Vastaavan otsikon voisi panna jatkosodankin aikaisen Suomen kuvaukseen: Suomi - demokratia Hitlerin valtapiirissä. Sitähän se siinä porukassa ainoana oli.

Ainoana demokratiana Suomi taisteli Saksan rinnalla, mutta samalla maan juutalaiset rintamassa mukana ja turvasa. Ainoana Neuvostoliiton valtapiirissä täällä pidettiin vaapat vaalit maailmansodan vielä jatkuessa, siis maaliskuussa 1945. Helsinki oli Moskovan ja Lontoon ohella ainoa sotakävien maitten pääkaupungeista jota ei valloitettu.

Suomen demokratiasta oli kokemuksensa perusteella vakuuttunut myös täällä vuodesta 1935 Saksan lähettiläänä toiminut Wipert von Blücher. Kun Helsingissä kesäkuussa 1944 sopimusta presidentti Rytin kanssa tekemässä ollut ulkoministeri Joachim von Ribbentrop kysyi lähettiläältään eikö täältä löytyisi tuhatta päättäväistä miestä natsikaappausta tekemään, Blücherin vastaus oli jyrkän kielteinen: se ei käy, sillä maan väestöstä 97 % on demokraatteja.

Kun Ruotsissa taas kirjoitetaan, että Suomi oli erityisen fasistinen maa, ei voi olla toteamatta, että Suomi lienee ainoa valtio, joka onnistui pettämään Adolf Hitlerin. Tarkoitetaan tätä von Ribbentropin ja presidentti Rytin venäläisten hyökkäyksen paineessa kesäkuussa 1944 tekemää sopimusta, jossa Suomi Saksan sotilaallisen avun vastikkeeksi sitoutui olemaan tekemättä erillistä rauhaa.

Suomihan ei tätä sopimusta pitänyt vaan saatuaan ensin välttämättömänä pitämänsä apua teki sopivaksi katsomassaan tilanteessa, jo pari kuukautta myöhemmin, rauhan Neuvostoliiton kanssa. Suomen johto oli sopimuksen allekirjoittanut tietoisena tarkoituksenaan rikkoa se Saksasta välittämättä.

Sotahan ei lue lakia. Niin eivät tehneet maansa kohtalon vaakalaudalla ollessa Suomen ylimmät päättäjätään. Ta-

Risto Ryti onnistui pettämään saksalaiset mutta pelastamaan suomalaiset.

voitteessaan he onnistuivat, toisin kuin muut Hitlerin pettämistä yrittäneet. Etiikan tutkijat väitelkөөn sitten petoksen moraalista. Mutta riippumattomuutta Saksasta se osoitti. Ja omalle maalle se osoittautui pelastukseksi. Suomalaisille petos oli isänmaallinen teko. Mutta jos sotaonni olisikin kääntynyt Hitlerin valtakunnan voittoon, venäläisten painostuksesta sotasyllisenä tuomittu Ryti olisi Saksasta saanut vähintään yhtä kovan tuomion.

Niin vastenmieliseltä kuin se nykysuomalaisesta tuntuukin, on pakko myöntää, että meillä on syytä olla kiitollisia Saksan Johtajalle (Führer) vielä merkittävämmästäkin maamme pelastamisesta. Tarkoitetaan välirauhan aikaista marraskuuta 1940. Silloinhan Berliinissä Hitlerin luona vierailnut ulkoministeri Molotov ilmoitti Kremlin haluavan ratkaista Suomen kysymyksen Baltian tapaan. Nämä maathan oli juuri miehitetty ja liitetty Neuvostoliittoon. Vedoten Saksan nikkelin ja puun tarpeeseen sotaretkeä itään suunnitteleva Hitler asettui vastaan ja Kreml perääntyi.

Itsenäisen Suomen historian paradokseihin kuuluu siis sekin, että saamme sen syntymisestä ja säilymisestä olla kiitollisia myös niin V.I. Leninille kuin Adolf Hitlerille, näille 20. vuosisadan pahuuden henkilöitymille. Kumpikin aiheutti ihmiskunnalle suunnatonta kärsimystä. Heidän poliittikkansa uhreina miljoonat menettivät henkensä.

Saattaa olla että jatkosodan jälkeen Molotovin mielessä suomalaisten taistelun johdosta oli sama asia, jonka Ruotsin ulkoministeri K.A. Wallenberg ensimmäisen maailmansodan keskellä 1915 ilmaisi saksalaiselle diplomaatille, kun tämä tunnusteli Ruotsin kiinnostusta tulla mukaan sotaan Suomi palkintonaan. Ruotsalainen ulkoministeri-finanssimies kuitasi asian vastaamalla: "Haluatteko te siilin taskuunne".

Saanan tähän todeta, että mielestäni Suomen puolustusdoktriinin tulisi olla juuri se, että tänne tuloa suunnitteleva pelkäisi saavansa oikein piikkikkään siilin taskuunsa. Sodan aikana Suomi ilmeisesti olikin osoittautunut niin piikkikkääksi siiliksi, että Neuvostoliitto ei itse heti ryhtynyt maattamme miehittämään vaan jätti vallan ottamisen täällä avustamilleen suomalaisille kommunisteille. Nämähän siten onneksi osoittautuivat liian pehmeiksi siihen puuhaan.

Suomi oli siis demokratia niin Hitlerin kuin Stalinin valtapiirissä, minne historia meidät tahtomattamme oli heittänyt. Ja olennaista on, että Suomi todella oli ainoa valtio joka sellaiseen pystyi. Siitä pitäisi olla tosi ylpeä. Se, jos mikä, kertoo demokratian juurtumisesta ja lujuudesta.

Mutta tätä suoritusta paremminkin hävetään ja vähätellään. Tuodaan enemmän esiin se mistä demokraattisesta prosessista tingittiin kuin se mitä vaikeissa oloissa saavutettiin. Tämä koskee niin aseveljeyttä kuin suomettumista. Kyllähän niistä huomautettavaa löytyy ja siitä kertominen on oikeutettua. Kritiikkiä saa, ja tietysti tulee esittää. Mutta ennen kaikkea on syytä nähdä se kokonaisuus, ne ehdot joissa aikalaiset toimivat, ja arvioida ilmiöitä sen puitteissa.

Venäjä-isä ja Suomi-tytär

Kyllähän Venäjä-isä kylmän sodan aikana Suomea melkoisessa kurissa piti. Hän piti tarkkaa huolta siitä kenen kanssa tytär seurusteli. Väärästä seurasta tuli nopeasti moitteita. Ja olihan tytär tarpeettoman kiltti ja alistuvainen. Siitähän olisi suomettumisen vuosikymmeniltä paljon kerrottavaa.

Mutta osasi tytärkin hoitaa asioitaan. Suhteen isänpäivänä 6. huhtikuuta - siis Yhteistyö- ja avunantosopimuksen

päivänä - onniteltiin lämpimästi, vakuutettiin ystävyyttä ja vilpittömyyttä sekä keuhuttiin isän suuria saavutuksia, demokraatia, edistyksellisyttä ja jaloutta. Mutta salaa hoidettiin suhteita mielitiettyihin läntisessä Euroopassa. Ja tuloksiakin saatiin, päästiin Pohjoismaitten neuvostoon ja vapaakauppasopimukseen Euroopan talousyhteisön EEC:n kanssa.

Mieleeni tulee kokemus vuodelta 1977. Olin silloin n.s. poliittinen jäsen Suomen valtuuskunnassa YK:n yleiskokouksessa. Meille näytettiin ulkoministeriöstä valtuuskunnalle annetut ohjeet. Muistan aina hämmästykseni ne luettuni. Niissähän ei ollut mitään siitä ystävyys- ja luottamusretoriikasta millä kotimaassa ulkopoliitikasta puhuttiin. Tässä paperissa Suomi oli nimenomaan osa Pohjoismaita. Siis puhuttiin toista ja tehtiin toista.

Silloin totesin että ulkopoliitiikka ei ollut suomettunut, ei Kekkonen eikä ulkoministeriö. Mutta media ja intelligentsija olivat suomettuneet sitäkin enemmän. Pisimmälle kritiikkittömyydessä ja naiivudessa meni ns. kulttuuriväki, kärjessä teatteri ja kirjailijat.

Venäjä-isän ja Suomi-tyttären suhde muuttui radikaalisti, kun isä 90-luvun alussa koki vaikean hermoromahduksen ja joutui vähäksi aikaa pois pelistä. Neuvostoliitto muuttui Venäjäksi. Tytär käytti tilaisuutta hyväkseen ja liittyi eurooppalaiseen mielitiettyynsä.

Euroopan Unioniin liittyminen merkitsi tyttären lopulista lähtöä omille teilleen. Nyt ei kenenkään mieleen juolahtaa lähteä laulamaan Maamme-laulua Rautatientorille, kun tasavallan presidentti lähtee vierailulle Moskovaan. Täysi-ikäisyyden merkki oli sekin, kun presidentti Niinistö vuosi sitten kuittasi venäläisen kenraalin esiintymisen Maanpuolustuskorkeakoulun tilaisuudessa: *"kenraali on pitänyt puheen"*.

Tie helmikuun manifestista 1899 Euroopan Unionin puheenjohtajuuteen tasan sata vuotta myöhemmin on ollut suorastaan uskomaton. Sadan vuoden kuluttua manifestista, syksyllä 1999, pääministeri Paavo Lipponen johtaa Euroopan Unionin huippukokousta kuulijoinaan Saksan liittokansleri ja Britannian pääministeri, siis keisari Wilhelm II:n, ruhtinas Otto von Bismarckin ja kuningatar Viktorian seuraajat istuvat tämän heidän aikanaan häviämään tuomitun rajamaan johtajan jalkojen juuressa. Se ylittää kaiken mitä hurjinkaan tulevaisuudentutkija vuonna 1899 olisi voinut ennustaa.

Itsenäisyysajan suuri linja on ollut kasvaminen eroon Venäjästä ja suhteen tasavertaistuminen. Tämä on jo muuallakin maailmassa huomattu ja EU:n jäsenenä itsestään selvää. Venäjä on tämän tunnustanut näkyvästi kun presidentit Jeltsin ja Putin ovat laskeneet seppeleensä Hietaniemen sankariristille ja Mannerheimin haudalle.

Nyt tytär on huomattavasti isää vauraampi. 1800-luvun "On maamme köyhä, siksi jää..." on nyt hyvinvointiyhteiskunta ja saa harvoille suodun 3AAA-luottoluokituksen. Venäjä on pienempi kuin silloin. Mutta niin isällä kuin tyttärellä alkavat olla samat ikääntymisen ongelmat.

Suomen geopoliittinen asema on myös parantunut. Kauan olimme puskurivaltio, ensin Venäjä-Neuvostoliiton ja Saksan, sitten kylmän sodan idän ja lännen välissä. Nyt olemme aika turvassa. Nyt se rooli on siirtynyt eteläisen Euroopan maille, jotka ovat nousevan islamilaisen maailman ja meidän välissä. Venäjä puolestaan on puskurina maailman mahtia tavoittelevan nousevan Kiinan ja meidän välissä.

Topelius ja Yrjö-Koskinen katsoivat Suomen olevan Kaitsemuksen erityisessä suosiossa.

Kaitsemuksen suoja

Lopuksi pikku ajatusleikki. Suuret 1800-luvun Suomen aatteelliset vaikuttajat ja Suomen historian tulkitsijat, historian professorit Zachris Topelius (1818-1898) ja G.Z. Yrjö-Koskinen (1830-1903) uskoivat Suomen olevan Kaitsemuksen erityisessä suojeluksessa.

Jos he nyt palaisivat tähän maailmaan, tähän EU-Suomeen, ja heille kerrottaisiin minkä vaiheitten, vaarojen ja kriisien jälkeen, ja miten, tähän on tultu, he olisivat vakuuttuneita aikaisemman kaitsemususkonsa paikkansapitävyydestä. Mutta heidän mielessään se ei enää perustuisi uskoon vaan käytännön kokeisiin, empiirisiin havaintoihin ja reaalisuuteen. Nyt se olisi heille tieteellisesti todistettu.

Aloitin toteamalla itsenäisen Suomen syntyneen ensimmäisestä maailmansodasta. Mutta täytyy todeta, että tämän Suomi-neidon elämän muutkin suuret käänneet ovat olleet ympäröivän maailman sotien ja kriisien seurausta. Neito sikisi Napoleonin sodista, syntyi ensimmäisestä maailmansodasta, tuli täysi-ikäiseksi toisesta maailmansodasta ja pääsi avioitumaan Neuvostoliiton luhistumisen luomassa ilmapiiressä. Neidon kypsyyttä osoittaa, että hän on osannut käyttää avautuneet tilaisuudet hyväkseen.

J.L. Runeberg kirjoitti Maamme-laulun sikiömmä kehityksen varhaisessa vaiheessa. Silloin tämän valtioalkion tulevaisuus todella oli vain uskon varassa. Nyt tuntiessamme sen vaiheet tekisi mieli edellä kuvaamani vuoksi laulua hiukan ajanmukaistaa. Suomen 1900-luku oli sellainen menestystarina, että haluaisin kirjoittaa Maamme-laulun viimeisen säkeistön uuteen muotoon:

Sun kukoistukses kuorestaan
kerran puhkesi;
Kun lempemme sai hehkullaan
Sun toivos, riemus nousemaan
Ja silloin laulus, synnyinmaa,
korkeimman kaiun sai.

Seikko Eskola, professori h.c., yleisen historian apulaisprofessori Tampereen yliopistossa 1994-97, Kanavan päätoimittaja 1973-96. Äidin suku lähtöisin Tyrvään Rautajoesta, sodan aikana oppilas Kallialan kansakoulussa.

**RAUHALLISTA JOULUA
JA
HYVÄÄ UUTTA VUOTTA!**

PAIKALLINEN ISÄNNÖINTITOIMISTO
**VAMMALAN
ISÄNNÖINTIPALVELU Oy**
Torikatu 1, 38200 SASTAMALA
03-512 7000 www.vipoy.fi

*Joulun aikaa
rauhaisaa,
vuotta hyvää
alkavaa!*

INSINÖÖRITOIMISTO
Aimo Lehtimäki Oy
Puistokatu 3-5, PL 40, 38201 Sastamala
puh. 03-512 0000, fax 03-512 0023

Wienerberger
Tiili. Luotu ihmiselle.

Vain paranee
vuosien saatossa

Puhtaaksimuurattu Terca-tiilijulkisivu on ajaton, arvostettu ja pitkäikäinen. Wienerberger on maailman johtava tiilenvalmistaja, jonka Terca-tiiliä valmistetaan Suomessa Lappilan- ja Korian-tehtailla.

Wienerberger Oy
Aluemyyntipäällikkö
Keijo Laine
GSM 0400 235 268
www.wienerberger.fi
www.koramic.fi

Tiili. Luotu ihmiselle.

TERCA

**Laiska raha
on kallista**

Ota yhteyttä, niin kerromme miten voimme
vauhdittaa yrityksesi kasvua!

SVEA Helsinki • Sastamala • Oulu
RAHOITUS & PERINTÄ Puh. (09) 4242 3080
myynti@svea.fi • www.svea.fi

Sastamala on hyvä kasvualusta kirjahuudelle

■ *Eero Niinikoski*

On ollut vaikeuksia tottua Sastamala-nimeen, kun vuosien mittaan Vammala iskostui jämakästi Vanhan kirjallisuuden päivien tyyssijaksi. Tilanne on vähän samanlainen kotipuollessakin, missä kuntafuusion tuloksena syntyi uusi suurkaupunki Kouvola ja synnyinpitäjästäni Kuusankoskesta tuli sen kaupunginosa. Ja minusta leivottiin kouvolaalainen. Sellainen varmaankin nyt olen, mutta vain verokirjassa, sillä henkisesti koen edelleenkin olevani kuusankoskelainen. Suurkunnasta ei nimittäin ole kotiseuduksi.

Vanhan kirjallisuuden päivillä olen käynyt alusta lähtien. Kolmansilla päivillä koin kuitenkin pienen järkytyksen. Olin saanut kuusivuotiaan nuorimmaiseni matkakumppaniksi sillä lupauksella, että paluumatkalla käydään Särkänniemessä. Ensimmäinen päivä sujui tuttuun tyyliin kirjahuikutuksia tutkiessa ja yöksi menimme Ellivuoreen. Illalla osallistuimme jopa Kirjatoukkien ehtoohuveihin. Tarkkakorvainen miehenalku jaksoi tyynesti kuunnella kansalaisten tarinoita kirjahuudustaan.

Toisena päivänä halusin käydä vielä hieman tonkimassa kirjapöytiä. Kun olin päässyt hyvään vauhtiin, tunsin takinliepeessä tiukan nykäisyn ja kääntyessäni ympäri nuorimmaiseni seisoi takanani ja sanoi päättäväisesti: ”Ellet nyt heti lopeta tuota, kasvan isoksi, otan autonavaimet ja ajan pois!” Tajusin, että nyt oli nuorenmiehen mitta täysi. Aikansa kutakin, kiireesti autoon ja keula kohti Särkänniemeä.

Tähän eivät käynnit kuitenkaan kirjapäivillä tyssänneet, vaan ovat kuuluneet perheemme vakiintuneeseen kesäohjelmaan. Nuorimmainen sai kuin saikin saman tartunnan ja on ollut mukana moneen otteeseen. Nykyisin hän käy päivillä itsekseen tai puolisonsa kanssa. Onpa hän antanut minulle kultaisia neuvojakin: ”Mieti tarkkaan mitä ostat. Ihminen pystyy lukemaan elämänsä aikana vain 5 000 kirjaa.” En ole neuvoa aina osannut noudattaa, minkä seurauksena kirjastoissani (mökki- ja kellarikirjastot mukaan lukien) on ”lukemattomia” kirjoja.

Vanhan kirjallisuuden päivien ohella Sastamalan-matkoja on kertynyt viime vuosina toisestakin syystä. Minut kutsuttiin Suomen kirjainstituutin säätiön hallitukseen ja pääsin mukaan kirjan museo Pukstaavin toteutukseen. Se on ollut paitsi opettavainen myös toisenlainen sukellus kirjojen maailmaan. Erityinen tunnustus täytyy antaa Sastamalan kaupungille, jonka määrätietoinen sitoutuminen tähän hankkeeseen on esimerkillistä näinä kuntatalouden kireinä aikoina.

Pukstaavin isä, kamarineuvos Kari Rahiala, totesi kerran säätiömme kokouksessa: ”Ihmeitä ei tapahdu, ne tehdään.”

Tässä hän on harvinaisen oikeassa, sillä kaupungin taloudellisen tuen lisäksi ihmeiden tekijöiksi voidaan nimetä säätiön toiminnanjohtaja Leena Aaltonen ja kaupungin hallintojohtaja Hannu Nikkilä, joiden panos hankkeelle on selkokielellä sanottuna ollut paitsi mittava myös ratkaisevan tärkeä.

Kuluvan vuoden alkupuolella Sastamala julisti itsensä Suomen kirjapääkaupungiksi. Julistautuminen tapahtui varmaankin pilke silmäkulmassa, mutta kuitenkin vakavissaan kuten suomalaisen tyyliin kuuluu. Asiassa ei tietenkään kellään, varsinkaan millään toisella kunnalla, pitäisi olla nokan koputtamista, sillä Sastamalan ansiot kirjapääkaupunkina ovat kiistattomat.

Vanhan kirjallisuuden päivien, lasten kirjapäivien ja kirjan museo Pukstaavin ohella Herra Hakkaraisen talo ovat muovanneet kirjakaupungin mainetta hienolla tavalla. Näiden instituutioiden lisäksi maanmainio Tyrvään kirjakauppa sekä kaupungin omat kirjailijat Antero Wareliuksesta ja Kaarlo Sarkiasta Mauri Kunnakseen ja Pirjo Tuomiseen saakka ovat jättäneet jälkensä Vammala-Sastamalan kulttuuriin. Eikä unohtaa sovi Aino Havukaista ja Sami Toivosta, joiden työ lastenkirjallisuuden hyväksi on tuottanut jo komean sadon.

Silti jaksetaan kuitenkin puhua kirjan kuolemasta. Kaari Utrio on viisaasti todennut, että viimeisen sadan vuoden aikana kirja on kuollut niin monta kertaa, että se ansaitsisi jo jonkinlaisen Kokemuksia kuolemasta -palkinnon. Kirjaa ovat yrittäneet tappaa niin elokuva kuin radio ja televisiokin ja viime aikoina videot, tietokonepelit, internet ja facebook. Nämä keksinnöt ovat kukin osaltaan tehneet rumaa jälkeä kirjojen piirissä, mutta silti perinteinen, paperille prantätty kirja vain sinnittelee. Hyvä niin! Menestystä kirjakaupunki Sastamalan hienoille hankkeille.

Kirjoittaja on kuusankoskelainen kulttuurineuvos, joka kuuluu Vanhan kirjallisuuden päivien hallitukseen ja toimii Suomen kirjainstituutin hallituksen puheenjohtajana. Lisäksi hän on Bibliofiilien Seuran hallituksen jäsen.

Niinikoskella on nimikkorahasto Kansalliskirjastossa. Rahasto on tukenut kahden Agricolan teoksen sekä Missale Aboensen konservointia ja digitointia.

Ehtoolla vekslailtiin Tyrvälle yöksi jääneillä pikkupässeillä, sellaisilla kuin kuvassa, mutta päivällä kulkivat isommat veturit.

Sotapakolaisen junaleikit

■ *Pentti Lahtinen*

Synnyin ja vartuin Turussa diasporassa, koska vanhempani olivat tyrvääläisiä, todennäköisesti aika monen sukuhaaran ja -poven kautta peräti sastamalalaisia. Vuoden 1939 lopulla alkoi sotien aika, ja minä elin monen kaupunkilaispojan tavoin "sotaa paossa" maalla. Mummula täteineen oli useana vuotena pitkiäkin aikoja se turvapaikka, jossa ei tarvinnut juosta pommisuojaan. Riitti kun ehtoolla vedettiin mustat molotohvinverhot ikkunoitten eteen.

Ja täällä oli omat hauskuutensa, ja kaikkein hauskinda oli mennä asemalle. Naapurin pojat Ripa ja Masa eivät sinne saaneet lähteä, mutta mummuni ei tainnut oikein osata kontrolloida, sinänsä kilttiä, alle kymmenvuotiasta lapsenlastaan. Asemalta kyllä löytyi kavereita. Suurin harrastus oli pyytää veturinkuljettajilta pääsyä kyytiin. Vain yksi kuljettaja kielsi nousun veturiin, ja tietysti poikaset pitivät tätä pahana miehenä.

Tyrvään asema oli sota-aikana hyvin vilkas, ja joskus kai-

killä seitsemällä raiteella oli joku juna. Ja "junia tehtiin" eli koottiin vekslaamalla edestakaisin. Vaikka junia oli kaikkialla, en kuitenkaan koskaan nähnyt poikasten mielisää elävää legendaarista Ukko-Pekka -veturia. Sen sijaan "ryssävetureita" näin. Ensimmäinen näkemäni tällainen sota-saalisveturi oli niin jumiutunut, ettei se suostunut liikkumaan kuin taaksepäin. Nämä veturit päästelivät liiat höyryt piipun varressa olevaa putkea myöten terävällä äänellä: ppih-ppah. Meikäläisten ääni oli pehmeämpi: tuh-tah.

Siihen aikaan aikuisilla ei ollut suuria pelkoja lasten pärjäämisestä veturissa. Monet kuljettajat jopa luottivat lasten välittämiin konduktöörin opasteisiin. Roikuimme kuljettajan hytin ja "tennärin" välisellä avoimella aukolla ja huusimme kuljettajalle signaalit: vedetään, painetaan, heitto...! Tuntuu uskomattomalta, ainakin uusavuttomista. Usein toki kuljettajat tai lämmittäjät itsekkin näkivät merkit, mutta antoivat poikien touhuta. Sattuipa niinkin, että lämmittäjä

lähti hakemaan limonaattia aseman virvoitusjuomakioskista, jolloin poikanen istui lämmittäjän paikalla ja huusi konduktöörin merkit kuljettajalle. Lystiä oli, kun joskus veturi haki vaunuja vähän kauempaa, esim. Käen pysäkiltä.

Myös tavanomaisempi junamatka kiinnosti. Tampereelta tulevat matkustajajunat pysähtyivät ensin vesitornille ja kun ne olivat veden ottaneet, siirtyivät sitten varsinaisen laiturin kohdalle. Tässähän sai ilmaista kyytiä vaunun rappusilla junan mitan. Joskus kävimme Jusun kanssa, ajan olosuhteiden mukaisesti, hakemassa Kiikan meijeristä peltitonkilla piimää. Silloin ostettiin meno-paluu-lippu, mutta jos paluumatkalla tulikin tavarajuna ennen matkustajajunaa, saattoikin tapahtua niin että pääsimme konduktöörivaunuun, joka oli junassa viimeisenä. Eivätkä junamiehet täälläkään liikoja paimentaneet. Avoimella vaunusillalla saimme rauhassa katsella taakse jääviä maisemia.

Muuan veturinkuljettaja pyysi minua ja Turusta tullutta tuttavaperheen poikaa toimittamaan kuljettajalle siemenkäpyjä. Pieniä rattaita vetäen kuljimme Juken kanssa pitkin Asemanmäkeä, paremminkin sen Nälkälänmäen puolta, tienvierestä käpyjä etsien. Saaliimme oli surkea. Miten me kaupunkilaispojat nyt olisimme kunnon käpyjä osanneet metsästä etsiä!

Oli jo totuttu rintamalta tulleisiin asemalaiturilla oleviin valkoisiin arkkuihin, joissa pienen kilven teksti kielsi avaamisen. Eräänä helteisenä päivänä lähdin taas asemalle. Jo tielle päästyäni tunsin arkuista tutun inhottavan hajun. Mutta ei se tuon ajan lasta pelottanut. Raivion ylikäytävän kohdalla seisoivat tavarajuna, jonka avo- ja umpivaunuissa oli lukemattomia valkoisia arkkuja. Päästäkseni radan toiselle puolelle kiipesin totuttuun tapaan puskurien yli. Ei siis pelottanut. Mutta mieleen tuo lähes 70 vuoden takainen tapaus on jäänyt.

”Junailleminen” ei jäänyt vain asemalle, vaan kotipihoissa leikimme tietysti junaleikkejä. Läheisellä Lindholmin verstaalla sorvattiin kiväärinrukkeja, ja niistä jäi mielikuvituksen avulla sopivia paloja poikien junanvaunuiksi. Jusun isovelji Timppa ei enää leikkinyt, mutta avusti ”vaunujen” kytkemisessä toisiinsa. Rautatieläisen poika Masa opetti uusia opasteita ja huusi niin että mäki raikui: ”han-han-han, källä-källä-källä”, kun me muut vain olimme maallikkoina sanoneet: ”hut-hut-hut” ja ”puu-paa”.

Siihen aikaa kuljetettiin puutavaraa läheiseltä sahalta asemalle pienillä vaunuilla pitkin monen muistaman Shellin kohdalla tien ylittävää kapearaiteista rataa. Kerran loppukesällä illan suussa joukko poikia huomasi, että yksi pikku vaunu oli jätetty asemalle. Siitäkö alkoi iloinen leikki. Vaunu työnnettiin lastaussillalleen ja sitten lasketeltiin siitä alas. Tämä oli turvallista, sillä rata ei mennyt suoraan maantielle, vaan välissä oli vaihde. Sekin oli mahtava leikkikalua. Ei kuitenkaan laskettu tien suuntaan. Mutta juuri kun illan jo hämärtyessä työnsimme taas vaunua lastaussillalle, joku huomasi ison miehen halko kädessä juoksevan meitä kohti. Poikalauma hajosi tyyliin akanat tuuleen joka suuntaan, ja me Ripen kanssa lähdimme mielestämme henkemme edestä kohti Kiikanpään ylikäytävää. Suunta oli aivan toinen kuin missä kotimme olivat. Sitten vähitellen kiertoteitse pensaasta toiseen siirtyen ja ympärillemme vilkuillen uskaltauduimme kaverin kotiin, mutta mitään emme tapauksesta kertoneet. Aina myöhemmin katsoessani elokuvaa Särkelä itte tämä tapaus ja Ilmari Turja tulee elävänä ja huvittavana mieleeni, sillä varmaankin kirjailijaa on kiinnostanut tuo aito karaktääri.

Seitsemän veljeksen kohta, jossa veljekset ovat Sonnimäellä, tuo mieleeni toisen tapauksen, jolloin tuli äkkilähtö. Mäeltä Jukolan veljekset näkevät erään ”suljun”. Olin Masan kanssa rautatieläisten asuntojen takana olevalla kumpareella vastapäätä nykyistä kaukolämpövoimalaa, kun mainitun lainen joukko meni pitkin tietä. Ja Masakos huusi: ”.. mullisilmä”. Vastauksena lensi meitä kohti kivi, ja me saimme jalat allamme vikkelaan juoksuun.

Sitten suven jo päättyessä saapui tavarajunia, joiden avovaunuissa oli lehmä ja muuta karjaa sekä erilaisia tavaroita. Umpivaunuissa oli ihmisiä, evakkoja. He kyselivät, mikä asema tämä oli. Nimi Tyrvää ei useille matkaajille sanonut yhtään mitään. Sitten kerran illansuussa eräs evakkojuna tyhjensi lastinsa ja väkensä aseman sivuraiteille. Joukossa oli ikäiseni poika. Kallusta tuli välittömästi kaveri, ja koska hänen äitinsä tiesi jo tulevan työpaikkansa, sovimme tapauksesta heti seuraavana päivänä. Näin me lapset koimme sodan monella tapaa toisin kuin aikuiset.

Syksyn alkaessa kävin kaverien takia pari viikkoa vapaaehtoisesti kansakoulua, kunnes oppivelvollisuus kutsui toiselle luokalle Turkuun. Ja sille tielle sitten katosi varma uskoni siihen, että minusta tulee veturinkuljettaja.

Palveleva lasten- ja nuortenvaatteiden erikoisliike

Meiltä asut arkeen ja juhlaan!
Koot 44-170 cm

JR PUKIMO
PUISTOKATU 7 SASTAMALA Puh. (03) 511 2648

KAIJAMAJA

Torikatu 1, Sastamala
Puh. 03 514 3360
Ma-ke 9.30-17 To-pe 10-18 La 10-14

NETLAND.

Marttilankatu 5, 38200 Vammala
Puh. (03) 512 5000 | www.netland.fi

**Huonekaluliike
Pekka Ahonen**

VAMMALA Itsenäisyydentie 62 Puh. (03) 514 1840 Fax (03) 511 3375	KANKAANPÄÄ Torikatu 7 Puh. (02) 572 2925 Fax (02) 572 2926	HUMPPILA Vallatie 2 Puh. (03) 437 7866 Fax (03) 437 7846
--	--	--

www.hklahonen.fi

Palvelemme Vammalassa: ma-pe 9-18, la 9-14

*Hyvää Joulua
ja
turvallista autoiluvuotta 2014*

Vammalan ^{se} yksityinen...
Autokatsastus

Trakinkatu 2, 38200 Sastamala
Puh. (03) 511 9040

www.vammalanautokatsastus.fi

Moottoripyörät • Mopot • Mönkijät

Rehax
Myynti ja huolto

Trakinkatu 5
38200 Sastamala
www.mprehax.fi

Joulun Taikaa...

Joulun taika valtaa vanhan ja nuoren mielen. Piparintuoksu leijaillee keittiössä ja kuusi valaisee pimeitä iltoja, kun odottava tunnelma laskeutuu. Toivotamme riemukasta joulua ja mantelirikasta puuroa jokaiselle!

Valepa, Sastamalan sykkeestä

■ Hannu Hautamäki, Vammalan Lentopallo

Vammalan Lentopallo, tuttavallisemmin VaLePa, on kuulunut suomalaisen huippulentopallon kartalle jo pitkään. Vuonna 1978 perustettu lentopallon erikoisseura täyttää 6.12.2013 kunnioitettavat 35 vuotta. VaLePa on pelannut yhtämittäisesti lähes 15 vuotta Suomen korkeimmalla sarjatasolla. Viimeisten vuosien aikana seura on kuulunut Suomen ehdottomalle huipulle. Vuodesta 2008 lähtien joukkue on ollut yhtä vuotta lukuun ottamatta joka vuosi neljän parhaan joukossa Mestaruusliigassa, voittanut Suomen Mestaruuden sekä Suomen Cupin.

VaLePa on paljon muutakin kuin menestyvä Mestaruusliigajoukkue. Olemme tällä hetkellä yksi Suomen merkittävimmistä junioriseuroista. Kaudella 2012-2013 VaLePalla oli yhteensä 17 juniorijoukkuetta, vähintään yksi joukkue jokaisessa ikäluokassa sekä tytöissä että pojissa. Nuorimmat säännölliseen toimintaa osallistuvat lapset olivat neljä vuotiaita. Vanhimmat olivat puolestaan 19-vuotiaita A-junioreita. Kokonaisuudessaan eri joukkueissa pelasi n. 230 isompaa ja pienempää lentopalloilijaa. VaLePa on ollut jo kauan tunnettu hyvästä junioritoiminnasta. Erityisesti poikien puolella vuodesta toiseen omia junioreita nousee mukaan liigajoukkueeseen ja sitä kautta aina maajoukkueeseen ja kansainvälisille kentille saakka. Nimet Mikko Esko, Olli Kunnari ja Olli-Pekka Ojansivu tuntevat kaikki lentopalloa seuraavat katsojat. Seuraavia suuria nimiä saattavat olla Sakari Mäkinen, Tuomas Tihumäki ja Olli-Pekka Palomäki. Tyttöjen puolella työtä on vielä paljon tehtävänä. VaLePan kasvateista

Kaisa Jokinen tuikkii kirkkaimpana tähtenä Salon Viestin kapteenina ja maajoukkueen vakiokasvona. Karoliina Friberg on tekemässä läpimurtoa liigakentille, toivottavasti piakkoin myös Hanna Kimpanpää.

VaLePan juniorityö on aina perustunut osaaviin ja ammattitaitoisiin valmentajiin, jotka omalla pyyteettömällä panoksellaan ovat mahdollistaneet kattavan juniorityön. Jukka Kutila, Arto Mäkinen, Pappa Vainiomäki, Tarja Häkkinen, Harri Lehtimäki, Pertti Korpela ja lukemattomat muut vapaaehtoiset ovat antaneet arvokasta aikaansa tälle hienolle lajille ja turvanneet jatkuvuuden junioritoiminnassa. Valmentajien lisäksi joukkueet tarvitsevat taustalleen innokkaita isä ja äitejä joukkueenjohtajiksi, huoltajiksi, rahastonhoitajiksi, kyyditsijöiksi, talkoolaisiksi ja kannustajiksi. Joukkue tarvitsee vahvan yhteisön ympärilleen.

Yksi silmiinpistävä erikoisuus Vammalalaisessa lentopalloilussa on suuri yhteisöllisyys. Hurja määrä ihmisiä seuraa VaLePan joukkueiden edesottamuksia ja saa sen kautta suuria elämyksiä. Minulla on ollut suuri kunnia olla mukana liigajoukkueessa pelaajana ja valmentajana kaikkein suurimmissa hetkissä. Koskaan en unohda legendaarisen Sylvään koulun tunnelmaa keväällä 2011, kun ratkaisevassa välierässä voitimme Tampereen Isku-Volleyyn ja etenimme Mestaruusliigan finaaleihin. Sylvään halli oli revetä liitoksistaan. Keväällä 2012 voittamamme Suomenmestaruus nosti huumoksen kaupungilla täysin uusiin ulottuvuuksiin. Koskaan emme olisi voineet uskoa, että torilla on niin paljon ihmisiä, kuin mitä tuolloin kansanjuhlassa oli. Lentopallo ja VaLePa kiinnostavat Sastamalassa ihmisiä. Ja samalla herättävät tunteita puolesta ja vastaan. Jokaisella sastamalaisella tai ainakin vammalalaisella on jokin mielipide VaLePasta.

Alkaneella kaudella VaLePan joukkueet kansoittavat taas kaupungin salit. Kaikilla on sama yhteinen tavoite: pitää hauskaa mielenkiintoisen pelin parissa, oppia uusia asioita, tavata uusia ihmisiä ja kokea uusia elämyksiä. Tätä kaikkea tarjoaa sekä pelaajille että katsojille VaLePa, Sastamalasta.

Alkaneella kaudella VaLePan joukkueet kansoittavat taas kaupungin salit. Kaikilla on sama yhteinen tavoite: pitää hauskaa mielenkiintoisen pelin parissa, oppia uusia asioita, tavata uusia ihmisiä ja kokea uusia elämyksiä. Tätä kaikkea tarjoaa sekä pelaajille että katsojille VaLePa, Sastamalasta.

Hyvää joulua ja menestystä vuodelle 2014.

Nähdään saleilla!

Hotelli
Ravintola
Pub
Yökerho

Toivomme kaikille oikein
hyvää Joulunodotusta!

Puistokatu 4 * puh. 03- 519 41 * www.vammalanseurahuone.fi

HARTELA
Seminaarinkatu 5, 26100 Rauma
010 561 2700

www.lauhamo.fi
Tilausmatkalle,
soita
(03) 513 0412

LINJA-AUTOLIIKENNE
ANTTI LAUHAMO OY
SASTAMALA, Telefax (03) 513 0411 toimisto@lauhamo.fi

HYVÄÄ RUOKAHALUA!

MARENKI
Puistokatu 5, puh. 511 4999

**KIITTÄEN
VUODESTA 2013**
(ensi vuonna jatketaan ;)

MULLAT MURTOOLTA

Tuotamme seulottua luomumultaa eri käyttötarkoituksiin. Meiltä myös pihojen ja puutarhojen viimeistelykatteet.

MURKATE
MUR TOON VIIMEISTELY HAKE KATE

T:mi Tapio Murtoo
050 3458918 Sastamala

*Hyvää Joulua
ja Onnea
Vuodelle 2014!*

Rautanet
RautaRasti Oy
Harrastajan ja Ammattirakentajan
yhteistyökumppani
Trakinkatu 7-9, 38200 SASTAMALA
Puh. 03-511 5575

Sylvään koulu, ensimmäiseksi maassamme peruskouluksi suunniteltu rakennus, aloitti toimintansa 40 vuotta sitten.

Sastamalan seudun visionäärejä

■ *Kalevi Harmaala*

Sattumalta, selaillen vanhoja lehtiä, tuli eteeni mielenkiintoinen Aamulehti ja sen artikkeli elokuulta 1966:

Tyrvää kehittää yhteistoimintaa

”Vammalan seudun ns. Sastamalan alueen kuntien piirissä on nyt valmisteltu yhteistoimintaa ja jopa vapaaehtoiseen yhdistymiseen johtavaa toimintaa runsaan vuoden ajan. Koko ajan on innokkaasti tätä asiaa ollut ajamassa Tyrvään kunta joka näistä neljästä kunnasta (Karkku, Kiikka, Tyrvää ja Vammala) suurimpana saisi pienkuntauhdotuksen mukaan toimia 8000 asukkaan pitäjänä täysin itsenäisenä. Tyrvään kunta on kuitenkin koko ajan halunnut alueen kehittämisen kannalta kaikkien parhaimmaksi ratkaisuksi yhteistoimintaa.

Vammalan kaupunginjohtajan Leino Allinniemen ”kuningasajatus” Sastamalan kaupungissa on vähitellen kypsyydessä toteutumisasteelle. Vammalan kaupunki ei ole ajanut aktiivisesti yhdistymisasiä, koska sille ei ole siitä välittömästi hyötyä, mutta silti Vammalassakin hyvin tajutaan edellä mainittujen neljän kunnan yhteistoiminnan elvyttävä vaikutus koko seudun kehitykselle.

Tyrvään valtuustossa oli jälleen esillä kaksi kuntien yhteistoimintaan tähtäävää asiaa. Valtuusto päätti periaatteessa hyväksyä kuntien yhteistyötoimikunnan ehdotuksen yhteisen kaupungin eläinlääkintäpiiriin perustamisesta. Uuden eläinlääkintälain mukaan kuntiin ja kaupunkiin on perustettava kunnan- tai kaupungineläinlääkärin virat kymmenen vuoden kuluessa ensi vuoden tammikuun 1. päivästä lukien mutta valtioneuvosto voi määrätä viran perustettavaksi aikaisemminkin, milloin eläinlääkintähuolto niin vaatii.

Yhteistyötoimikunta oli tutkinut asiaa ja tullut siihen tulokseen, että Sastamalan kuntien kannalta on edullisinta perustaa yhteinen kaupungineläinlääkäripiiri, jossa toimisi kaksi eläinlääkärinä. Toimikunta totesi samalla, että eläinlääkärin viran täyttäminen tulee ajankohtaiseksi silloin, kun valtion ylläpitämä piirieläinlääkärin virka lakkautetaan, mikä Vammalan kohdalla saattaa tapahtua jo runsaan vuoden kuluttua. Tyrvään valtuusto antoi yksimielisesti jo tässä vaiheessa periaatteellisen siunauksen eläinlääkäripiirihankkeelle.

Toisena yhteistoimintaan liittyvänä asiana Tyrvään valtuusto antoi vastauksen Kiikan kunnan esitykseen neljän kunnan yhteisen koulutoimen järjestämisestä. Kiikka oli kysymystä käsitellessään pannut suurimman painon sille, että perustettaisiin koulukeskus Kiikan kirkonkylään, jossa on tällä haavaa paljon uusia käyttökelpoisia koulutiloja. Tyrvään valtuusto katsoi kuitenkin yksimielisesti olevansa samaa mieltä kuin asiaa käsitellyt ja valmistellut kuntien yhteistyötoimikunta, että koulukeskuksen luonnollinen sijaintipaikka on keskellä aluetta sijaitseva Vammalan kaupunki.”

Näin siis visioitiin jo 47 vuotta sitten, ja on mielenkiintoista todeta, että kaupunginjohtaja Leino Allinniemen suuri kuningasajatus toteutui, mitä eivät varmaankaan kaikki olleet kypsiä uskomaan!

Toinen iso suunnitelma oli yhteisen koulutoimen ja koulukeskuksen keskittäminen Vammalaan, mikä myös on toteutunut, kun Sylvään koulu, ensimmäiseksi maassamme peruskouluksi suunniteltu rakennus, aloitti toimintansa vuonna 1973.

Kuntiemme luottamushenkilöt ovat olleet jo tuolloin kauas tulevaisuuteen katsovia päättäjiä.

Jalkapallo yhdistää

setunto oli korkealla, kun Harjulan Risto tokaisi ulospäästyään suunnilleen näin: ”Kyllä minäkin tollaisia osaisin piirtää”. Se oli lasimestarin viiltävä analyysi Picasson taiteesta. Riston lopetettua ”isähahmoina” ovat toimineet ainakin Lehtisen Jussi, Koskisen Mikko, Niemelän Heikki ja nykyisin Aholan Hannu.

Kotimaiset pelaajat

Vuosikymmenien aikana näihin höntsyihin on osallistunut melkoinen määrä pelaajia ja tarkkaa lukua ei kukaan osaa sanoa, varmaankin 50-100 miehen haarukassa. Pelipäivät on kuitenkin olleet vakiot todella kauan eli sunnuntaiaamuisin klo 9.00 ja keskiviikkoisin klo 17.00. Alkuun porukka muodostui perustyrvääläisistä, mutta vuosien saatossa mukaan tuli muualla asuvia, joilla oli jonkilaiset siteet tälle paikkakunnalle.

Kaukaisin maantieteellisesti on Oksasen Antti, viimeisen päälle oikea stadilainen, joka asuu ja käy työssä Helsingissä, mutta on kesäkauden aika tiiviisti mökillä Karkussa. ”Erikoisin” pelimies on Niittymäen Seppo, joka asuu Valkeakoskella ja käy työssä Tampereella. Täytyy todella tykätä jalkapallosta ja porukasta, sillä kilometrejä kertyy tuolla lähtökohdalla vuosittain aika paljon. Tosin mökki Ellivuoren suunnassa auttaa asiaa kesäaikaan.

Ulkomaalaistaustaiset pelaajat

Oman värinsä tähän joukkoon ovat tuoneet ulkomaalaiset pelaajat, joista suurimmalla osalla on jokin kiinnekohta Tyrvällä eli Sastamalan Vammalassa, meniköhän se nyt oikein? Kiitos poliitikot Vammala-nimen lähes täydellisesti hukkaamisesta!

Mainitusta joukosta löytyy pelaajia peräti 13:sta maasta, useimpien käynnit ovat olleet lyhyitä jaksoja tai satunnaisia. Tällä hetkellä säännöllisesti mukana olevia ovat romanialaissyntyinen Cristian Micetic, Virossa kotoisin oleva Olek Tserkassov ja Kosovosta lähtöisin oleva Vehbi Hoti.

On siis syytä kuulla ja lukea, miten he ovat kotiutuneet Suomeen, Vammalaan ja ikämiespalloluun. Tein heille samat kysymykset, ja ajatukset selviävät viereisen sivun tekstissä. Haastattelun jälkeen Vehbi Hoti muutti Tampereelle, valitettavasti meidän kannalta katsoen. Menetimme hänessä hienon ihmisen, herrasmiespelaajan ja väitän teknisiltä taidoiltaan taidokkaimman pelaajan mitä Vammalassa on nähty sarjapelaajatkin huomioon ottaen. Toivotamme hänelle ja perheelleen kaikkea hyvää tulevassa elämässään.

Jussi and his angels, siis Jussi ja hänen enkelinsä. Ei sentään, Jussi ja hänen poikansa sopii parhaiten. Vas. lukien Crisu, Vehbi ja Olek, Jussin pään päällä symbolisena esineenä täyttyi jalkapallo.

■ Jussi Lehtinen

Vammaspainon vintiltä se alkoi

Onko siitä jo yli 40 vuotta? On, on ja on. Vammalan Palloseuran puitteissa pyörinyt ikämiespalloluun sai alkunsa Keskuskentän liepeillä ja on vuosikymmenien kuluessa löytänyt tiensä Hopun tekonurmelle loistaviin olosuhteisiin. Kaukana ovat ne ajat, kun pelattiin talvella esimerkiksi Pororannassa kahden katulyhdyn ”valaistessa” peliarenan! Vammaspainon vintiltä se alkoi.

Jututin Koivusen Masia ja Toivasen Perttiä ja he kertoivat, miten kaikki sai alkunsa. 1970-luvun alussa pelattiin Vammaspainon vinttitiloissa ping-pongia eli pöytätennistä. Siellä joku, jota ei kumpikaan muistanut, heitti ajatuksen jalkapallon pelaamisesta Keskuskentällä sunnuntaiaamuisin. Idea sai kannatusta ja siitä se alkoi. Masin ja Pertin lisäksi alussa olivat mukana ainakin Vieraan Kauko, Ahon Tauno, Karimäen Pentti ja Harjulan Risto, joka keräsi sitten paljon kavereitaan touhuun mukaan. Ristosta tuli joukkueen isähahmo ja jossain vaiheessa hän sai kunnianimekseen ”Isä Aurinkoinen”.

1980-luvulla alettiin käydä Suomen cupin loppuottelussa Helsingissä ja sieltä sitten päivä Tukholmassa -risteilyllä. Kulttuuria mahtui aina mukaan, kerrankin käytiin Picasson näyttelyssä. Jono oli pitkä ja aikaa kului mutta kului myös pulloinen virvoitusjuomaa. Kaikki nauttivat myös taiteesta ja it-

CRISTIAN MICETIC**Ikä: 43 v.****Syntymämaa: Romania****Suosikkipelaaja: Lionel Messi****Naimisissa toista kertaa, kolme lasta****Työpaikka Lionalex tmi**

1. Olen syntynyt Constantassa, Romanian suurimmassa satamakaupungissa Mustanmeren rannalla. Ennen Suomeen tuloa olen työskennellyt Neptunissa ravintola-alalla eri ravintoloissa neljän vuoden ajan.
2. Paras ystäväni lähti Suomeen v. 1990 ja hän kutsui minut seuraavana vuonna tänne. Vuosikymmenen vaihteessa tapahtunut vallan vaihto Romaniassa ei muuttanutkaan olosuhteita, joten olin valmis lähtemään. Tulin ensiksi Lappeenrantaan ja tapasin ensimmäisen vaimoni, joka oli kotoisin Vammalasta. Avioituimme ja muutimme vaimon kotipaikakunnalle. (Se oli hyvä päätös, saimme Sinut nuorena ”poikana” ikämiesten höntsyihin, toimittajan huomio!)
3. Tulin Suomeen toukokuussa 1991. Oli paljon valoa vuorokauden ympäri, ihmiset vaikuttivat kohteliailta ja mukavilta, mutta olivat ujoja.
4. Tosi hyvin.
5. Kaikki ok. Haluaisin muuttaa suomalaisten alkoholin käyttöä.
6. Olin poikien kanssa pelaamassa jalkapalloa, kun Matti Harjuntausta ikämiehistä pyysi minut pelaamaan.
7. Hyvin.
8. Jalkapallo on tärkeä osa elämääni.
9. Olen täysin samaa mieltä.
10. Haha, kyllä jos olen elossa siihen asti.

VEHBI HOTI**Ikä: 50 v.****Syntymämaa: Kosovo****Suosikkipelaaja: Lionel Messi****Naimisissa, 4 lasta****Työpaikka Työteekki Vammalassa**

1. Olen syntynyt Kosovossa ja toimin siellä kuorma-autonkuljettajana. Vapaa-aika kului jalkapallon parissa ja pelasin parhaimmillani Kosovon korkeimmalla sarjatasolla.
2. Hyvä naapurini lähti Suomeen ja hän pyysi meitä tulemaan perässä pois levottomista olosuhteista. Tulimme Suomeen 1997, ensiksi Rovaniemelle, sitten Ouluun, Sieltä Pattijoelle ja sitten Vammalaan. Olen uskonnoltani muslimi ja katson, että kaikki tämä johtui Jumalan tahdosta.
3. Kun tulimme toukokuussa, järvet olivat jäässä, myöhemmin ymmärsin, että olimme niin pohjoisessa.
4. Olen asunut täällä reilut 20 vuotta ja olen tottunut paikallisten ihmisten tapoihin. Alussa tuntui vaikealta päästä sisäpiiriin, mutta silloin kun sain kavereita, tilanne muuttui.
5. Moni suomalainen ei osaa arvostaa, mitä meillä täällä on: turvallisuus, tasa-arvoisuus ja ympäristön puhtaus. Toisaalta täällä korkeasta verotuksesta ja kalliista elinkustannuksista huolimatta ihmisistä pidetään huolta tasa-arvoisesti.
6. Vuonna 95 kesällä olin pelaamassa Walter's pubin porukassa puulaakisarjassa, kun tutustuin ikämiesten porukkaan, mikä pelasi ahkerasti kaksi kertaa viikossa niin kuin nykyäänkin.
7. Vaikutti mukavalta porukalta alusta asti, ottivat avoimesti vastaan, tuntui että oli kaikille ”avoimet ovet”. Kun olin

Kysymykset:

1. Missä olet syntynyt ja mitä haluat kertoa ajasta ennen Suomeen tuloa?
2. Miksi päädyit nimenomaan Suomeen?
3. Mitkä ovat ensimmäiset muistikuvasi ensimmäisistä kuukausista Suomessa?
4. Miten olet kotiutunut nykyiseen Sastamalaan?
5. Mikä suomalaisuudessa on parasta ja mitä haluaisit muuttaa tavallisessa arkielämässä?
6. Miten hakeuduit ikämiesten jalkapalloharrastukseen?
7. Miten sinut otettiin kentällä vastaan?
8. Mitä jalkapallo Sinulle henkilökohtaisesti merkitsee?
9. Sanotaan, että jalkapallo on pelien kuningas ja se yhdistää ihmisiä ympäri maailman rotuun, sukupuoleen ja ikään katsomatta. Miten kommentoit väitettä?
10. Luuletko, että pelaat jalkapalloa vielä esim. 77 vuoden iässä, heh heh?

tutustunut ja noudattanut joukkueen sääntöjä, pääsin joukkueen huumoriin mukaan.

8. Aktiivisen pelaamisen lisäksi seuraan paljon maailman jalkapallon tapahtumia. Olen saanut paljon ystäviä jalkapallon kautta.
9. Olen huomannut vastaavan meidän ikämiesten porukassa, kun olen pelannut reilu 18 vuoden ajan. Meillä on ollut mukana eri kansalaisuuksista ja uskonnoista kavereita, mm. Etelä-Afrikka, Romania, Venäjä, Viro, Sansibar, Turkki, Albania, Kosovo, Brasilia, Tunisia, Marokko, Italia ja tietysti rakas Ruotsi =)
10. Intoa varmasti riittäisi, riippuu ainoastaan fyysisestä kunnosta.

OLEG TSERKASSOV**Ikä: 45 v.****Syntymämaa: Viro****Suosikkipelaaja: Lionel Messi****Avioliitossa, 2 lasta****Työpaikka Vammalan aluesairaala**

1. Olen syntynyt Virossa Tallinnassa. Olen opiskellut lääkäriksi Tartossa ja erikoistunut anestesialääkäriksi. Olin töissä Länsi-Tallinnan keskussairaalassa 6 vuotta. Vaimo ja lapset asuvat Tallinnassa.
2. Valitsin Suomen koska matka kotoa on lyhyt ja suomen kieltä oli helppo oppia.
3. Olin positiivisesti yllätynyt miten ystävällinen vastaanotto oli Vammalassa työpaikalla ja vapaa-ajalla.
4. Erittäin hyvin. Sain hyvät kaverit ja mielenkiintoiset harrastukset. Pidän paikallisesta luonnosta. Täällä voin kalastaa ja sienestää.
5. Minun mielestäni parasta on luotettavuus ja rehellisyys. Julkisissa virastoissa asiointi voisi mennä joustavammin ja byrokratiaa voisi vähentää.
6. Ensin olin pelannut täällä koripalloa, sain sieltä tiedon jalkapalloporukasta ja olen pelannut mukana jo 5 vuotta.
7. Otettiin ystävällisesti vastaan. Kysyttiin mistä maasta olen, olenko pelannut aikaisemmin. Informoitiin ikämies-säännöistä sekä herrasmiespelistä.
8. Minulle on tärkeää hyvä kunto ja työn vastapainona kentällä vallitseva huumorihenki. Esim. kun pelini ei onnistunut, pojat kysyivät otinko väärät lääkkeet tai liikaa eetteriä =)
9. Urheilu yleensä yhdistää ihmisiä ympäri maailman ja jalkapallo on ehdottomasti mielestäni ykkönen.
10. Jos muistan ottaa oikeat lääkkeet säännöllisesti...

Sarjojensa voittajat vasemmalta Kari Ojanperä (samalla koulun mestari), Heikki Auer, Mauno Heinonen ja Jari Nurmi.

Liikennekilpailut Varilan koululla 1961

■ *Jari Nurmi*

Pitkälle kuudetta vuosikymmentä sitten, syksyllä 1961, Varilan kansakoululla järjestettiin oppilaille liikennekilpailu, joka kuuluu unohtumattomien lapsuuden muistojeni joukkoon. Sain tuosta kilpailusta nimittäin lapsuuteni ensimmäisen palkintolusikan. Tuossa alpakkalusikassa lukee TALJA. Se oli kilpailun taustaorganisaation nimi. Juuri tuo lusikka muistoesineideni joukossa on säilyttänyt kautta vuosikymmenten siihen liittyvät tapahtumat kirkkaina mielessä.

Löytö yliopiston kirjastosta

Opiskeluvuosiinani, 1970-luvulla, tapahtui jotakin sellaista, joka on varsinaisena kimmokkeena tälle muistelukselle. Sain silloin käsiini tuosta liikennekilpailusta muistuttavan vanhan valokuvan.

Istuin Helsingin yliopiston pääkirjastossa tekemässä laudatur-työtäni, historiantutkimusta kirkkohistorian alalta. Tutkin siellä myös vanhoja sanomalehtiä mikrofilmien lukulaitteella. Silloin tuo lapsuuden tapahtuma putkahti mieleeni.

Minulle oli jäänyt poikavuosilta muistikuva, että kilpailun palkintojen jaossa oli paikalla myös Tyrvään Sanomat. Meistä omien ikäsarjojemme voittajista otettiin koulun urheilukentällä valokuva, joka julkaistiin aikoinaan lehdessä – ensimmäisiä valokuvia ylimalkaan itsestäni pikkupoikana ja ensimmäinen lehtikuva. Kiinnostus heräsi. Millainen mahtoi tuo kuva olla? Niin tilasin Tyrvään Sanomien vuosikertoja mikrofilminä kirjaston lukusaliin ja jännityksellä kelasin filmiä syksyyn 1961.

Ja sitten tuli ruutuun uutinen: ”Liikennekilpailut Varilan koululaisilla”. Lehtikuvassa poseerasi neljä kilpailun omien sarjojensa voittajaa polkupyörineen vanhimmasta nuo-

rimpaan: Kari Ojanperä, Heikki Auer, Mauno Heinonen ja tämän kirjoittaja.

Olihan tuollainen kuva aarre. Niinpä tilasin valokuvasta kopion yliopiston kirjaston kuvalaitokselta. Tuossa se nyt on muittenkin aikalaisten, meidän nyt jo harmaantuvien, nähtävänä.

Uutisessa kerrotaan toiseksi ja kolmanneksi tulleidenkin nimet alaluokista alkaen: Tapio Rautanen ja Arto Anttila, Raimo Suontausta ja Kauko Vainionmäki, Teuvo Rainio ja Merja Iso-Ketola sekä Veikko Ala-Hongisto ja Keijo Heinonen. Kilpailu oli poikien ja tyttöjen yhteinen. Se, että nimien joukossa oli vain yksi tyttö, johtui kai lajin luonteesta. Kilpailuväline oli polkupyörä, ja kaipa me pojat tässä pyöräilyhommassa pärjäsimme tytöille. Muussa koulumenes-tyksessähän tilanne oli tunnetusti toinen.

TALJA antoi liikennevalistusta

Mutta mikä oli TALJA, tuon liikennekilpailun taustaorganisaatio? Pieni tutustuminen maamme liikenteen historiaan kertoo, että jo aivan autoistumisen alkuaikoina vuonna 1929 maahamme oli perustettu Liikennekulttuurikomitea, jonka työtä jatkoi vuodesta 1938 Tapaturmantorjuntayhdistyksen liikennejaos eli TALJA. Varilan koulussa syksyllä 1961 järjestetty liikennekilpailu oli siis osa tämän valtakunnallisen yhdistyksen suositteleman mallin mukaista kansakouluissa annettua liikenneturvallisuusopetusta. Sen toimesta koulu-
laisille jaettiin myös Lasten liikenneapista.

Siihen aikaan ei lastenpyöriä sen paremmin kuin nuorisopyöriäkään juuri ollut. Minäkin opettelin ajamaan äitini vanhalla, tietääkseni 1930-luvulla hankitulla, Cresto-merkkisellä polkupyörällä. Ajamaan opettelu tapahtui siten, että rungon väliin asetettiin lauta, jonka päihin oli sahattu kolot. Lautu toimi istuimena. Ensin saattoi vain hurutella myötämaata, ja kun tasapaino alkoi löytyä, niin saattoi nousta polkimille. Äidin pyörä olikin sitten käytösäni pitkään. Isänkin vanha polkupyörä kiehto, mutta sitä oli ajettava rungon välistä. Se oli vain taiteilua, matkan tekemiseen liian vaivalloista. Vasta kun kengänkärjet yletyivät juuri ja juuri rungon päältä polkimille, saattoi siirtyä maskuliinempaan ajoneuvoon. Vahinkojakin aluksi sattui, kun jalat lipsahtivat polkimilta. Naistenpyörällä tätä vaaraa ei ollut.

Äidin pyörä oli siis myös kilpailuvälineeni tuossa kilpailussa. Hämmästyneenä muistan, että oppilaille olisi jaettu syksyllä myös em. vihkonen, Lasten liikenneapinen, josta olisimme opetelleet liikennesääntöjä. Ainakin tällaisen tienylitysohjeen muistan näiltä ajoilta: ”Katso ensin vasemmalle, sitten katso oikealle, ja vielä kerran vasemmalle...”

Näin valmennettuina sitten tultiin polkupyörillä kouluun sinä lauantaiaamuna, kun tuon liikennekilpailun oli määrä olla. Ilmassa oli jännitystä. Paikalla oli myös virkapukuisia poliiseja. Lehti mainitsee nimetkin: kilpailun ylituomari, ylikonstaapeli T. Lehtinen ja konstaapelit Jokela ja Lehtimäki. Hienoksi oli koulun urheilukenttä siksi aamuksi rakennettu. Kalkkiviivoilla kentälle oli piirretty ikään kuin kaupungin pohjakaava katuineen. Pitkin kenttää katujen varsille oli pystytetty liikennemerkkejä. Tuollaiseen kaupunkiin itse kukin koululainen oli nyt vuorollaan tarkoitus lähettää ajamaan määrättyä reittiä.

Ennen aloitusta tuomarit, poliisit ja opettajat, asettuivat reitin varrelle eri testipisteisiin seuraamaan pyöräilijöiden

edesottamuksia. Kilpailussa oli kyettävä liikennemerkkien noudattamiseen, oikeaan risteysajoon, kääntymiseen ja pysäköityjen ajoneuvojen ohittamiseen. Oli myös taitoajokilpailu sekä liikennemerkkien ja -sääntöjen kuulustelu. Välietapeilla laskettiin virhepisteitä.

Jännittävä kilpailu

Kilpailun aloitushetki lähenei, ja jännitys tiivistyi. Minun sarjani muodostui luokista I ja II. Olin aivan varma, että tulisin häviämään. Olinhan pantu kouluun jo 6-vuotiaana. Vaikka oli jo toisen luokan syksy, olin vasta 7-vuotias. Ainoastaan suhteellisen iso kokoni poikajoukossa antoi jonkin verran tasoitusta.

Yksitellen meitä lähetettiin matkaan. Lähtö urheilukenttää kohti tapahtui koulun pihasta, karusellin luota. Ensimmäinen kilpailuosuus oli jo haastava. Kilpailu alkoi siten, että puolen metrin etäisyydellä olevien kalkkiviivojen välissä piti ajaa horjumatta. Jos viivalle ajoi, virhepisteitä alettiin kirjata. Jännitys oli huipussaan. Jo ensimmäinen osuus vaikutti toivottomalta. Vakaan ajosuunnan säilyttäminen suurella pyörällä oli vaikeaa, varsinkin liikkeelle lähtiessä, hiljaisella nopeudella polkiessa, kun pyörä vaappui sinne tänne. Niiden viivojen väliin sitten kuitenkin vuorollani matkaan polkaisin. Jännittävä kilpailu oli kohdallani alkanut.

Seuraavaksi ajoin sisään ”kaupungin” kaduille osoitettua reittiä pitkin. Eteen tuli erilaisia liikennemerkkejä, joiden mukaan piti osata toimia. Yhden tällaisen erityisesti muistan. Se oli ”musta käsi”. Tällaisen olin nähnytkin Myllymaahan mennessä rautatien tasoristeyksen edessä. Sellaista merkkiä ei sitten poikavuosiini ole enää liikennemerkkien joukossa ollut. Sijaan tuli aikanaan Stop-merkki. Tuosta mustasta kädestä siis selvisin. Siinä pysähtyessä nousi myös muistiin: ”Katso ensin vasemmalle, sitten katso oikealle, ja vielä kerran vasemmalle...” Itsetunto kohosi. Ei tämä sentään ihan mahdoton kilpailu ollut.

Näin polkaisin taas liikkeelle, suuntasin yli risteyksen ja jatkoin matkaa. Reitti mutkitteli pitkin urheilukenttää erilaisine testipisteineen, joissa tuomarit vihkoineen ja kynineen tekivät muistiinpanoja. Lopulta saavuin kierrokselta maaliin. Helpotuksen tunne levisi mieleen. Ajattelin, etten kyllä kovinkaan hyvin pärjännyt. Pääasia kuitenkin oli, että kilpailu oli ohi, että olin selvinnyt loppuun. Ehkäpä tällaista selviytymisen henkeä meille lapsille kansakoulun kilpailuissa ennen kaikkea haluttiinkin kasvattaa, kuin kannustimena elämää varten.

Kilpailun päätyttyä tuomaristo vetäytyi laskemaan pisteitä. Aikanaan koululaiset kutsuttiin yhteiseen tilaisuuteen koulun suurimpaan luokkaan, jossa julkistettiin kilpailun tulokset sarjoittain. Silloin nimeni mainittiin. Olin täydellisen hämmästynyt. Minäkö voitin! No, pokkaamaan oli mentävä, ja poliisi ojensi TALJA:n lusikan käteeni. Lehtiutisen mukaan palkintoina jaettiin myös liikennemerkkikyniä. Lisäksi Osuuskassa oli lahjoittanut 100 kappaletta heijastinnauhoja.

Niin merkittävä oli tuo tapahtuma Varilan koululla, että lehdistökin oli paikalla. Meidät voittajat kutsuttiin polkupyörinemme urheilukentälle potrettiin. Niin otettiin tuo elämäni ensimmäinen lehtikuva, jonka ympärille tämä lapsuusmuistojen kudos on sanalliseen muotoon nyt saatettu.

Hyvää Joulua

TORIKESKUS

*Torikatu 1, puh. 010 239 9750
ark. 7-21, la 7-18, su 12-18*

Tavallista parempi Ruokakauppa

**Vammalan
Väriaitta**

38200 SASTAMALA PUHELIN 511 2895
ITSENÄISYYDENTIE 10 FAX 03-511 5100

variaitta@kopteri.net

p. 03-5155 371, 0500 237 469

Hyvää Joulua!

VAMMALAN OP-KIINTEISTÖKESKUS LKV
Puistokatu 2, 38200 Sastamala
www.opkk.fi/vammala

Marko Matoniemi
Kiinteistönvälittäjä, LKV, KiAT
Puh. 010 257 5270
Gsm. 0500 939 891
marko.matoniemi@op.fi

Petra Högström
Kiinteistönvälittäjä, LKV, KiAT
Puh. 010 257 5271
Gsm 0500 631 038
petra.hogstrom@op.fi

TIEDÄTKÖ ÖLJYSÄILIÖSI KUNNON?

- Tarkastukset
- 25 vuoden kokemuksella
- Lujitemuovipinnoitukset 10 v. takuulla
- Huoltoasema saneeraus

FINNSÄILIO Oy

Kuopiontie 203 B, 77600 Suonenjoki
Puh. 010-2922300 • www.finnsailio.fi

*Hyvää Joulua
ja Menestyksekkästä
Uutta Vuotta!*

**Isännöintipalvelu
Kari Kaaja**

Puistokatu 4 B 3, 38200 Sastamala, puh. (03) 514 1496

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2014!*

Lakeside Golf & Country Club Oy
Puh. 03-512 9500, Sastamalantie 1901, 38100 SASTAMALA

Matti Harjuntausta – ikikuntoilija

■ Antti Lepistö

Saatat olla kuullut Kunto-Matista, Tsemppi-Matista tai Juna-Matista. Paitsi Vammalan rautatieaseman vuonna 2008 suljettua lippuluukulta, myös pallokentiltä, hiihtoradoilta ja uimaltailta monelle tutuksi tulleella miehellä on monta myönteistä lempinimeä. Osuvuudessaan tasapäisesti kilpailevat nimitykset viittaavat tietenkin Harjuntaustan Mattiin (s. 1951), vuonna 1979 vammalalaistuneeseen asemavirkailijaan sekä intohimoiseen jos kohta innostavaankin ikikuntoilijaan.

Alun perin Matti on Tampereen, tarkemmin ottaen Tammelan poikia, jolle rautatieläisyys, kuntoilu ja siihen kannustaminen alkoivat nivoutua elämäntäyteiseksi kokonaisuudeksi jo nuoruusvuosina.

”Rautatieläisten taloilla, siis siellä Tammelan Toralinnassa ja Sopolinnassa, meitä oli sellainen mukava parinkymmenen kaverin poikaporukka urheilusta kiinnostunutta rautatieläisten jälkikasvua. Kavereiden kanssa sai olla aina halutessaan – jossei niihin törmännyt talon nurkalla tai punttisalilla, Sorsapuistosta tai Tammelan katsomoista ne aina löysi”.

Vaikka monen perheessä olikin erilaisia ongelmia, ei ”Rautsun” nuorten tarvinnut taloyhteisössä kokea yksinäisyyttä tai toimettomuutta. Yhteinen vapaa-ajanvietto rikastutti nykypäivän mittapuulla aineellisesti puutteellista nuoruusaikaa. Talvi täyttyi kiekonpeluusta ja hetekasta tehtiin monitoimilaitte punttisalille. Nyrkkeilyhanskat Matti osti rautsulaisten yhteiseen käyttöön lehdenjakotienesteillään.

Myöhemmin 1970-luvun alussa, kun yhden jos toisenkin urheiluinto taantui hiljalleen pelkäksi nurkilla notkumiseksi, päätti Matti hommata Sorsapuistosta rautsulaisille viikoittaisen palloiluvuoron. Pian pojat perustivat oman jalkapallojoukkueen, Rautsun Reippaan. Matti itse häärii joukkueessa valmentajana, kapteenina ja rahastonhoitajana. 1980-luvulla kolmosdivaria pelatessaan joukkue pääsi Suomen Cupissa jopa 16:en sakkiiin.

”Kyllä se täällä syvällä todella lämmitti, kun meidän seuran nimi mainittiin Urheiluruudussa”, kertoo Matti käsi sydämellään.

Tiiviisti yhdessä eletyn nuoruuden ansiosta on ”Rautsun poikien” edelleen helppo nähdä ja pitää yhteyttä, vaikka vuodet, työt ja kohtalot ovat miehiä erilleen heitelleetkin. Myöhemmin kaverukset ovat tavanneet toisiaan penkkiurheilun ja pyöräretkeilyn merkeissä. Pyöräilijä Matti Vammalasta kerran Reippaan vieraspeliin jopa Seinäjoelle asti.

Matin suhtautumista liikuntaan ja vapaa-aikaan nimittää polte luovaan monikuntoiluun ja urheilun seuraamiseen. Mies ei ole ikinä uppoutunut mihinkään lajiin niin yksipuolisesti, etteikö olisi seuraavaksi – usein jopa samana päivänä – voinut hikoilla myös jonkin toisen liikuntamuodon tahdittamana. Monet nuoremmatkin vammalalaiset ovat ammentaneet liikuntainspiraatiota Matin tasapuolisesti kannustavasta ja suvaitsevasta asenteesta. Arkista esimerkkiä Matti itse näyttää rullasuksin, kävellen tai pyörällä tekemillään uintireissuilla sekä sisukkailla uinti-kuntosali-koripallotreeniyhdistelmillään. Onpahan Matti aikoinaan suorittanut Pirkan kierroksen ja 1980-luvulla järjestetyn viisilajisen Sastamalan Souvinkin.

Matille monilajisuus auttaa pitämään yllä muun muassa Pirkan hiihdossa joka vuosi koeteltavaa kestävyyskuntoa. Ensi maaliskuussa kunniahiihtäjä sivakoi jo neljänneksen

menennen Pirkkansa. Armeijavuonna 1972 Matissa syttyi palo pitkiin kestävyysasuorituksiin.

”RUK:n jälkeen kapteeni sanoi, että ’jos teitä alkaa harmittaa, menkää lenkille’. Sitä ohjetta tässä on tullut noudatettua jo neljä vuosikymmentä”, naurahtaa Matti.

Pirkan hiihdon – jossa Matin ennätys parinkymmenen vuoden takaa perinteisellä tyylillä on hitusen päälle viiden tunnin – kohdalla tavoite väikkyi kirkkaana mielessä: 50 suoritusta. Täten viimeiset 90-kilometrisensä Matti suunnittelee tahtavansa pitkälti päälle seitsenkymppisenä.

Keskusteleminen Matin kanssa herättää herkästi pohtimaan myös urheilun yhteiskunnallisia ja sosiaalisia merkityksiä, sekä liikunnan, kuntoilun ja urheilun keskinäisiä suhteita. Matille urheilu ei tarkoita vain nopeimpien, kestävimpien ja taidokkaimpien mittelöä maailman mahtavimmilla areenoilla vaan ennen kaikkea kuntoiluntäyteistä elämäntapaa ja itsetoitetusta – välillä itsensä koetteluakin, muttei nimenomaisesti kilpailemisen tai voitonhimon vuoksi. Urheilu on sitä, että lähtee ennen työpäivää yksin uimaan tai rullahiihtämään, tai illalla kavereiden kanssa Hopulle hyvähenkiseen ”ukkojalkkikseen”.

Matin mukaan esimerkiksi nuorisoliikuntaan satsaaminen on liikaa kohdentunut menestyksentavoitteluun, vaikka tätä tärkeämpää olisi tarjota kaikille monipuolisesti mahdollisuuksia muun muassa erilaisiin liikuntamuotoihin tutustumiseen. Lähtökohtana tulisi pitää yksilön vapautta omiin liikunnallisiin valintoihin, vaikkeivät ne ennätysiksi tai kovia tuloksia toisikaan.

”Esimerkiksi kerran oli kauheaa seurata vierestä, kuinka vanhempi latisti kaikkensa antaneen ja omaan hiihtoonsa ilmeisen tyytyväisen pojan hyvinolontunteen sättimällä heti maalissa siitä, kuinka paljon tämä kilpakumppanilleen hävisi.”

Oikeanlainen liikuntaan kannustaminen merkitsee kykyä, halua ja valmiutta asettua toisen asemaan, ja näitä ominaisuuksia Matilla itsellään tuntuu piisaavan. Kunto-Matti jos kuka osaa laittaa kentillä, saleilla ja laduilla kohtaamansa hyvän kiertämään.

SASTAMALAN

Konepalvelu Oy

- Rakennuspalvelut
- Viherrakentaminen
- Maanrakennus
- Kiinteistönhoito
- Kurottajapalvelu

0400 581 768
040 749 6733

sastamalan.konepalvelu@luukku.com

door team

- AIDAT JA PORTIT
- NOSTO-OVET
- OVIAUTOMATIikka

Puh. 044 373 7002
teppo.tamminen@doorteam.fi
Savipajakatu 5, 28610 Pori

Vammalan Seudun Osuuspankki
ja Pohjola vakuutus
toivottavat

*Turvallista Joulua
ja menestyksekkästä
Uutta Vuotta 2014!*

Joulurauhaa Ellivuoressa!

Joulun rauha on ihan oma lukunsa talvisen luonnon keskellä. Ellivuoressa vedät henkeä ja irtaudut arjen kiireistä – joko muutaman päivän tai vain pienen hetken!

Maukkaat sunnuntailounaat joka sunnuntai klo 12-15:

aikuiset 20€, 4-12 -vuotiaat 12€
Pöytävaraukset puh. 010 835 1900!

Joulu Ellivuoressa – 3 vuorokautta irti arjesta alk. vain 289 € /hlö!

Hinta sisältää majoituksen (23.–26.12.2013) jaetussa 2 hengen huoneessa, täysihoidon, jouluisen ohjelman sekä saunojen, uima-altaan ja kuntosalin vapaan käytön.
Lapset lisävuoteella 122€/hlö.

Tilaisuus oman maun mukaan: pikkujoulut, synttärarit, kokous...

Pyydä tarjous: räätälöimme tilaisuuden mittojen mukaan, esim. päiväkokoukset alk. vain 26€/hlö!

Tervetuloa viihtymään Ellivuoreen!

Kokous- ja vapaa-ajankeskus
HOTEL **ellivuori**
www.ellivuori.fi

Ellivuorentie 131,
38130 Ellivuori, Sastamala
puh.010 8351 900
fax (03) 515 4210
hotelli@ellivuori.fi

Theodolinda Hanhssonin

joululahjat

Sastamalan kirjallinen historia on täynnä kirjailijoita, ja mukaan mahtuu myös kirjallisuushistoriallisia merkkipääljuja. Kiikkaan nimittäin sattui syntymään ensimmäinen suomeksi kirjoittanut naiskirjailija Theodolinda Hanhsson (1838–1919). Näin joulun aikaan sopii tarkasteltavaksi pienoisoromaani Joululahjat (1891).

Hanhsson syntyi Kiikan pappilassa Carl Magnus Limónin ja hänen vaimonsa Maria Kristina Mollinin perheeseen. Tie vei myöhemmin Pälkäneelle, Kokkolaan, Hämeenlinnaan ja Helsinkiin. Hanhsson oli kaksi kertaa naimisissa. Ensimmäinen avioliitto Johan Hanhssonin kanssa päättyi puolison kuolemaan 1888. Uuden avioliiton hän solmi perheystävän, suomenmielisen poliitikon Yrjö Sakari Yrjö-Koskisen kanssa vuonna 1896. Hanhssonin lapsista äidin jalanjäljillä jatkoi kirjailija Hilja Haahti.

Kirjailijanura alkoi 31-vuotiaana novellilla Haapakalio, ja jatkui tuotteliana vuoteen 1911 saakka. Tunnetuin teos on Huutolaiset (1887). Hanhsson toimi suomentajana ja oli mukana perustamassa Suomen Kaunokirjailijaliittoa (myöh. Suomen Kirjailijaliitto). Hanhssonin tuotantoa on kuvailtu usein uskonnolliseksi, isänmaalliseksi, idealistiseksi ja romanttiseksi. Hän piti suomenmielisten arvojensa pohjalta arvossa köyhää ja yritteliästä kansaa. Hänen on toisaalta sanottu kirjoittaneen kansan elämästä ”pappilan kuistilta” eli etäältä ihannoiden.

Hanhssonin muussa tuotannossa näkyvä yhteiskunnallisuus ei kuitenkaan ole Joululahjoissa pääasia. Joululahjat on ennen kaikkea kertomus onnen odotuksesta ja sen täyttymisestä. Joulun odotus tarjoaakin otollisen kehyksen tarinalle rakkaudesta ja paremman elämän kaipuusta.

”Jumala on sen sallinut”

Kertomuksen alussa esitellään perhe, porvarisleski ja kaksi lasta. Äiti ja tytär ovat valmistautumassa joulunviettoon, ja poikaa odotetaan kotiin. Erkki on papiksi opiskeleva ylioppilas, ja hän on äidilleen ja sisarelleen kaikki kaikessa. Perheen välit kuvataan lämpiminä, vaikka Erkki onkin äidin lemmikki.

Erkki näyttäytyy miltei pyhimysmäisenä hahmona, samoin Kerttu. Kerttu on ahkera ja velvollisuudentuntoinen. Hän on myös tilanteeseensa tyytyväinen: ”Koska äidilläni ei ole ollut varaa antaa minun mennä kouluun, niin tiedän, että Jumala on sen niin sallinut ja parhaaksi nähnyt, enkä minä mitään kaipaa.” Kristillisten ihanteiden mukaista vaatimatonta elämää toisaalta ihannoidaan, mutta toisaalta halutaan pyrkiä parempaan esimerkiksi koulutuksen avulla.

Joulun kohokohta äidille on, kun Erkki pääsee pitämään

joulusaarnan kirkkoon: ”Oi rakas poikani, tämä on joululahja sellainen, ettei suinkaan mikään äiti parempaa ole saanut.” Äidin onni on suurimmillaan kun poika on saarnastuolissa kaikkien ihailtavana: hän ajattelee, että kaikki ovat tulleet joulukirkkoon juuri hänen poikaansa kuulemaan.

Läheisten merkityksestä

Joululahjat-kertomus on myös rakkaustarina, ja rakkauden odotus on yksi kertomuksen keskeisistä teemoista. Kerttu saa jouluna kirjakäpökin, jossa ei lue lähettäjä. Tämä alkaa toistua vuosittain. Kerttu arvaa lähettäjän, ja päättää odottaa rakastettunsa – myöskin papiksi opiskelevan Eliaksen – paluuta.

Toinen keskeisistä teemoista on myös koulutuksen, paremman elämän ja sosiaalisen nousun kaipuu. Tämä heijastuu erityisesti äidin mietteissä. Viimein odotus saa päätöksensä: Erkki on pappina Hämeessä ja Kertun avioaikaet vahvistuvat. Äiti tuntee kuitenkin tyhjyyttä, vaikka kaikki on hyvin. Tarkoitus löytyy kuitenkin uudesta sukupolvesta, Erkin lapsesta Mannesta. Lapsi oppii sanomaan ”mummo”, mikä on yksi joululahja lisää. Joululahjojen läpäisevänä ajatuksena voisikin olla se, että läheiset ovat paras joululahjamme elämän kaikissa käännteissä.

Lähteet:

Oma pöytä. Naiset historiankirjoittajina Suomessa. SKS 2005.
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansallisbiografia
<http://www.kansallisbiografia.fi/kb/artikkeli/2818/>
Tyyni Tuulio, Fredrikan Suomi. WSOY 1979.
Hannu Virtanen, Joulu Kiikassa 1847. Alueviestin Jouluviesti 21.11.2012

Theodolinda Hanhssonin teoksia:

Mainitut teokset on ladattavissa myös internetin Project Gutenberg -sivustolta (<http://www.gutenberg.org>)
Viinantehtailija. Näytelmä kahdessa näytöksessä.(1877)
Mäkelän Liisu (1880)
Huutolaiset (1887)
Joululahjat (1891)

LOJER[®] *For easy care*

Paikallista yritystoimintaa yli 90 vuoden ajan.

LOJER OY, Putajantie 42, 38210 Sastamala • www.lojer.com • Puh. 010-830 6700

Lämmintä Joulumieltä ja Valoisaa Tulevaa Vuotta!

Toivottaa sähköasiantuntijasi

Asemakatu 23,
38200 Sastamala
(03) 511 3055
www.tyrvaansahkotyo.fi

+ TYRVÄÄN SÄHKÖTYÖ -

Tyrvää: Soinila; Lehtiniemi 1910-luvulla (rakennus purettu v. 1919).

viittaa siihen, että hänet seuraavana vuonna nähdään Liitsolan kylän puolelle nousseen Kestilän torpan perustajana. Hirviniemeen tuli torppariksi sahurina Noormarkussa toiminut ja sieltä Punkalaitumen seurakuntaan v. 1779 muuttanut Mikon nuorempi veli Kalle Matinpoika (s. 1753, k. 1809) vaimonsa Kaisa Erkintyttären (s. 1754, k. 1824) ja lastensa kanssa. Hirviniemi alueen ja torpankin nimenä muuttui 1780-luvulla Viljoniemeksi. Niinpä Kalle Matinpoikan torpastakin tuli Viljoniemen Kantolan torppa. Torpasta tuli osa Varilan Viljoniemen autiotilaa.

Viljoniemi/Simola

Vuonna 1780 alkoi Kiikan Kilpijoelta tullut Simo Juhanpoika (s. 1755) vaimonsa Kaisa Pertuntyttären (s. 1759) kanssa viljellä Kantolan viereen sijoitettavaa Viljoniemen torppaa, jota myös Simolaksi kutsuttiin. Torpasta tuli osa Varilan Viljoniemen autiotilaa.

Kortekuru, Ström

Viljoniemen naapuruuteen Liitsolan kylän takamaalle Yltäissuon ja Liitosuon itäpuolelle perustivat Vihattulan Turrin poika Jaakko Heikinpoika Ström (s. 1744) ja Maria Tuomaantytär Liung (s. 1751) Kortekurun torpan v. 1780. Isojaossa torpasta muodostettiin Kortekurun kruununuudistila viimeistään v. 1815. Tila ostettiin perinnöksi v. 1831.

Riskilä, Riutta, Riuttala, Gestilä, Kestilä

Edellä mainitut Mikko Matinpoika (s. 1749) ja Liisa Yrjöntytär (s. 1749) perustivat Kortekurun viereen v. 1780 torpan, josta isojaossa muodostettiin

Kestilän kruununuudistila n. v. 1815. Tila ostettiin perinnöksi v. 1834.

Roukanoja, Råukanoja, Ruokanoja

Liitsolan Laurilan poika Yrjö Pertunpoika (s. 1753) ja Kristiina Markuntytär (s. 1744) perustivat v. 1781 edellisen torpan eteläpuolelle, Viljoniemen rajanaapuriksi torpan, josta isojaossa tehtiin Roukanojan kruununuudistila. Tila ostettiin perinnöksi v. 1831.

Hannula, Piranen, Viljoniemi, Mikola

Vuonna 1781 perusti Kallialan Pirasen poika, Kaukolan Juvelan lampuuti, Mikko Heikinpoika (s. 1743) puolisonsa Maija Matintyttären (s. 1743) kanssa uuden Viljoniemen torpan vajaan puoli kilometriä pohjoiseen Simolasta. Joissakin yhteyksissä torpan nimenä on ollut myös Mikola. Myöhemmin torppa tunnettiin nimellä Piranen ja 1800-luvun lopulta alkaen nimellä Hannula. Isojaossa torppa tuli Soinilan Uotilalle.

Roukanoja, Råukanoja, Routanoja, Roukka

Liitsolan Siukon poika Matti Mikonpoika (s. 1747) ja Helena Matintytär (s. 1758) perustivat Roukanojan viereen v. 1782 torpan, josta isojaossa tehtiin Roukan kruununuudistila. Tila ostettiin perinnöksi v. 1829.

Aittomäki

Aittomäen torpan samaan rykelmään Simolan ja Kantolan kanssa perusti v. 1784 Punkalaitumen kirkonkirjojen

mukaan Karkusta tullut, todennäköisesti Tyrväänkylän Pukin poika, Tuomas Antinpoika (s. 1747) vaimonsa Maija Matintyttären kanssa (s. 1748) tai Tyrvään SAY:n mukaan v. 1785 Juha Matinpoika (s. 1751) vaimonsa Maija Pekantyttären (s. 1761) kanssa. On mahdollista, että Punkalaitumen Mäenpäässä on ollut myös Aittomäki-niminen torppa, jota Tuomas Antinpoika on isännöinyt. Todennäköisempää on kuitenkin, että Tuomas perheineen on ollut asukkaana Aittomäessä, jota Juha Matinpoika on tullut isännöimään. Tuomas Antinpoika on rakennellut lähistölle Niemelän torppaa, joka asiakirjoissa näkyy nimenä ensi kerran v. 1798. Aittomäestä tuli osa Viljoniemen autiotilaa.

Kankaanpää

Torppa ilmestyy asiakirjoihin v. 1786. Sen perusti parisataa metriä Mikolasta pohjoiseen Tapialan Laurilan poika Tuomas Matinpoika (s. 1747) puolisonsa Maija Juhantyttären (s. 1757) kanssa. Isojaossa torppa tuli Soinilan Uotilalle.

Markula

Torpan perustivat parisen kilometriä Kankaanpäästä pohjoiseen 1790-luvun alkupuolella Tapialan Laurilan poika Markus Matinpoika (s. 1759) ja Kaisa Juhantytär (s. 1765). Isojaossa torppa tuli Koivulan Loorulle.

Viljoniemi/Huimala

Punkalaitumen kirkonkirjojen mukaan Viljoniemessä on ollut Huimala-niminen torppa vv. 1798 - 1803 viljelijöinä Mikko Juhonpoika (s. 1769) ja Riitta Erkintytär (s. 1763). Se on sijainnut ilmeisesti lähellä Kankaanpään torppaa, jota on kansan suussa myöhemmin kutsuttu Huimalaksi. Torpalle ei ole löytynyt jatkajaa Mikon ja Riitan lähdettyä rakentamaan Hietämäen torppaa Kiikan Illoon.

Niemelä, Niemi, Piippa, Niemenpää

Torpan lähelle Ström - Kortekurua perustivat edellä Aittomäessä nähdyt Tuomas Antinpoika (s. 1747) Maija Matintytär (s. 1748) mahdollisesti jo 1780-luvulla, joskin asiakirjoissa torppa näkyy vasta v. 1798. Tuomas ja Maija luopuivat torpasta v. 1800, jolloin sitä isännöimään tulivat Komerolan Piipan poika Matti Antinpoika (s. 1773) ja Laukulan Teinilän tytär Vappu Pentintytär (s. 1766). Isojaossa torppa tuli tarkistuksen jälkeen Kiikan Ulvin Kittilälle.

Seppä, Korpiseppä

Torpan perusti vajaan kilometrin Kankaanpäästä pohjoiseen Viljoniemen seppä Antti Antinpoika (s. 1753) vaimonsa Maria Jaakontyttären (s. n. 1751, k. 1803) kanssa. Antti Antinpojan nimi näkyy kirkonkirjoissa Viljoniemen alla ensikerran v. 1800. Vuonna 1804 torpparina on edellisen poika Antti Antinpoika (s. 1776) puolisonaan Maija Heikintytär (s. 1775). Isojaossa torppa tuli Soinilan Pentille (kts. Sastamalan Joulu 2009, s. 26-29).

Kortekuru, Simo

Torpan perustivat vuoden 1805 vaiheilla Sepän ja Niemelän välimaastoon Simo Matinpoika (s. 1755) ja Kaisa Jaakontytär (s. 1761). Isojaossa torppa tuli Tyrväänkylän Paaville.

Kuusisto

Vajaan kilometrin Sepästä luoteeseen sijaitsevan torpan perustivat 1800-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolella Heikki Yrjöpoika (s. 1778) ja Kaisa Matintytär (s. 1779). Isojaossa torppa tuli Tapialan Nikkilälle.

Jaakkola, Liten, Lehtiniemi

Vajaan kilometrin päähän Kankaanpäästä on perustettu torppa samoihin aikoihin kuin edellinenkin. Torpan perustivat Jaakko Liten (s. 1772) ja Anna Juhantytär. Isojaossa torppa, joka torpparikauden lopulla tunnettiin nimellä Lehtiniemi, tuli Soinilan Ruutikalle.

Viljoniemen autiotila

Näyttää siltä, että Viljoniemen Kantolan torppari Kalle Matinpoika ja Simolan torppari Simo Juhanpoika ovat olleet yhteydessä viranomaisiin uudistilan perustamiseksi. Paikalla on v. 1786 pidetty katselmus ilmeisesti juuri tässä tarkoituksessa ja mahdollisesti he saivatkin asukasoikeuden tilaan v. 1792. Asia kuitenkin mutkistui, kun Jokisivun jakokunnan liikamaat päätettiin tavanomaisen uudistilan asemesta varata Varilan kylän ajat sitten autioituneen Laatikan talon uudelleen käyttöön ottoa varten. Autiotilan käyttöönotossa menettelytapa oli uudistilan perustamisesta poikkeava. Asiaa tähän suuntaan ajamassa oli ilmeisesti Kiikan Jaamalan rusthollin puolikkaan omistaja, varaanmittari Joakim Hornborg. Hänestä näet lopulta tuli Varilan eli Viljoniemen autiotilan omistaja. Tilaan tulivat kuulumaan Kantolan, Simolan, Aittomäen ja Saaren torpat. Kalle Matinpoika ja

Simo Juhanpoika riitelivät asukasoi-keudesta Hornborgin kanssa vv.1792 - 93. Ilmeisesti Hornborg lopulta osti heiltä oikeudet. Kun Hornborg v. 1795 otti Kalle Matinpojan Viljoniemen kruununtilan lampuotiksi, todetaan tehdyssä sopimuksessa, että Kalle Matinpoika ja hänen vaimonsa Kaisa Erkintytär haluavat luopua Kuninkaallisen Kamarikollegion heille vuosina 1792 ja 1793 myöntämistä oikeuksista ja ryhtyvät Varilan autiotilan vuokraviljelijöiksi. Simo Juhanpoika perheineen jatkoi edelleen, nyt Viljoniemen taloon kuuluvan Simolan torpan viljelyä vuoteen 1804 asti, jolloin maat otettiin talon käyttöön. Aittomäen torppa loppui v. 1796 Juha Matinpojan jäädessä itseliseksi. Saaren torpparina jatkoi edellä nähty lampuot Kalle Matinpojan vävy Mikolan Antti Mikonpoika vaimonsa Kaisa Liisa Kallentyttären kanssa.

Maanmittari Joakim Hornborg osti Viljoniemen kruunulta perintötalaksi elokuussa v. 1799. Kruunun vaatima hinta oli kolmen vuoden maaveroa vastaava summa, tässä tapauksessa runsas 12 riikintaaleria. Saman vuoden joulukuussa Hornborg myi tilan loimaalaiselle Heikki Heikinpoika Sillanpäälle runsaalla 388 riikintaalerilla. Voitto oli sievoinen. Kalle Matinpoika jatkoi edelleen tilan lampuotina. Vuonna 1807 talon ostivat Sillanpäältä 555 riikintaalerilla Harjavallan Jutin rusthollin poika Efraim Erkinpoika (s. 1773, k. 1845) ja vaimonsa Riitta Matintytär (s. 1775, k. 1840). Kalle Matinpoika jatkoi edelleen lampuotina, sillä uusi isäntäväki tuli taloa pitämään vasta v. 1809. Hän oli joutunut kuitenkin riitaan uuden isännän kanssa talokauppaan sisältyneestä lampuotisopimuksesta ja hävisi asian oikeudessa. Oikeuden päätös ei pitkään vaikuttanut Kalle Matinpojan elämään, sillä hän kuoli hetimiten isäntävään saavuttua taloa pitämään. Kallen leski

Kaisa Erkintytär asui Viljoniemessä kuolemaansa v. 1824 asti.

Saaren torppaa viljelleet Kalle Matinpojan vävy ja tytär lähtivät v. 1811 Lousajan Vieraan vuokraviljelijöiksi. Saarta ryhtyivät viljelemään Ulvilasta Viljoniemen rengiksi edellisvuonna tullut Matti Matinpoika (s. 1770) vaimonsa Maria Erkintyttären (s. 1780) kanssa.

Vuonna 1804 annetun asetuksen perusteella uudistilat voitiin liittää siihen seurakuntaan, johon niiden katsottiin luontevimmin kuuluvan. Ilmeisesti tähän asetukseen vedoten Efraim Viljoniemi anoi v. 1811 tilansa siirtämistä Tyrvästä Punkalaitumen seurakuntaan, mihin alue niin sijaintinsa kuin yhteyksiensäkin puolesta olisi paremmin sopinut. Senaatti kuitenkin hylkäsi anomuksen. Se katsoi, että tila ei ollut uudistila, vaan viljelykseen otettu autiotila, jota kyseinen oikeus ei koskenut. Niinpä Viljoniemen talon väki mukaan luettuna Saaren torppari-perhe siirsivät kirjansa Tyrvään seurakuntaan v. 1813. Näin päättyi pitkään jatkunut päällekkäisyys paikkakunnan seurakunnallisessa asemassa.

Vuosisadan puolivälin tienoilla Viljoniemen nimeksi muutettiin Juti ja samanaikaisesti talo irrotettiin jako-oikeudellisesti Varilan kylästä ja siitä tehtiin yksinäistalo. Vuoden 1933 alusta lukien tässä käsitelty Jokisivun jakokunnan Tyrväeseen kuulunut osa siirrettiin Punkalaitumeen.

Lähteitä:

Tyrvään, Punkalaitumen ja Kiikan seurakuntien pää- ja historiikirjat
Suomen asutuksen yleisluettelo (SAY)
Niemelä, Anttila, Hakanen: Punkalaitumen historia 2, Punkalaitumen historiatoimikunta, Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1989
Piilonen, Juhani: Sastamalan historia 2, Sastamalan historiatoimikunta, Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 2007
Viljoniemen/Jutin talon asiakirjat, Jutin suvun hallussa

Tyrvää: Soinila (Illo); Uotila, Hannula (aik. Piranen).

Hyvää Joulua

KONECRANES®
Lifting Businesses™

SASTAMALAN LVI

Stormintie 116, 38220 Sastamala
Puh. 010 320 5740

TÄYDEN PALVELUT KATSASTUSASEMA NYT MYÖS HUITTISISSA

Katsastus Sastamala Oy

VAMMALA Harjukatu 3

Puh. (03) 511 9050

ma-pe 9-17 sekä kk:n viim. la 9-13

HUITTINEN Teollisuustie 5-7

Puh. (03) 511 9055

ma-pe 9-17

www.katsasta.fi

Katsasta.fi

Kotimainen,
paikallinen

*AS OY VAMMALAN
SEUKUNKULMA*

Esittely ja varaukset:

**RAKENNUSLIIKE
MINKKINEN
& KETOLA**

Aittalahdenkatu 6, Sastamala
Puh. (03) 511 2761, 0400 411 780
m.k@kopteri.net

Tyrvään Kirjakauppa Oy

Kirjakauppaa vuodesta 1891

Poikkea ostoksille maankuuluun
KIRJAKELLARIIN
ja täyden palvelun kirjakauppaan!

Marttilankatu 18, 38200 VAMMALA

Puh. 020 77 38 480

tyrvaan.kirjakauppa@kirjakellari.fi,

www.kirjakellari.fi

Avoimna ma-pe 9.00-17.30, la 9.00-14.00,
myös sopimuksen mukaan

Tyrväältäkin on tuomittu Siperiaan

■ Hannu Mäkinen

Maamme ollessa Venäjän valtakunnan yhteydessä, oli täällä käytössä, osalla sitä aikaa, emämaan tapa suurempien rikollisten tuomitsemisessa. Rikollisen tuomiona saattoi silloin olla elinikäinen karkotus Siperiaan. Siperiaan tuomitseminen oli maassamme käytössä vuodesta 1826 alkaen 1880-luvulle asti. Kansanperinnekin tuntee Siperiaan tuomitsemisen.

Tämä Siperian laki on meidänkin paikkakuntaamme koskettanut. Täälläkin niitä ankaran tuomion tapauksia on ollut. Niitä on ollut kansan muistissa, ja niitä on historiaan kirjoitettu, esim. Sastamalan historiaan. Tässä seuraavana eräs tapaus, josta tietääkseni ei ole täydellisempää historiaa kirjoitettu.

Tyrvääläinen perimätieto on kertonut, että Muurin Kustaa oli tappanut isänsä ja tuomittu sen johdosta Siperiaan. Tapaus oli sattunut Houhajärven kylän Ala-Houhalan talon alueella olevassa Muurin torpassa, jonka nimi myöhemmin on muutettu Urholaksi. Mutta sitä ei perimätieto kerro, milloin sellainen Kustaa oli Muurin torpassa elänyt, ja milloin sellainen asia oli tapahtunut. Sitä ei ole ajoitettu, se on vain paikannettu. Eikä myöskään ole tiedetty, mikä oli ollut teon motiivi, miksi joku oli isänsä surmannut.

Torpan nimi ”Muuri” oli vain kansanomaisen muoto oikeasta nimestä, joka oli ruotsinkielinen ”Modig”. Saattaa olla vanha ruotusotilaan nimi. Sanakirjan mukaan ”modig” on suomeksi ”urhoollinen”, minkä johdosta oli keksitty uusi nimi ”Urhol”, kun nimi oli suomennettu.

Sukukirjassa ”Sotilas Tuomas Störin jälkeläiset”. tämä Siperia-asia tulee esille. Kyseinen Muurin Kustaa ei itse kuulunut Tuomas Störin sukuun, mutta hän oli siihen sukuun kuuluvan henkilön aviopuoliso, minkä johdosta asia mainitaan sukukirjassa. Sukukirjan tiedoissa kerrotaan, että Houhajärven kylän Kurjen talon tytär, Valpuri Tuomaantytär, syntynyt 22.2.1822 Tyrväällä, oli avioitunut v.1845, ja aviopuolisosta on seuraavanlaisia tietoja: Gustaf Andersinpoika, syntynyt 5.10.1823 Tyrväällä, karkotus Siperiaan v. 1854. Vanhemmat Anders Modig, syntynyt v. 1798 Tyrväällä ja Anna Jacopsdotter, syntynyt v.1787 Tyrväällä. Tässä käy ilmi, että Siperiaan oli kyseinen henkilö tuomittu, mutta ei käy ilmi tuomion syytä. Ja koska Anders Modigin kuolinaikaa ei mainita, ei voida siitäkään päätellä, olisiko hän kuollut poikansa surmaamana.

Siperiaan tuomituista on internetissä nähtävänä luettelo ja vähän muutakin tietoa. Siellä on Gustaf Andersinpoika Modigkin mainittuna, mutta hänestä ei ole paljoa muuta tietoa, kuin että tuomittu taposta. Ei selviä, kenet hän oli surmannut. Ei siellä paljoa ole muistakaan henkilöistä tietoa, mutta yleensä kuitenkin vähän enemmän, ja henkirikoksen ollessa kyseessä, monesti mainitaan myös rikoksen uhri.

Internetissä on nähtävissä myös kirkonkirjoja. Kaikkia kirkonkirjoja ei ole, mutta merkittävästi kuitenkin. Niistä selviää, että Anders Modig kuoli 21.5.1852, mutta ei sitä, oliko hän kuollut poikansa surmaamana. Kuolinsyynä on tuntematon tapaus. Kirkonkirjan sivun alalaidassa on vanhanaikaista ruotsinkielistä kirjoitusta, joka ilmeisesti liittyy asiaan. Mutta minä en osaa sitä lukea. Täyttä varmuutta ei näillä tiedoilla ole siitä, että Gustaf Andersinpoika olisi isänsä surmannut, mutta todennäköiseltä kuitenkin vaikuttaa.

Kyllä tähän kysymykseen varmaan arkistoissa on olemassa täydellisemmät tiedot. Minä jätän asian tämän puolen tätä pitemmälle tutkimisen kuitenkin parempien tutki-

jain haltuun. Jos joku niin haluaa, voi jatkaa. Minä liitän tämän kertomuksen jatkoksi muuta asiaa Tuomas Störin sukukirjan pohjalta.

Sukukirja kertoo, että Siperiaan tuomitun Gustaf Andersinpojan ja Valpuri Tuomaantytären välisestä avioliitosta syntyi neljä lasta. Jälkipolvia oli kuitenkin vain nuorimmalla lapsella. Hänellä niitä oli kuitenkin runsaasta, mutta he eivät asuneet Tyrväällä, vaan elivät eri paikkakunnalla.

Vanhin lapsi oli nimeltään Henrik Gustaf, syntynyt v. 1848, kuollut v. 1867. Toinen lapsi oli Johan Kristian, syntynyt v. 1849, kuollut v.1853. Kolmas lapsi oli Samuel Sakarias, syntynyt v. 1850, avioitunut v. 1877, aviosta ei lapsia, kuollut v. 1916.

Nuorin lapsi oli nimeltään Vilhelmiina Karoliina, ja hänestä on sukukirjassa seuraavanlaisia mainintoja. Syntynyt 5. 11. 1853 Tyrväällä, kuollut 13. 1. 1930 Kojjärvellä. Puoliso vuodesta 1878 Heikki Kuusiniemi, syntynyt 22. 5. 1850 Urjalassa, kuollut 14. 3. 1920 Urjalassa. Tämän jälkeen on tietoja lapsista ja seuraavista sukupolvista, ja sukukirjassa on lähes kolmekymmentä sivua sukutaulukoita Vilhelmiina Karoliinan jälkipolvista.

Kojjärven pitäjä muodostettiin v. 1923 Urjalasta ja Tammelasta lohkaistuille alueille. Sen vuoksi Vilhelmiina Karoliinan miehen syntymä- ja kuolinpaikaksi on sukukirjaan merkitty Urjala, koska Kojjärven pitäjää ei silloin vielä ollutkaan. V. 1969 Kojjärven pitäjä lopetettiin liittämällä se suurimmalta osin Forssaan. Kojjärvi on aikoinaan ollut tyrvääläisverinen pitäjä, kun Vilhelmiina Karoliinan suku oli siellä niin monilukuisena vaikuttamassa.

Siperiaan karkotus merkitsi samaa kuin asianomaisen henkilön kuolema. Sukukirjan tiedoista käy ilmi, että siperianleskeksi jäänyt Valpuri Tuomaantytär solmi uuden avioliiton v. 1855, heti seuraavana vuonna. Uusi aviomies ja torpan uusi isäntä oli Esaias Abrahaminpoika, syntynyt v. 1831 Tyrväällä. Vanhemmat Abraham Thomasson Keikko, syntynyt v. 1796 Tyrväällä, ja Maria Johansdotter Yli-Ikola, syntynyt v. 1791 Tyrväällä. Keikko on Evon kylän vanhoja kantataloja, ja Yli-Ikola on Stormin kylän taloja. Tästä avioliitosta syntyi kaksi lasta, Esaias v. 1858, ja Emma Sofia v. 1860. Esaias kuoli v. 1863. Emma Sofia eli ikäihmiseksi ja hänellä oli lapsia.

Valpuri Tuomaantytär kuoli v. 1867. Silloin jäi Esaias leskeksi. Tuomas Störin sukukirja ei kerro torpan henkilöhistoriaa enää siitä eteenpäin. Kirja seuraa ainoastaan Tuomas Störin sukua, jota sukua Valpuri Tuomaantytär oli. Modigin sukua olivat ainoastaan Valpuri Tuomaantytären ensimmäisestä avioliitosta syntyneet lapset.

Tästä eteenpäin ei Modigin torppaa asuttanut sen paremmin Modigin, kuin Störinkään suku. Esaias Abrahaminpoika ei enää niitä sukuja edustanut. Modigin suku oli torpan alkuperäissuku, ja ja se oli edellä kerrotulla tavalla siirtynyt Kojjärvelle. Suvun muita haaroja on ainakin yksi olemassa paikkakunnalla.

Internetissä näkyvistä kirkonkirjoista selviää, että Esaias Abrahaminpoika solmi myös uuden avioliiton leskeksi jäätyään, heti seuraavana vuonna, ja toi torppaan uuden emännän. Uusi puoliso oli Karoliina Jaakontytär, syntynyt v. 1847 Kiikassa. Siitä avioliitosta syntyivät seuraavat lapset: Johan Herman v. 1869, Kalle Oskari v. 1870, Esaias Vihtori v. 1872, Amanda Karoliina v. 1875, ja Matilda Vilhelmiina v. 1879.

Karkun kirkko

Kuva Urpo Vuorenoja

100 vuotta

■ Tuomas Reku

Karkun kirkko, joka sai valmistuttuaan nimen ”Kristuksen tulemisen kirkko”, täyttää kuluvan vuoden joulukuussa sata vuotta. Luonnonkauniilla paikalla, pienellä kumpareella sijaitsevaa kirkkoa on pidetty oman aikansa tyyli-suunnan, jugendin tyyli-putaana edustajana sekä suunnittelijansa, arkkitehti Oiva Kallion läpimurtotyönä.

Ennen Karkun uuden kirkon valmistumista seurakunnan ainoa kirkko oli keskiaikainen Sastamalan emäseurakunnan kirkko. 1800-luvun puolivälissä sen arveltiin joutuneen jo niin huonoon kuntoon, ettei sitä voitaisi käyttää enää kovinkaan kauan. Vuonna 1853 alettiin kerätä rahastoa uuden kirkon rakentamista varten. Rahaa saatiin kokoon kuitenkin niin hitaasti, että vuonna 1864 päätettiin sittenkin vielä korjata vanha kirkko ja yrittää tulla sillä toimeen. Kirkko oli tämän jälkeen pois käytöstä parin vuoden ajan ja karkkulaiset käyttivät Suoniemen vuonna 1803 valmistunutta kirkkoa. Kivikirkko saatiin korjatuksi joulukuun 1866, tosin ulkonäöltään melkoisesti muuttuneena, koska sen vesikattoa oli laskettu peräti 14 metriä. Monen mielestä tämä pilasi kirkon ulkonäön pahasti, koska se muistutti ehkä enemmän suurta kivi-avetta kuin kirkkoa.

Vanhan kirkon korjauksen jälkeen kului lähes 30 vuotta, ennen kuin uuden kirkon rakentaminen otettiin jälleen esille. Kun Kokemäenjoen vesistö jakoi pitäjän ja seurakunnan suunnilleen puoliksi, uuden kirkon paikkaa etsittiin ennen kaikkea sen partailta. Lisäksi vesistön kumpikin puoli, pohjoispuolinen Rantakunta ja eteläpuolinen Salokunta, halusi uuden kirkon tietenkin omalle puolelleen. Kun keskusteluissa ei päästy yksimielisyyteen uuden kirkon paikasta, tultiin siihen tulokseen, että ainoa vaihtoehto oli jakaa seurakunta vesistöä myöten kahtia, mistä tehtiin päätös kirkonkokouksessa heinäkuussa 1908. Samalla päätettiin, että ensiksi rakennetaan oma kirkko Rantakunnalle muodostettavalle seurakunnalle.

Tulevaa kirkkoa ja hautausmaata varten lahjoitti maaliskuussa 1912 tontin rouva Adele Ekholm omistamansa Kosken ratsutilan maalta, Riippilänjärven ja Rautaveden väliseltä kannakselta, suunnilleen Heinoon ja Palvialan kylien puolivälissä. Kirkon piirustusten hankkimiseksi oli jo vuonna 1911 julistettu arkkitehtikilpailu, jonka voitti silloin vain 27-vuotiaan arkkitehdin Oiva Kallion ehdotus. Kallio suunnitteli myöhemmin – myös yhdessä veljensä arkkitehti

Kauno Kallion kanssa – muun muassa useita pankkitaloja ja Keski-Pohjanmaan museon Oulussa. Karkun kirkon ohella tunnetuin Oiva Kallion piirtämä kirkko on vuonna 1934 valmistunut ja talvisodassa tuhoutunut Äyräpään kirkko Vuoksen rannalla Karjalan kannaksella.

Karkun kirkon urakkakilpailun voitti pohjanmaalainen rakennusmestari Julmala. Kilpailussa oli ollut mukana myös aikanaan hyvin tunnettu tyrväälinen rakennusmestari Kalle Kulmala. Kirkon sijainti osoittautui sikäli hankalaksi, että vanhan kirkon vierellä sijainnut pappila jäi viiden kilometrin päähän.

Karkun kirkon 60-vuotisjuhlien aikaan vuonna 1973 oli elossa vielä yksi kirkkoa rakentamassa ollut työmies, Tyrvällä vuonna 1887 syntynyt ja suurimman osan elämästään Kutalassa asunut muurari Kalle Koski, jolla oli hyvät muistot nuoruutensa aikaisesta rakennustyömaasta.

Ensimmäiset paikalle tehdyt rakennukset olivat Kosken muistaman mukaan paja, jonka ahjon pohjaksi oli valmiina laakea luonnonkivi, ja varastokatos. Seurakunta oli palkannut töiden valvojaksi Hakalan Tottijärveltä, jonka Kalle Koski muistaa olleen ”mahdottoman mukava ja tarkka mies”.

Varsinainen kirkon rakentaminen alkoi syksyllä 1912 kirkon seinäkivien lohkomisella Riippilänjärven takana Kosken ratsutilan maalla, josta ne seuraavan talven aikana vedettiin hevosilla rakennuspaikalle. Seiniä ryhdyttiin muuraamaan keväällä 1913 ja muuraustyötä teki viisi kolmen miehen ryhmää. Kivet ja muut rakennustarvikkeet hinattiin vinsillä telineille. Tiiliäkin kirkkoon käytettiin Kosken mukaan niin paljon, että niistä pystyisi nykyisillä työmenetelmillä rakentamaan samankokoisen kirkon ilman kivilohkareita. Tiilet tuotiin Tampereelta ensin junalla Karkun asemalle ja sieltä hevospelillä perille.

Välillä työmaalla oli hyvinkin runsaasti miehiä, joukossa joitakin kulkumiehiäkin. Koko rakennustyön ajan työmaalla vallitsi Kosken mukaan hyvä henki, vaikka tekijöitä oli eri paikkakunnilta ja eri maakunnistakin. Rakennusmiehen palkka kymmentuntisesta työpäivästä oli 2,50 markkaa, johon kaikki olivat tyytyväisiä. Onnettomuusiakaan ei sattunut; rakennustelineet kestivät, kukaan ei saanut tiiltä päähänsä eikä pudonnut telineiltä.

Kirkko valmistui syksyllä 1913, mutta vielä ennen vihkiäisiä siellä tehtiin paljon pieniä viimeistelytyöitä. Aivan viimeiseksi tehtiin puomit kirkkoväen hevosia varten. Uuden kirkon vihki käyttöön neljäntenä adventtisunnuntaina 21. joulukuuta 1913 Oulun hiippakunnan piispa Juho Rudolf Koskimies. Kirkon kelloiksi tuotiin vanhan kirkon tapulista jo 1700-luvulta peräisin olevat kolme kelloa. Vanhasta kirkosta tuotiin myös kaksi samalta vuosisadalta olevaa kattokruunua. 10-äänikertaiset urut rakennettiin Kangasalan Urkutehtaassa. Vihkiäisten urkurina oli Helsingin Johanneksen kirkon urkuri, säveltäjä Oskar Merikanto, joka oli suunnitellut uusien urkujen äänikerrat. Pääoven molemmin puolin olevat enkelihahmot ovat kuvanveistäjä John Munsterhjelmin käsialaa.

Urakoitsija olisi ollut halukas rakentamaan toisen samanlaisen kirkon Salokunnan puolelle, mutta siitä luovuttiin, Kalle Kosken mielestä sen takia, että tarvikkeiden kuljetuksesta olisi tullut liki 10 000 markkaa lisähintaa. Hyvää yhteishenkeä osoitti sekin, että kirkon rakennusmiehet saivat helposti töitä muilta paikkakunnilta. Kalle Koski meni itsekin myöhemmin puoleksitoista vuodeksi Naantaliin rakentamaan liikemies Alfred Kordelinin Kultarantaa, josta myö-

hemmin tuli tasavallan presidentin kesäasunto. Salokunnan kirkko valmistui lopulta lähes puolen vuosisadan odotuksen jälkeen vuonna 1960.

Synkintä aikaa Karkun kirkolle olivat kansalaissodan aikaiset päivät huhtikuussa 1918. Kirkon ympäristössä käytiin Karkun taistelu, joka liittyi punakaartilaiden vetäytymiseen Satakunnasta kohti etelää ja itää.

Kenraali Gustaf Mannerheimin johtamat valkoiset olivat 6. huhtikuuta saaneet haltuunsa Tampereen Pohjoismaiden siihen saakka suurimman taistelun jälkeen. Samaan aikaan Lavian ja Suodenniemen punakaartilaisia pakeni Kiikoisten, Mouhijärven ja Häijään kautta kohti Vammalaa ja sieltä edelleen Sammaljoen, Punkalaitumen ja Urjalan kautta kohti Hämeenlinnaa ja Lahtea. Punakaartilaisia takaa ajaneet valkoiset saivat vallatuksi Palvialan vielä samana päivänä kuin Tampereenkin ja tämän jälkeen punaiset muodostivat rintaman Riippilänjärven ja Rautaveden väliselle kannakselle. Salokunnan puolella rintama vakiintui Pirunvuoren, Lumenvuoren ja Vankimusjärven tasalle. Punaisten tarkoituksena oli näin osittain suojata myös Porista – jonka valkoiset olivat vallanneet 13. huhtikuuta – junalla paenneiden punaisten matkaa Vammalasta maanteitse eteenpäin.

Karkun kirkosta muodostui strategisen sijaintinsa vuoksi punaisten vahvin tukikohta parin viikon ajaksi. Kivistä kirkkoa oli helppo puolustaa ja sen vierestä kulkivat Tampereen-Porin rautatie ja Tampereen-Turun valtatie. Kirkonmäärä rakennettiin lisäksi vahvat taisteluvälikkeet ja kirkon torniin sijoitettiin konekivääri. Asemasotavaiheen aikana punaiset polttivat poroksi läheisen Kosken tilan kaikki rakennukset – joukossa komea tornillinen päärakennus – ja tappoivat sen kotieläimet.

Ratkaiseva taistelu kirkonmäestä käytiin 17. huhtikuuta, jolloin vastakkain olivat 3-4 vajaata komppaniaa kenraalimajuri Ernst Linderin johtamasta valkoisten Satakunnan ryhmästä ja 4-6 punaisten komppaniaa Satakunnasta ja Varsinais-Suomesta johtajinaan virolainen matruusi Jan Tuckman ja Suodenniemen punakaartin päällikkö Väinö Koivisto. Taisteluun osallistui myös koko sisällissodan aktiivisin punaisten naisosasto, Maarian naiskomppania, jonka uskotaan olleen vastuussa Kosken tilan hävityksestä. Valkoisten komppanioita komensivat majuri Walter von Gerich ja jääkärikapteeni Arne Heikinheimo. Valkoisten pääjoukko teki Palvialan suunnasta von Gerichin johtamana valehyökkäyksen kohti kirkkoa ja punaisten asemia, kun samaan aikaan Heikinheimon johtama pienempi valkoisten osasto kiersi Riippilänjärven länsipuolelta punaisten sivustaan. Sivustahyökkäyksen onnistuttua valkoisten pääjoukon oli helppo vallata kirkko.

Taistelun ratkettua punaiset pakenivat lähes täydellisen paniikin vallassa kohti Vammalaa ja sytyttivät 18. huhtikuuta kauppalan palamaan hidastaakseen valkoisten etenemistä. He yrittivät räjäyttää myös Vammaskosken sillan siinä kuitenkaan onnistumatta. Vammalan palo oli sodan suurin yksittäistä paikkakuntaa kohdannut tuho koko Suomessa.

Vain viisi vuotta vanha Karkun kirkko oli kokenut taistelun aikana suuria vahinkoja. Kirkon penkit oli rikottu ja niiden osat kasattu sivuseinän viereen. Osa urkujen pilleistä oli irrotettu ja poljettu lyttyyn lattialle. Sakastissa kirjat oli tyhjennetty hyllystä ja levitetty lattialle sokin.

Lopulta kirkko saatiin jälleen siistityksi, mutta kirkkosalin rikotut kattokruunut täytyi korjauttaa Helsingissä. Tyrvään piirilääkärinä toimineen ja Karkussa asuneen Otto Meurmanin puoliso Aina Meurman lahjoitti kirkkoon alt-

taripöydän yläpuolella olevan, itävaltalais-syntyisen Johan Friedlin veistämän puisen krusifiksin.

Myöhempinä aikoina kirkon ulkoasu on kokenut vain pieniä muutoksia. Taidemaalari Emil Danielsson maalasi ikkunalinjan yläpuolelle kirkkosalin kiertävän sarjan kuvia, jonka aiheena oli ihmiselämä syntymästä kuolemaan. Tämä maalaus jouduttiin kuitenkin poistamaan 1970-luvun alussa sen kärsittyä pahoin kosteudesta. Viimeisin peruskorjaus kirkkoon tehtiin 1970- ja 1980-lukujen taitteessa ja sen valmistuttua Vammalan kaupunki lahjoitti sinne uudet, Tyrvään kotiteollisuuskoulussa valmistetut kirkkotekstiilit.

Kirkkoherran matka suorittamaan kirkollisia toimituksia lyheni tuntuvasti, kun kirkon naapurista ostetulle tontille rakennettiin vuonna 1951 uusi pappila. Vanha pappila kirkon vierellä oli myyty silloiselle Nokian kauppalalle lasten kesäsiirtolaksi vuonna 1949 ja seurakunta oli vuokrannut väliaikaiseksi pappilaksi pari kilometriä kirkosta Palvialaan päin sijaitsevan huvilan. Kirkon ja pappilan välisessä metsikössä on rovasti K. E. Rinteen vuonna 1955 paljastama muistokivi Johan Ludvig Runebergin Väinö Stoolin tarinoista mukailulla runosäkeellä.

Hautausmaalle valmistui vuonna 1951 arkkitehti Otto-Iivari Meurmanin suunnittelema ruumishuone. Meurman oli asunut nuoruutensa Karkussa hänen isänsä toimiessa Tyrvään piirilääkärinä ja sittemmin hän vietti täällä kesänsä yli 100-vuotiaaksi saakka.

Karkun kirkkoherrona on toiminut Karkun nykyisen kirkon historian aikana vain kolme henkilöä, Emil Bergroth (vuoteen 1940), Kaarlo Emil Rinne (1942-72) ja Arto Jaatinen (vuodesta 1972), siihen saakka kun Karkun seurakunta vuoden 2003 lopussa liitettiin uuteen Sastamalan seurakuntaan. Kanttorit ovat vaihtuneet useammin; virassa ovat samaan aikaan toimineet muissa Aimo Kauppinen, Mikko Innilä, Alpo Hannikainen, Otto Mattila, Urpo Vuorenoja, Terhi Ketonen ja Päivi Vuoristo.

Sovinnon risti

Karkun hautausmaalla

Karkun hautausmaalla talvi- ja jatkosodan sankarihautojen vieressä sijaitsevat vuonna 1951 pystytetyt ja tuon vuoden pyhäinpäivänä paljastetut Sovinnon risti ja kansalaissodassa surmansa saaneiden punaisten muistomerkki. Niiden saamiseen hautausmaalle liittyy aivan oma tarinansa.

Karkun kirkkoherraksi sota-aikana vuonna 1942 tullut K. E. Rinne halusi kaikin käytettävissään olevin keinoin edistää eri yhteiskuntapiirien välistä yhteisymmärrystä ja tasa-arvoa sekä toistensa kunnioittamista. Yksi uuden ajan

Sovinnon risti hautausmaalla postikorttiin kuvattuna.

merkki oli ollut, että Karkun kirkkovaltuustoon pääsi sotien aikana työnjohtaja, joka oli vuonna 1918 toiminut Karkun punakaartin komissaarina.

Jatkosodan päätyttyä vuonna 1945 Karkun työväenyhdistyksen edustajat esittivät Karkun kirkko-valtuustolle, että Jyränvuoren rinteelle Simpan talon maalle vuonna 1918 haudatut punakaartilaiset siirrettäisiin hautausmaalle. Haudassa oli kuusi kuolemaan tuomittua punakaartilasta ja laskematon määrä kaatuneita. Kirkkovaltuusto suostui yksimielisesti esitykseen ja päätti ryhtyä toteuttamaan sitä välittömästi. Punaisten hauta päätettiin sijoittaa sankarihaudan eteläpäähän, kun sen pohjoispäässä oli jo punaisen terrorin uhrien muistokivi. Sen jälkeen, kun punaisten maalliset jäännökset oli haudattu uuteen paikkaan, kirkkoherra K. E. Rinne toimitti siunauksen sunnuntaina 16. joulukuuta 1945. Puheessaan Rinne luonnehti joulukuun 16. päivää Karkun suureksi sovinnon päiväksi.

Karkun työväenyhdistyksen historiaa tutkinut Olavi Mäkinen haastatteli eläkkeelle siirtynyttä rovasti K. E. Rinnettä tämän kotona Turussa vuonna 1979. Näin Rinne kertoi:

”Melkein kolmekymmentä vuotta olivat työmiehet käyneet aitaamassa ja hoitamassa sireeni-pensaita sillä sorakuopalla Jyränvuoren rinteellä, minne teloitettut karkkulaiset ja taistelussa kaatuneet punaiset oli haudattu. Kuitenkin oli Karjalastakin tuotu kaatuneet kotiin.

Kunnan edustajana oli ollut sankarihautajaisissa läsnä melkein aina kirkosta eronnut (Karkun työväenyhdistyksen puheenjohtaja) Kalle Lehtinen. Hän hoiti jatkosodan aikana vielä yli 70-vuotiaana kahdeksaa kunnallista luottamustehtävää. Juttelimme aina henkikirjoitustilaisuudessa paikkakunnan historiasta. Hänen mielestään oli kohtuutonta, että vakaumuksensa puolesta kaatuneet oli haudattu karjalaitumelle. Olin samaa mieltä. Kymmenet sodasta selvinneet miehet muodostivat kilometrin pituisen hevoskaravaanin, kun hauta avattiin ja jäännökset siirrettiin kirkkomaille. Samaan riviin muiden sankarivainajien kanssa. Simpan hakamaalla olevassa sorakuopassa piti olla vain kolmisenkymmentä vainajaa. Kaikki yllättyivät lukumäärän ollessa useita kymmeniä enemmän. Kaivajat olivat työmiehiä, maanviljelijöitä, entisiä suojeluskuntalaisia ja työväenliikkeen aktiivijäseniä. Oli omia ja lainahevoseja. Tunsin eläväni suuren sovinnon ajan alkua istuessani ensimmäisen reen keulassa Tervas-Lehtisen vieressä kulkueen ajaessa jo pakanuuden ajalla muodostuneen Palvialan kylän läpi. Oli lehtikuvaajia-kin paikalla. Viikon kesti sopua. Vanhat asenteet kuvastuivat lehtiotsikossa: ’PIRUT TANSSIVAT KARKUN KIRKKO-MAALLA.’ Kunnanvaltuuston kokouksessa sanoi SKDL:n edustaja Väinö Koivumäki puolestaan, että oli väärin koko hautojen siirtely. Vanhassa paikassaan ne kertoisivat lastenlapsille suuremman totuuden kuin kansakoulujen historian oppikirjojen tekijät olisivat osanneet pelätäkään”.

Lähteet:

Yrjö Luojola: K. E. Rinne, paimen ja ystävä. Kirjaneliö, 1983, Helsinki.
Otto-Iivari Meurman: Karkun kirkko. Sastamalan seitsemän kirkkoa, Tyrvään Sanomat, 1968, Vammala.
Otto-Iivari Meurman: Karkun muisteloita. Sastamalan Joulu 1990, Vammalan Lions Club.
Olavi Mäkinen: Siihen aikaan kun isoisa jäsenkirjan otti eli Karkun työväenyhdistyksen synty. Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen julkaisuja, 1980, Vammala.
Juhani Piilonen: Sastamalan historia 3. Sastamalan historiatoimikunta, 1997, Vammala.
Väinö Selander: Karkun vanhat kirkkoriidat. Tyrvään seudun Museo- ja Kotiseutuyhdistyksen julkaisuja, 1963, Vammala.

Tervehdys Karkun kirkon 70-vuotisjuhlaan Karkun seurakuntalaiset!

Turussa neljännen adventtisunnuntain odotuksessa 12.12.1983

Viettäessänne neljäntenä adventtisunnuntaina kirkkonne 70-vuotispäivää olen siellä hengessä mukana. Seisoinhan minä 30 vuotta sen kirkon saarnatuolissa pyhä pyhän jälkeen; kesäisin myös silloin tällöin arki-iltoina. Terveiseni lähetän tällä kertaa aivan kuin kuoleman varjon laaksosta.

Kun olin pieni poika ja sairaana, äitini puhui minulle ihanasti taivaan kodista, ja minä halusin kuolla. Kuulin sitten vanhempana ihmeellisen lastenlaulun, jota jo noin 150 vuotta sitten on laulettu läntisessä Satakunnassa. Sen 1. säkeistö kuuluu: "O tuota hääsalia, jossa lapset laulaa, kruunut päässä helisee, palmut käsissä paistaa!"

Muuten minun äitini, joka v. 1966 93-vuotiaana nukkui Turussa ikiimeen, kävi poikansa luona Karkun pappiloissa, kolmessa eri paikassa: vanhan kirkon pappilassa, väliaikaisessa pappilassa Mäkipään ahteen päällä ja sitten tässä uudessa pappilassa. Hän ihaili kesäisin verannalla istuessaan Karkun kauniita maisemia ja sanoi minulle: "Kyllä kai sinä, Kaarlo, olet muistanut kiittää Jumalaa, kun saat toimittaa virkaasi näin ihanassa paikassa kuin Karkku!" Hän istui usein kirkossa ja minä aina ihmettelin, että hän jaksoi niin hartaasti kuunnella poikansa sanoja Karkun kirkossa. Ennen kuolemaansa hän sanoi kotonaan Turussa: "Olisin minä vielä elänytkin, mutta olen valmis lähtöön, jos se on Herran tahto."

En voi sanoa tänään, että haluaisin kuolla, mutta sen voin sanoa teille kaikille, että kuoleman läheisyys ei ole koskaan ollut minulle niin todellinen kuin nyt syksyllä 1983. Tähän vaikuttavat korkea ikäni, 82½ vuotta, vasemman keuhkoni vajaamittaisuus ja 7-viikkoisen sairaalassa olo Turussa ja Paimiossa. Tunnen elävästi todeksi virsikirjamme sanat: "Kun multa voimat vähenee / eloni ehtoo lähenee / suo, että silloin uskossa / pois nukum tunnon rauhassa / jonk' itse mulle ansaitsit / ja kuolemallas valmistit." (Vk. 524:5).

Mutta tunnen omakseni myös virren 345:3. sanat: "On Herra mun aarteni kallehin / ja perintöosani kaunehin / mun siitä on riemuni suuri. / Soi ihanan maan mulle arpani / mun välkkyvi kunniankruununi / jo toivossa kirikkaasti juuri."

Näissä tunnoissa lähetän terveiseni Karkun kirkkojuhlaan. Olen saanut olla vastaavassa tilaisuudessa, kun kirkko täytti 1943 30 vuotta, 1953 40 vuotta ja 1963 50 vuotta. Kirkon vihki neljäntenä adventtina 1913 Oulun piispa J. R. Koskimies, kun hän oli taas joulunaikaan tervehtimässä äitiään sisarensa Betty Reinin luona. Hänhän näillä matkoillaan ihastui Karkkuun niin, että rakennutti itselleen ja vaimolleen Päiväniemen huvilan, jossa he tosin asuivat vain 10 vuotta. Näin piispan v. 1929 jouluna, jolloin hän oli äitinsä kuoltua vielä tervehtimässä sisartaan. Sain pitää puheen piispan kuullen ja hän tuli tervehtimään minua.

Vihkijä antoi hieman vaikeasti muistettavan, mutta syvällisen nimen tälle kirkolle. Sehän on "Kristuksen tulemisen kirkko". Elävä seurakunta odottaa Herran tulemistä. Latinalainen sana adventus merkitsee tulemistä. Jeesus tuli kerran maailmaan, syntyen Betlehemin seimeen. Sitten hän tulee jatkuvasti ihmisyttämiin. Hän toivoo, että niissä olisi sijaa hänelle. Ja lopuksi hän on tuleva kunniansaan. Silloin, Ilmestyskirjan mukaan, temppeliä ei enää tarvita, koska Herra Jumala on sen Temppeli ja Karitsa. Mutta kilvoitellussamme Israelin kansan tavoin "Punaisen meren ylitse, synkeän korven lävitse, ihanaan Kaanaan maahan" on temppeli vielä tarpeen. Vanha hengellinen laulu, jota nuorena usein lauloin, kuuluu: "Kuule, juhla-kellot kaukaa kuminoi, temppeliin Herran, kutsu sieltä soi."

Tärkein on elävä seurakunta. Apostoli Pietari sanoo: "Ja tulkaa hänen tykönsä, elävän kiven tykö ja rakentukaa itsekän elävinä kivinä hengelliseksi huoneeksi." (1. Piet. 2:4-5.) Kerran kipuilin, mitenkä osaisin selittää Karkun rippilapsille seurakunnan olemusta ja mitä merkitsee pyhä yhteinen seurakunta ja pyhään yhteys. Olin silloin 49-vuotias ja rippikoulussa oli v. 1934 syntyneet. Vein kaikki oppilaat ulos ja sanoin: "Nyt kävellään Karkun kivikirkon ympäri ja katsokaa tarkkaan, ovatko kaikki kivet erilaisia vai onko joku kivi aivan samanlainen kuin joku toinen kivi." Kukaan ei löytänyt kiveä, joka olisi yhtäläinen kuin joku toinen. Kattoräystäin alapuolella näytti ensi näkemältä olevan, mutta nekin olivat hiukan eri pituisia. Kun menimme tunnille, niin aloin sitten puhua. Sanoin: "Me olemme temppelin kiviä. Tärkeintä ei suunnitella, että olemme samanlaisia. Se ei ole mahdollistakaan. Jumalan luomistyön rikkaus näkyy erilaisuudessa. On valkoihaisia, mustia, keltaisia ja punertavia. Ja satoja eri kieliä. Mutta missä Kristuksen evankeliumi Pyhän Hengen vaikuttamana kohtaa ihmisen, siitä tulee elävä kivi ja se rakentuu toisten kanssa temppeli-rakennukseksi. Siksi me uskallamme joka sunnuntai lausua: Minä uskon pyhän yhteisen seurakunnan ja pyhään yhteyden."

Minäkin olen elämäni myöhäisvaiheessa liittynyt ekumeeniseen eli yhteiskristilliseen ajatukseen apostoli Paavalin sanojen perusteella: "Ei ole tässä juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei ole miestä eikä naista, sillä kaikki te olette yhtä Kristuksessa Jeesuksessa." Kristuksessa ei ole enää mitään rajoja: "Valtamerten ääriä ja maan, he käyvät juhlaan arvaamattomaan."

Näissä mielialoissa minä vanha vaeltaja yhdessä vaimoni Aion kanssa olen mukana 70-vuotisen kirkkomme juhlassa. Jaksan uskoa, että tämän "Kristuksen tulemisen kirkonkin" kautta on menevä ihmisiä valtaistuimen eteen, koska siellä Ilmestyskirjan mukaan on väkeä kaikista kansanheimoista ja sukunnista ja kansoista ja kielistä.

Teidän veljenne, joka on osallinen ahdistukseen ja valtakuntaan:
K. E. Rinne.

Tämä Karkun seurakunnan entisen kirkkoherran teksti löytyi hiljattain Karkun seurakuntatalosta sen siivouksessa eikä sitä ole aikaisemmin julkaistu.

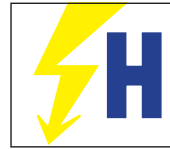
Pyymäen Konditoria

Torin laidassa

Pyymäen Leipomo

Nuutilankatu 2, Vammala, p. 03-512 3100

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

suunnittelutoimisto

HAKALA

PL 60 (JAATSINKATU 1) 38201 SASTAMALA PUH +358 (0)3 514 2111

**LAATUTYÖKALUJEN KAUPPA
AMMATTILAISEN ASIALLA
JO VUODESTA 1946**

TAUNO KIVIRANTA Oy

Trakinkatu 4, 38200 Sastamala
puh. (03) 517 9000 • fax (03) 517 9019
www.taunokiviranta.fi

**VAMMALAN
MOOTTORISAHA**

Pesurinkatu 4, 38200 VAMMALA
puh. 03-514 1260, 0400 130 654
www.vammalanmoottorisaha.fi

HUSQVARNA • STIHL • VIKING

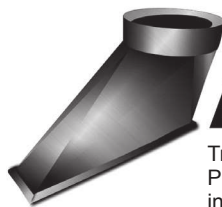
Hyvää Joulua!
VAMMASPAINO

Puutavaramyynti

T:mi SAMI KOIVU

Koivulantie 78, 38250 SASTAMALA
Puh. 03-513 0100, 0500-832 740
050-303 0827

**Peltityö
Lehtimäki**

Trakinkatu 6, 38200 Sastamala.
Puh. 050 527 5745
info@peltityolehtimaki.fi
www.peltityolehtimaki.fi

Kiitämme kuluneesta
vuodesta ja toivotamme
asiakkaillemme

*Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta!*

HAKASEN SAHA
Harjulantie 10, 38250 SASTAMALA
Puh. 03 5130 182, 040 5443 159

Koulumuistoja Vammalasta

■ *Marjatta Vanha-Kämppe*

Olen käynyt ensimmäisen kerran Vammalassa jo v. 1964. Minulla oli muutama päivä aikaa tutustua Vammalan kaupapaan. Kävelin Marttilankatua kirkolle. Katu oli kapea nupukivillä päällystetty. Kirkko oli komea. Sitten huomasin, että oli toinenkin katu: Puistokatu. Ei täällä juurikaan ollut kerrostaloja, mutta sitäkin komeampia puutaloja. Niiden ympärillä oli kauniit istutukset ja puutarhat. Pian olin tutustunut pieneen Vammalaan, joka teki minuun lähtemättömän vaikutuksen.

Niinpä vuonna 1967 palasin mieheni kanssa tänne takaisin ja pääsin historian ja äidinkielen opettajaksi kuuluisaan Vammalan yhteislyseoon. Koulu oli suuri, noin 1000 oppilasta, samoin luokat, jopa 44 oppilasta. Oppilaat olivat oikein kilttejä. Vanhemmille koulunkäynti maksoi aika paljon ja he myös edellyttivät, että koulua käydään kunnolla. Näin kodeilla ja koululla oli samat tavoitteet. Yhteislyseo oli valtion oppikoulu. Oppilailta perittiin lukukausimaksu. Jos oli vähävarainen, vanhemmat voivat anoa vapaaoppilaspaikkaa. Oppikirjat ja muut koulutarvikkeet piti kodin kustantaa. Oppikirjoja kierrätettiin hyvin yleisesti. Kouluruokailu oli myös maksullista. Ruokamaksujen keräyksen hoitivat luokanvalvojat. Harvoin ainakin minun keräämäni rahat heti täsmäsivät. En pitänyt siitä tehtävästä! Ihan helpolla ei hyviä numeroita saatu, niinpä ehdot keväällä olivat yleisiä ruotsin, saksan tai englannin kielessä ja matematiikassa.

Oli toinenkin koulunkäynnin vaihtoehto. Se oli kunnallinen koululaitos eli kansakoulu, jota käytiin 6 luokkaa ellei menty neljänneltä oppikouluun. Sen jälkeen käytiin vielä kansalaiskoulua 2 vuotta. Oppiaineita kansalaiskoulussa olivat mm. käsityöt, ko-

nekirjoitus, maa- ja metsätalous ym. käytännönläheiset aineet. Tämä koulu oli oppilaille ilmainen, mutta verotuksen kautta rahat kuitenkin saatiin. Näin on nykyisinkin. Sastamalan kaupungin budjetista ja valtiolta saadaan Sylvään koulun käytössä olevat rahat.

Suuri muutos koululaitoksessa tapahtui 1.8.1973, jolloin Vammalaan tuli kunnallinen koululaitos. Siihen kuului peruskoulu, joka korvasi kansakoulun, kansalaiskoulun ja keskikoulun sekä kunnallinen lukio. Peruskoulu jakautui ala- ja yläasteeseen. Samanaikaisesti otettiin käyttöön tämä koulurakennus, joka oli ensimmäinen Suomessa peruskouluksi suunniteltu koulutalo. Tämä koulu on ollut siis olemassa 40 vuotta. Ei ollut ihme, että tänne tulivat opettajat ja muut koulusta kiinnostuneet kautta Suomen sankoin joukoin tutustumaan. Aina oli luokan perällä opetuksen seuraajia. Siinä olivat sekä opettajat että oppilaat aika erikoisessa tilanteessa. Ensimmäisen vuoden aikana täällä kävi n. 1000 vie-

railijaa. Ihmettelyn kohteena olivat erikoisluokat: teknisen- ja tekstiilityön tilat, kielistudio ja auditorio, joka oli nimetty musiikkiluokaksi. Kielistudio oli käytössä vielä 1990-luvulla, mutta auditoriota ei ole käytetty juurikaan musiikkiluokkana.

Miltä tämä talo silloin näytti? Värit olivat tummia. Päävärit olivat tunmmanruskea, sininen ja sinapin keltainen. Ala-aula oli aika tumma, mielestäni varsin synkkä. Toisessa kerroksessa oli iso sisäpiha, jota ei koskaan käytetty piha-alueena.

Neljä ensimmäistä vuotta olivat erikoisia, koska kouluun kuuluivat myös keskikoululuokat, jotka opiskelivat Marttilan koululla ja kansalaiskoululuokat Sylvällä. Koulussa oli lukuvuonna 1973-1974 peräti 866 oppilasta, joista Marttilassa 455 ja Sylvällä 411. Luokkia oli yhteensä 30 ja opettajia 59. Näin suuren oppilasmäärän ja kahden työpaikan yhteensovittaminen aiheutti paljon työtä erityisesti silloi-

Luokkani Vammalan yhteislyseossa 60-luvun loppupuolella.

Vammalan Rengaspalvelu Ky

Hopunkatu 12, 38200 SASTAMALA
Puh. (03) 514 2660. Fax (03) 514 2942
www.vammalanrengaspalvelu.fi

Heinon Leipomo Oy

Sastamalankatu 70, 38210 SASTAMALA. Puh. 03-5112640
www.heinonleipomo.com

TEKNISET

Tuominen

Sastamala: Puistokatu 14 • Avoinna ark. 10–18, la 9–14 • Puh. (03) 511 4000

*Hyvää Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta!*

NESTE Vammala

L&T KURKI OY Itsenäisyudentie 66, 38200 Vammala, puh. (03) 511 2780

Ystävällisen palvelun Neste-asema

Sylvään koulun opettaja- ja henkilökunta osallistuivat useasti Satakunnan Sou-tuun. Kuva on 90-luvun puolivälistä.

selle rehtorille Jussi Virralle. Yleensä oppilasmäärä on ollut myöhemmin 500-600.

Kaksi koulutaloa aiheutti sen, että sekä opettajat että oppilaat joutuivat vaihtamaan koulutaloa jopa useamman kerran päivässä. Kulkiessaan Varilankatua Marttilan koululle matkan varrella ollut Hongiston sekatavarakauppa oli oppilaille mieleen, mutta ei välttämättä kauppiaille. Taisi karkkeja hävitä maksamattakin. Samalla saatettiin myöhästyä oppitunneiltakin. Vaikein ongelma oli pienet nahistelut matkan varrella, jos jonkun kaverin kanssa piti selvittää erimielisyydet. Tämä mietitytti minua silloista apulaisrehtoria. Tähän keksittiin mielestäni aika hyvä ratkaisu: Sylväältä lähdettiin aina Varilankatua Marttilaan ja palattiin rantakatua takaisin. Näin ollen ei ollut vastaan tulevia oppilaita. Selvittävät riitatilanteet lähes loppuivat.

Peruskouluun tuli monia uudistuksia mm. kouluneuvosto. Sylväällä siihen kuului 10 jäsentä: 5 vanhempain edustajaa, 2 opettajaa, 2 oppilasta ja rehtori sihteerinä. Kouluneuvosto käytti ylintä päätösvaltaa koulun sisäisissä asioissa. Kokemukseni mukaan rehtori Virta piti kouluneuvoston hyvin aisoissa ja näin rehtorin esitykset menivät hyvin läpi. Neuvoston tehtäviä oli koulun toiminnan kehittäminen ja yhteydenpito vanhempiin järjestämällä vanhempainkokouksia. Kouluneuvostot lopetettiin valtakunnallisesti v. 1985 ja tilalle tuli johtokunta.

Kielten ja matematiikan tunneilla oppilaat oli jaettu tasoryhmiin, joita olivat yleensä yleis-, keski- ja laaja kurssi. Erona oli se, että laajalla kursilla opiskeltiin enemmän asioita kuin muilla. Tasokurssien hyödyllisyydestä oltiin kahta mieltä. Lentävä lause oli: yleiskurssin tunti on opettajan kauhu! Suurin haitta tasokursseista oli oppilaiden kannalta, että erityisesti pojat valitsivat mielellään helpoimmat kurssit, mikä aikanaan rajoitti heidän jatko-opintojaan esim. lukioon pääsyä. Tasokurssit poistettiin v. 1985.

Jo ensimmäisenä lukuvuonna perustettiin oppilaskunta. Sen ydin oli oppilasneuvosto, johon kuului 1 oppilas jokaiselta luokalta. Kuraattoreina toimi 2 opettajaa. Ensimmäinen oppilaskunta järjesti koko koululle keskustelupaneelin, puurojuhlan ja huumevalistustilaisuuden sekä perusti elokuva-, pingis- ja urheilukerhon ja järjesti kolmet koulun sisäiset hipat, joissa yhdessä oli yhtye. 9-luokkalaiset toimivat opettajien apuna valvontatehtävissä.

Suuren koulun työjärjestyksen tekeminen ei ollut helppoa: tietokoneita ei ollut käytössä. Rehtori Virran aikana se tehtiin isolla legotaululla, josta osa on vielä nähtävänä opettajahuoneen käytävässä. Kullakin aineella ja opettajalla oli oma värinsä. Erityisesti tasokurssit ja valinnaisaineet aiheuttivat ongelmia ja usein jouduttiin umpiperään. Silloin rehtori Virta katsoi minua kysyvästi ja sanoi: ”Mikä nyt neuvoksi Pinnipen”. Nukuttiin yön yli ja ongel-

ma ratkesi. Useampi viikko tähän työhön hupeni aikaa.

Vuonna 1985 saatiin aikaan odotettu muutos, kun toisen kerroksen sisäpihalle rakennettiin lisäluokkia. Tilan tarve väheni myös oppilasmäärän pienentyessä ja näin ollen lähes kaikki opettajat siirtyivät Marttilasta Sylväälle.

Siirtyessäni rehtoriksi v. 1992 elettiin surulliset lamavuodet, jotka koskettivat koulua monin säästöin. Jouduin taistelemaan mm. terveydenhoitajan viran säilyttämisen puolesta. Ylisuuret ryhmät saatiin osittain purettua, koska luokkatilat olivat pieniä.

1990-luvulla opettajisto uusiutui lähes kokonaan alkuperäisen opettajakunnan jäädessä eläkkeelle. Kouluun saatiin nuoria innokkaita opettajia, joihin vanha Sylvään henki pian tarttui. Heidän kanssaan oli ilo työskennellä. Tulokset olivat hyviä, mm. kansainvälisessä Pisa-tutkimuksessa Sylvään koulu on aina menestynyt hyvin.

Pitkän urani aikana Sylväällä erityisesti apulaisrehtorina ja rehtorina jouduin useasti yllättäviin, hauskoihin ja jopa koomisiinkin tilanteisiin. Kerrankin eräs 7. luokan poika tuli kiihtyneenä kansliaani ja totesi, että on tapahtunut aivan kauheaa: ”Minun polkupyöräni on koristeltu ehkäisyvälineillä!” Kysyin häneltä, mistä tämä voisi johtua. Poika vastasi: ”Ne ovat niin kateellisia, kun minulla on emäntä”, millä hän tarkoitti tyttöystävää.

Oli perjantain viimeinen tunti 7. lk:n historiaa. Aihe oli mielenkiintoinen ja kaikki olivat hyvin mukana. Vilkas poika takapenkiltä viittasi. Annoin hänelle heti puheenvuoron. Hän osoitti tukkaani ja kysyi: ”Onks toi värjätty?” En kommentoinut, vaan jatkoin opetusta. Hän palasi monta kertaa samaan asiaan. Kun kello soi, pyysin poikaa jäämään luokkaan. Ihmettelin, miksi hän oli niin kiinnostunut tukastani. Hän vastasi katsoen minua kauniilla ruskeilla silmillään. ”Miksi siitä ei saa puhua, kun se on niin kaunis”. En voinut olla hänelle vihainen. Opiskelukin sujui pojalta seuraavilla tunneilla paljon paremmin kuin ennen.

Näillä muisteluilla toivotan Sylvään koululle onnea uudelle vuosikymmenelle!

Tukkilaisurheilua

■ Antero Telilä

Tukkeja on Suomen vesistöissä uitettu avolautoissa ainakin 1800-luvun loppupuolelta asti. Uittoja harjoitetaan eräissä vesistöissä edelleenkin nippu-uittoina. Tukkien uittotyössä tarvittiin taitoja, joista aikojen kuluessa muodostui tukkilaisten keskuudessa urheilulajeja. 1940- ja 1950-lukujen vaihteessa pidettiin ensimmäiset valtakunnalliset tukkilaiskisat. Niihin osallistui myös muita kuin tukkilaisia.

Historiankirjoissa mainitaan, että tukkilaiskisoja on järjestetty jo 1930-luvulta asti. Vuodesta 1949 alkaen valtakunnallisia kisoja on järjestetty vuosittain. Tietävästi Tyrvääläiset tukkilaiset eivät ole osallistuneet valtakunnallisiin kisoihin, vaikka niissäkin olisi ollut menestymisen mahdollisuuksia. Eri paikkakunnilla järjestettyjen kisojen kulta-aikaa olivat 1950-luku ja 1960-luvun alkuvuodet. Parhaimmillaan kisoja oli seuraamassa jopa 10 000 katsojaa. Varsinaisia katsomoja ei kilpailupaikoilla ollut, vaan katsojat seurasivat kisoja rantatörmällä istuen tai seisten. Länsi-Suomessa kisoja järjestettiin useammassa kilpailulajissa mm. Tampereella, Tammelassa Saaren kansanpuistossa, Hauholla, Porissa, Orivedellä ja kerran Vammalassakin. Myös Helsingin Seurasaaressa järjestettiin kisoja vuosittain juhannusaattona vuodesta 1954 alkaen.

Lajeina Helsingissä olivat puomijuoksu, tukkilaisvala ja rullaus. Muualla kilpailtiin lisäksi yksilölajeina sumajuoksussa ja sestomisessa sekä soudussa kolmi- ja viisimiehin joukkuein. Tukkilaiskisojen koko ohjelmistoon kuului sumajuoksu, useimmiten suma- ja puomijuoksuyhdistelmä, sestominen, tukkilaisvala, rullaus ja koskenlasku. Kilpailuasuna käytettiin pääasiassa normaaleja työvaatteita ja kumiteräsaappaita. Saappaiden sijaan jalkineina oli myös kumitossuja. Rannalla kisailtiin usein puomien yhdistämisessä, käytettyjen näreiden väännössä ja köydenvedossa. Joukkueet köydenvetoon muodostettiin eri uittoyhdistysten edustajista. Yleisöä viihdytettiin kilpailujen lisäksi monipuolisella ohjelmalla.

Tukkilaisten kilpailulajit

Sumajuoksussa kilpailijat juoksivat vapaana lautassa uivien tukkien ja massapölliiden ylitse. Matka oli yleensä 70-100 metriä. Parhaan vastineen askellukselle sai astumalla tukin keskelle. Tukin päähän astuminen tai massapöllistä vauhdin ottaen johti yleensä veden varaan. Kilpailun varusteenä olevan keksin avulla nousiin takaisin lautalle ja juoksu jatkui. Kilpailun voittaja oli suman ylityksen nopeimmin tehnyt juoksija.

Puomijuoksussa edettiin ketjuilla toisiinsa kiinnitettyä tukkijonoa pitkin. Matka oli noin 70-80 metriä. Puomijonon kireys vaikutti merkittävästi siihen, miten tukki kanto juoksijan. Usein puomit upposivat painavimmilla juok-

sijoilla jopa vyötäröön asti. Puomilta sai vapaasti pudota, mutta kisaa jatkettaessa oli noustava putoamiskohdasta takaisin puomille. Juoksijan tasapainottajana käytettiin keksiä, joka oli myös avuksi puomille uudelleen noustessa. Juoksu päättyi rantaan, katsomon eteen. Kisan voittaja oli nopeimmin perille ehtinyt. Useimmilla kilpailupaikoilla suma- ja puomijuoksu oli yhdistelmälaji.

Sestominen suoritettiin kilpailijan kantavalla tukilla. Yleensä kilpailutukin sai valita useamman tukin valikoidusta. Tukin pituus ja koko vaikuttivat merkittävästi tukin ohjattavuuteen ja vauhtiin. Kilpailu suoritettiin tukin päällä seisten ja sestalla (pitkä riuku) meloen. Tukin ohjattavuuden vuoksi melontaa suoritettiin tukin molemmilta puolilta. Tukilta sai kilpailun aikana vapaasti pudota, mutta jatkaakseen kilpailua oli noustava tukille uudelleen. Kilpailumatka oli n. 60–100 metriä ja eteneminen tapahtui rannan suuntaisesti katsomon edessä. Olosuhteista ja paikasta riippuen sestominen suoritettiin yksi tai kaksi kilpailijaa kerrallaan. Voittaja oli matkasta nopeimmin selviytynyt.

Tukkilaisvala oli taitolajina vaativin. Vala tehtiin järjestäjien valitseman isohkon tukin päällä. Kilpailu alkoi hetkestä, jolloin kisailija hyppäsi tukille. Aluksi haettiin tasapaino, sitten iskettiin keksi puun keskiosassa tukkiin, kierrettiin keksi ja juostiin tukin päähän ottamaan kulaus järvivettä, nousiin ylös, juostiin keksille ja irrotettiin se. Tukille nousun ja keksin irrottamisen välinen aika sekä keksin huojunnan määrä juontimatalla olivat arvosteluperusteet voittajasta päätettäessä. Mitä pystymässä keksi pysyi, sen paremmat olivat laatupisteet. Keksien kaatuessa vaaka-asentoon ei laatupisteitä saanut, mutta vedessä makaava keksi helpotti suoritusta.

Rullaus oli laji, jossa kaksi kilpailijaa kekseineen nousivat samalle tukille yrittäen tukkia pyörittämällä pudottaa toisensa veteen. Pyöritys alkoi tuomarin komennolla. Useimmiten toinen kilpailijoista menetti tasapainonsa jo muutaman sekunnin kuluttua ja putosi veteen. Rullauksen kestänytä tuomarin mielestä riittävän kauan, molempien kisaajien ollessa edelleen tukevasti tukilla, tuomari antoi komennon heittää keksit pois, minkä jälkeen veteen putoaminen tapahtuikin varsin nopeasti. Kisa jatkui pareja vaihtaen, kunnes voittaja oli selvillä.

Kilpailijoiden paremmuus määriteltiin eräissä kisoissa myös useampien lajien yhteistuloksen perusteella.

Soutukilpailut käytiin tukki- tai keluveneillä. Keluveneessä oli laitoihin kiinnitetty akseloitu tukki, johon oli varppausta varten pyöritetty vajeria. Soutajia oli veneen koosta riippuen kaksi tai neljä sekä perämies. Soutumatka oli yleensä noin puoli kilometriä.

Seuraava ote kisaselostuksesta on kopioitu Aamulehdestä (29.5.1955)

Tukkipoikien reipas juhla 1. Helluntai-päivänä pidettiin Tammelassa Lou-nais-Hämeen 5. tukkilaiskisat. Ko-leasta säästä huolimatta oli yleisöä saapunut runsaasti Saaren kansan-puistoon seuraamaan tukkipoikien reippaita suorituksia ja muuta ohjel-maa. Tukkilaiskisojen kilpailulajei-na olivat viestisoutu sekä suma- ja puomijuoksu. Ensimmäisessä lajis-sa peri Kokemäenjoen Uittoyhdis-tyksen joukkue kiistattoman voiton, mutta viimeksi mainitussa syntyi tiukka kamppailu Längelmäen Antti Heinosen ja Tyrvään Antero Telilän ja Vihdin Matti Rinteen välillä. Vain sekunti oli miehillä eroa maalissa. Kilpailun hauska lopuksi nähtiin

Tarvajärven ja Rautavaaran suma-juoksuyritys.
Tulokset: Suma- ja puomijuoksu: Yleinen sarja 1) Antti Heinonen Längelmäki 1.26, 2) Antero Telilä Tyrvää 1.27, 3) Matti Rinne Vihti 1.28, 4) Heikki Pakila Tyrvää 1.47, 5) Esko Manninen Karkku 2.04, 6) Reijo Kangas-Voittaja Antti Heinonen maa Tyrvää 2.15, 7) Onni Valkama Hauho 2.37, 8) Pauli Kollin Tyrvää 3.15, 9) Pentti Heinonen Längelmäki. Ikämiesten sarja 1) Mauno Korell Tyrvää 5.05. Viestisoutu: 1) Kokemäenjoen Uittoyhdistys 16.37, 2) W Rosenlew & CO Oy 18.13, 3) Rauma Repola Oy 19.12, 4) O/Y Finlayson Forssa A/B 19.52.

Todettakoon, että suma- ja puomijuoksun tuloslistalta puuttuvat Länsi-Suomen parhaimmiston kuuluneet Tais-to Palomäki Kokemäeltä ja Aaro Kivelä. Tyrvääläisten kilpailijoiden listaan voidaan lisätä myös Kalervo Korell ja Kalevi Telilä, vaikka heidän nimiään ei tämän kilpai-lun tuloslistalla näykään. Myös naiset kilpailivat samois-sa lajeissa kuin miehet, pois lukien koskenlasku. Nais-ten sarjoissa olivat mukana yleensä Heinosen sisarukset ja 1950-luvun lopussa myös Rauha Telilä. Tyrvääläisten osallistuminen kisoihin alkoi 1950-luvun alussa ja kesti 1960-luvun puoliväliin asti. Lopettamisen syynä oli harjoittelumahdollisuuksien loppuminen, sillä Kokemäenjo-en uitto päättyi vuonna 1966.

Kisakäyntejä kertyi vuosien mittaan arviolta 30-40. Isom-malla joukolla matkustettaessa kuljettiin kuorma-auton la-vallakin, useimmiten kuitenkin takseilla. Innoittajanamme

tukkilaisurheilun aloittamiseen oli Kokemäenjoen Uittoyh-distyksen työnjohtaja Mauno Korell, joka itsekin osallistui menestyksellisesti moniin kilpailulajeihin. Tyrvääläiset si-joittuivat yleensä tuloluettelon kärkipäähän. Suosituin ja tuloksellisin laji tyrvääläisille oli suma- ja puomijuoksu. Vuosien mittaan useimmin lajivoittoja saivat Kokemäen-joen uittoyhdistyksen soutajat. Soutajiin kuuluivat usein myös tukkilaisten yksilöläjien edustajat.

Kisat olivat usein kutsukilpailuja ja niihin osallistumi-sesta maksettiin palkkio. Menestyneimmille jaettiin lisäksi palkinnot, useimmiten pokaalit. Vammalan kisoissa vuon-na 1954 saimme palkinnot samana vuonna Suomi-neidoksi valitulta Lenita Airistolta. 1950-luvun puolivälin aikoihin pääsimme erään kilpailun yhteydessä tukkilaisaiheisen elo-kuvan tekoon taitojamme näyttämään, emme elokuvatahti-nä, mutta taustalla kuitenkin.

Saluunassa
syöt hyvin.

Tervetuloa!

Vammalan

SALUUNA

Puistokatu 16 38200 Sastamala
Puh. 03-511 2954

 Neon
Sport

SALON®

Puistokatu 1, 38200 Sastamala, puh. 03-5141 290
Av. ma-pe 9-17.30, la 10-14

KIINTEISTÖNVÄLITYSPALVELUA TURVALLISESTI 25 V KOKEMUKSELLE

Vankalla paikallistuntemuksella ja ammattitaidolla hankittu asiakkaiden luottamus yksityistalouksista aina rakennusliikkeiden uudistuotantoon saakka.

Kiitokset teille kuluneesta vuodesta

**Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta 2014.**

Kiinteistötalo

ARTO VORMISTO LKV

arto.vormisto@kiinteistotalo.fi, Puh. 0445 654 773

Välityspalkkio 2,8-3,2 % + alv minimi 2.200 + alv.

*Rauhallista
Joulua
ja Vauhdikasta
vuotta 2014*

Toivottaa Matti Nieminen

jps-mainos.fi

Rudolfin Keidas

*Elämyksiä ja tunnelmaa luonnon rauhassa.
Yksilöllistä palvelua haluaville ryhmillä ikimuistoiset
hetket puron solinassa lammen rannalla. Keidas
sijaitsee Rudolf Koivun lapsuuden maisemissa.
Palvelemme teitä kaikkina vuodenaikoina.*

- a vusauna • kota • laavu • fiirsimökki
- ruokailuhetket terassilla, kodassa tai mökissä
- luontoaktiviteetteja • uutuutena suuri lämminvesipalju

*Tervetuloa
Pekka Tilli 050-596 0704
Maila Tilli 0500-998 328
www.rudolfinkeidas.fi
info@rudolfinkeidas.fi*

LVI:N KANSSA ON AINA WIN-WIN TILANNE

AMMATTIMAISET ASENNUKSET
KORKEALAATUISET TUOTTEET
TYTYVÄISET LOPPUKÄYTTÄJÄT

soft
heat^{2.0}

REXEL

ASENNUKSET - TARVIKKEET - VALAISIMET

SÄHKÖLIIKE
Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3 38200 SASTAMALA p. 03-514 1311

www.sahkoliikerantala.fi

LVI
the hot alliance

Rettig Lämpö Oy Puh: 09-7269 1040 info@lviproduktter.fi www.lviproduktter.fi

Lapsuuden suojeleminen

■ Sami Mäkkönen

Vanhempi voi ottaa lapsen syliin. Se tuo lapselle välittämisen ja oman tärkeytensä tunteen. Tällöin kyse on lapsen suojeleminen; se on sananmukaisesti käsin kosketeltavaa. Sama koskee lastensuojeleminen ja lasten suojeleminen.

Lapsuuden suojeleminen kohdalla asetelma on toinen, sillä lapsuuden suojeleminen on kysymys ilmiöstä. Sitä ei voi ottaa syliin, eikä sitä voi laisinkaan käsin kosketella.

Lapsi tarvitsee rakkautta ja rajoja potenssiin kaksi. Mutta mitä tarvitsee lapsuus? Tässä yhteydessä vastaus on kaksijakoinen. Lapsuus tarvitsee pidennystä. Toiseksi lapsuus kaipaa huolettomuutta.

Lapsuuden kesto oli vielä viime vuosisadan alkupuolella erilainen eri sosiaaliryhmissä. Joidenkin lapsuus kesti aikuisuuteen saakka, toisille lapsuuden loppui jo ennen teini-ikä. Lapsuus loppui sinä päivänä kun kierto- tai kansakoululainen siirtyi työelämään.

Nytemmin lapsuuden aikaa on pyritty pidentämään ainakin siihen saakka kunnes oppivelvollisuus päättyy. Samanaikaisesti lainsäätäjät on kuitenkin lyhentänyt lapsuuden aikaa. Tämä on tapahtunut muun muassa säätämällä 12 vuotta täyttäneen puhevallasta eli veto-oikeudesta. Aikuiset ovat halunneet siirtää heille kuuluvaa päätöksenteko-oikeutta keskenkasvuille.

Lainsäädännöllisesti lapsuus tarvitsee pidennystä. Vaikka lapsen vastuuttamista pidetään hienona asiana sillä verukkeella, että Suomen perustuslaki edellyttää nuorten kuulemista, tosiasiassa kuuleminen ja päätöksenteko tarkoittavat eri asioita.

Kaikenikäisiä lapsia on aina ja poikkeuksetta kuultava. Mutta se on ei edellytä kuulemisen ja päätöksenteko-oikeuden samaistamista toisiinsa. Aikuisen päätöksenteko-oikeus merkitsee paitsi oikeutta myös velvollisuutta, siis päätöksentekovelvollisuutta. Sitä ei voi siirtää esimerkiksi eskari-ikäisille.

Astrid Lindgrenin ja Mauri Kunnaksen kirjoissa on moniakin niitä yhdistäviä piirteitä. Huolettomuus on niistä yksi. Melukylyssä desibelien määrät voivat ylittää työsuojelliset

pykälät, artikkelit ja direktiivit. Silti se on jopa toivottavaa – huolettomat lapset kun tuppavat olemaan koväänisiä.

Huolettomuus merkitsee valjastamattomuutta. Ollakseni rehellinen tunnustan tämän: kavahdan ”laatu-ajasta” puhumista. Se voidaan kyllä assosoida puuhämäkiin, mäkkäreihin, ulkomaanmatkoihin. Omasta puolestani liitän tämän uudisilmaisun ulkoistamiseen. Annetaan ymmärtää että ostopalveluiden avulla lapsi voisi tuntea itsensä rakastetuksi.

Totuuden vierestä puhuminen voi aikuisten kesken olla tiettyissä tilanteissa sallittua tai jopa tarpeen. Tätä osoittaa jo yksin se, että valkoiset valheet perustuvat kohteliaisuuteen. Kohdistettaessa huomio lapsiin ja lapsuuteen asetelma on käänteinen.

”Nuoruus on seikkailu suunnaton – nuoruus on vaikeaa”, *Katri-Helena* laulaa. Hän on oikeassa. Tästä ei kuitenkaan sovi päätellä, että myös lapsuuden tulisi olla vaikeaa. Päinvastoin. Siksi joudumme yhdessä miettimään, millä tavoin voimme yhdessä edistää lapsuuden ajan huolettomuutta ja sen myötä myös pidentää lapsuuden aikaa.

Mieleen tulee kolme lähtökohtaa, arvojen selkeys ja sitoutuminen sekä yhteisöllinen toiminta.

Arvojen selkeys ratkeaa yksinkertaisesti vain peiliin katsoamalla. Peilinä toimii omatunto. Joka sen kanssa alkaa väitellä, hän jää välittömästi toiseksi. Sitoutuminen lapsuuden arvostamiseen on sekin helppoa. Tämä johtuu jo yksin siitä, että voimme samanaikaisesti arvostaa vaikkapa lapsuutta, nuoruutta, aikuisuutta, vanhemmuutta, isovanhemmuutta ja vanhuutta. Kyse ei ole siitä, että jonkin seikan arvostaminen edellyttäisi toisen alas painamista.

Lapsen vanhempi voi ottaa lapsensa syliin. Lapsuus voidaan ottaa vain yhteisölliseen syliin. Tämä tapahtuu sillä tavoin kuin YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (1989) edellyttää. Yhtä hyvin se voi toteutua kansallisesti, maakunnallisesti tai kuntakohtaisesti taikka alueellisesti tätäkin rajatun. Olennaista on sen tunnustaminen että lapsuuden suojeleminen on yksi joukkuepelin muoto.

Lasten jouluvirsi

Lapset nyt laulakaa,
iloiten pulputkaa.
Taivas on täällä nyt,
Jeesus on syntynyt.

Kuusta te katsokaa,
äärellä iloitkaa.
Tähti on syttynyt,
Jeesus on syntynyt.

Tarmo Tuusa

Kynttilät, loistaa saa,
valoa ken rakastaa.
Meillä on joulu nyt,
Jeesus on syntynyt.

Lahjoista iloitkaa,
joulusta riemuitkaa.
Muistakaa tämä nyt,
Jeesus on syntynyt.

Jumalalle kiitosta
suuresta lahjasta.
Tiedätte tämän nyt,
Jeesus on syntynyt.

OMAN TIENSÄ KULKIJAT

SUBARU FORESTER & XV

Kuvan auto erikoisvarustein.

Aito neliveto! **32.865,92 e**
(+tk. 600 e)

Uudessa hintaluokassa **26.685,72 e**
(+tk. 600 e)

Paras ja palkittu Subaru-myyjäsi Pirkanmaalla ja Satakunnassa!

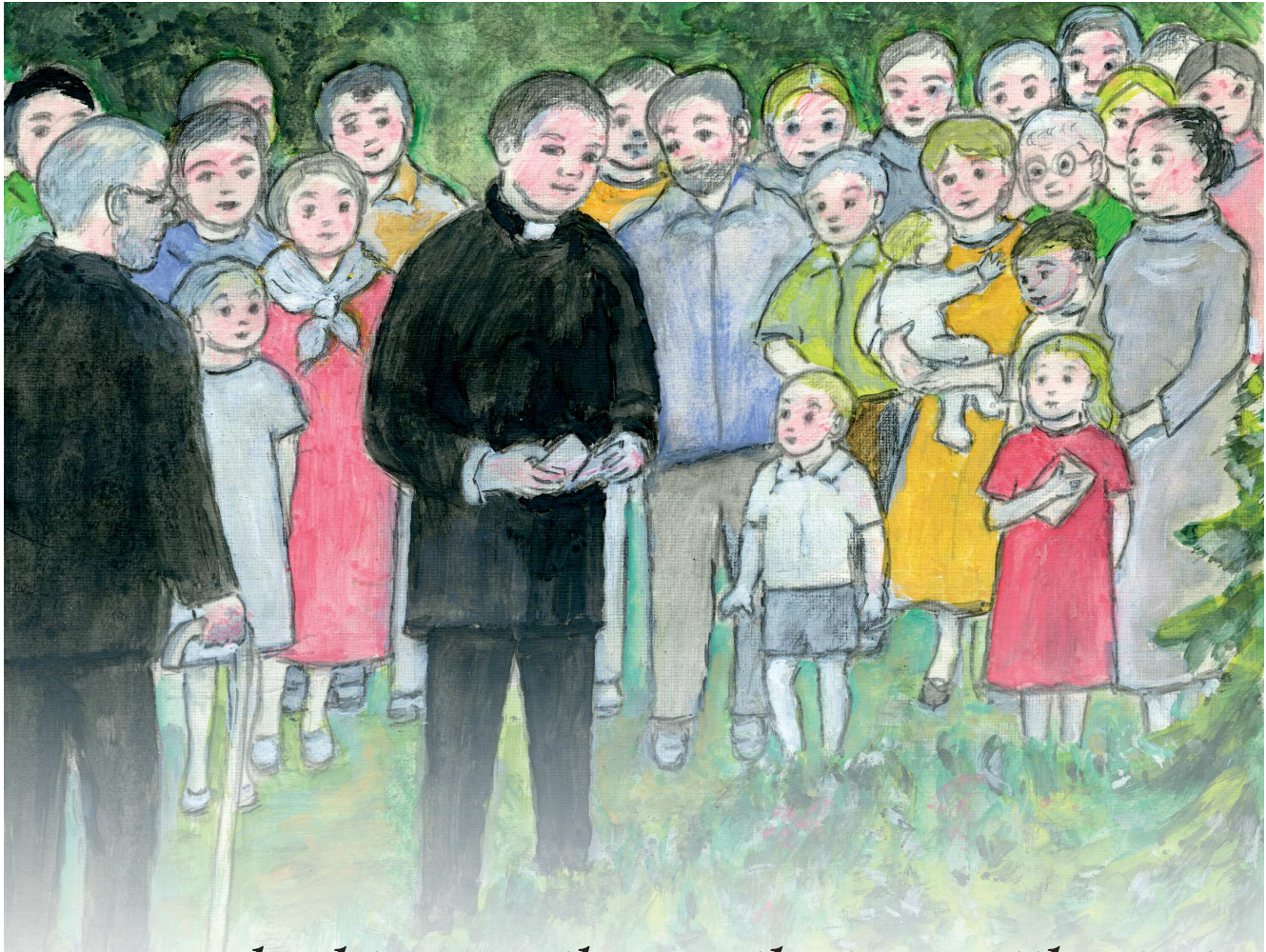
Levorannan Autoliike Oy

Kauppakaari 10,
Vammala, Sastamala
www.levoranta.fi
Puh. (03) 512 7710

Automyynti avoinna
ma-pe 9-18.30, la 10-15
Huolto p. (03) 512 7720
Varaosat p. (03) 512

Etsitkö vähänajettua vaihtoautoa? Meiltä löytyy, katso: www.levoranta.fi

58

Hartaushetki Isonvihan aikaisen piilopirtin multipenkeillä Ekojärven rannalla

■ *Maria Mustalabti*

Historian hämäryyteen on painunut jokaisen paikkakunnan elettyä elämää. Siihen on sisältynyt kaikki mahdollinen. On uudisraivaajan uupumus, nälkä, pedot, sodat ja kaikki muu. Näin myös Sastamalan Ekojärvenmaan kohdalla.

Paljon on muisteluksia ja perimätietoa kirjattukin, kuten Aleksi Vihdanmäen ”Kotiseudullisia muistitietoja Tyrvään Ekojärvenmaasta” ja myöhemmin perinnepiirin kokoomassa ”Lantulan ja Ekojärven seutu ajassa muuttuneessa”. Myös Pertti Virtarannan kirjassa ”Elettiinpä ennenkin” ja Niilo Ihamäen haastattelut Olga Vihdanmäen luona. Asutuksen alkuun kuuluu täällä Suomen sodasta palaavien asuttamista ja siitä syntyneitä ruotsinkielisiä paikannimiä, kuten Bra, Pii, Träsk, Ö, Olmanni ym.

Ekojärven idänpuolen piilopirtit ovat oma tarinansa ja osin arvoituksensakin. Mitä varten tultiin pakoon ja ketä, ja keitä he olivat.

Eräs arvio oli, että esimerkiksi sotaan viemistä yritettiin välttää. Perimähistoria kertoo mm. Ekojärven jään yli tulleista kahdesta kasakasta hevosineen, jotka onnistuttiin torjumaan ja päätyivät jään alle.

Ainakin yhden piilopirtin multaperustuksia näkyy vielä, maatuneina ja kasvillisuuden peittämänä.

Piilopirttejä koskee myös eräs tapahtuma, josta ei ole kir-

joitettu. Silläkin on oma sanomansa myös jälkipolville.

Joskus ennen talvisotaa, kolmekymmenluvun alkuvuosina, pappani halusi pitää siellä yhden mökin jäänteiden luona hartaushetken. Oletan, että hän oli raivannut kasvillisuutta niin, että perustuksen pengeri oli näkyvillä.

Hän sopi asiasta Sammaljoen papin, Salmisen kanssa ja tieto tilaisuudesta kulki. Harrasta ja hiljaista väkeä oli runsaasti. Vaikka olin vielä ihan lapsi, minulle jäi muisto jostakin ihmeellisestä.

Suviehto kaikessa täyteydessään – sen hiljaisuus ja rauha. En muista mitään puheesta ja muustakaan, mutta jotakin taivaallista hohti suvinen ilta-aurinko ja se virren sointi, joka ihan täytti metsän.

Kaukainen menneisyys oli koskettanut varmasti kaikkia ja myös minun lapsensydäntäni.

Elämän kohtalot kaikkialla ovat moninaisia. Meitä hartaushetkessä mukana olleita kosketti viime sodan aikana tullut tieto, että pappimme Salminen perheineen oli ollut matkalla yli Atlantin ja laiva ei koskaan saapunut perille. Torpedointi, oli aikuisten arvio.

Kuitenkin, oli suvi tai talvi, juhannus tai joulu, se sama sanoma mitä joulu nytkin kertoo, on totta ja aina uusi. Meille on syntynyt Vapahtaja.

*Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta!*

Toivoo

SHELL SASTAMALA

Pesurinkatu 3, 38200 Sastamala
puh. 03-511 2190

ThermiSol

THE ART OF INSULATION

www.thermisol.fi

Joulun
lämpimimmät terveiset
eristämisen elementtien
asiantuntijalta!

FINNMIRROR Studio

INARIA®
LIUKUOVIKAAPISTOT
- UNELMIESI KOKOINEN -

FINNMIRROR®
KYLPUHUONEKALUSTEET

FINNMIRROR®
SISUSTUSPEILIT

inaria.fi - finnmirror.fi - peilikauppa.fi

FINNMIRROR Studio
Avoinna maanantaisin klo 10 - 17 | Puh. (03) 511 61
Asemakatu 10, 38210 Sastamala

**VARAOSAT JA TARVIKKEET
KAIKKIIN MERKKEIHIN**

**TYÖKALUJEN MAMMUTTI-
MYYMÄLÄ**

**AUTO- JA MAATALOUS-
KONEHUOLTO**

**TYÖVAATTEET JA
SUOJAIMET**

PAIKALLISESTI PALVELLEN

KIVINIITTY
www.kiviniitty.net

SASTAMALA 0207 431 060 - HUITTINEN 0207 431 065
puhelin hinta lankapuhelimesta 8,21 snt/puhelu +6,90 snt/min, matkapuhelimesta 8,21 snt/puhelu + 16,90 snt/min

Kalliomäen Aliinan tarinaa 1800-luvun loppupuolen jouluista

Ylistenjärven rannalla pienen metsikön reunassa kyyhöttää yksinäinen harmaa asumus. Tammikuiset pyryilmat ovat kattaneet mökin paksulla lumitaakalla ja sen tähden se näyttää tulijasta entistäkin pienemmältä ja unohdetummalta. Astun kuitenkin sisään matalaan eteiseen. Silloin ilmestyy pirtin ovelle pirteä vanhus, vuodenvaihteen tienoilla 82 vuotta täyttänyt Kalliomäen mummo. Hän toivottelee minut tervetulleeksi ja pyytää käymään sisään matalaan, lämpöiseen pirttiinsä.

Pian istummekin jo viihtyisästi kahvikuppostemme ääressä, minulla mielessäni juhlallinen haastattelu ja vanhukSELLA kaukaiset lapsuudenajan muistot.

Hänen kotinsa on ollut pientila tyrvääläisessä syrjäkylässä. Lapsia perheeseen oli siunaantunut peräti yksitoista, ei siis ollut ihme, että ruoasta ja vaatteista silloisissa oloissa joskus oli puutettakin. Kotitalon pellot olivat hallaiset ja kovat pakkastalvet toivat vilunkin lapsille tutuksi. Ajat olivat toiset silloin, mutta joulu saapui silloinkin.

Kristikunnan suurintaa juhlaa tahdottiin matalimmassakin majassa viettää mahdollisimman juhlavasti ja hartaasti. Niinpä joulun valmistelut tehtiinkin erityisellä huolella. Ne aloitettiin perinpohjaisella siivouksella. Tuvan valkea permanto pestiin hiekan ja havujen kanssa kirkkaaksi. Lattian puhdistus olikin raskasta työtä, puhdasta piti tulla ja välillä hangattiinkin lattiaa niin, että lastut siitä irtoilivat ja pesun jälkeen törröttivät oksankohdat ylös permannosta. Kun tuotteet, pöydät ja penkit olivat saaneet puhdistuksensa, haettiin kapeita päreitä, joista sitten tehtiin kattoon taitava koriste-lu. Samalla saatiin tupaan entistä puhtaampi tuntu mustan, karstaisen ja nokisen katon peittyessä.

Jouluvehnäsiä ja piparkakkuja ei siihen aikaan lainkaan tunnettu. Äiti leipoi ohraisia leipiä ja paistoi uunissa perunoista laatikkoa. Tavallisesti perunoita saatiin vain harvoin. Niinpä mummo muistaa, kuinka he pienimmät aina kiireesti hotkivat perunansa, koska isoilla veljillä oli tapana sanoa: ”kenellä viimeksi jää, sen jaetaan!”

Jouluaaton ajettiin ladosta eläimille ruokaa pitkiksi pyhiksi. Jouluilta kotieläimetkin saivat ylimääräisen heinän-noksensa. Kun aattopäivä oli sitten kallistunut iltaan, ja kaikki olivat juosseet joulusaunan makoisista löylyistä puhtaaseen pirttiin, alkoi lasten riemu olla ylimmillään. Puhtaat paidat oli jouluksi saatu päälle ja äiti kantoi pöytään vaatimattomat jouluruuat. Aterian jälkeen lapset pääsivät leikkimään jouluoljille, jotka oli riihestä kannettu tuvan nurkkaan. Aluksi oljet oli tarkoitettu vain osalle pirtin lattiaa, mutta pianhan ne levisivät ylt’ ympäri suuren lapsilauman niillä peuhatessa.

Illan mittaan pienten joulunviettäjäien aluksi puhtaat paidat epäilyttävästi tummuivat nokisista oljista.

Pian kuitenkin hiljennettiin veisaamaan tuttuja jouluvirsiä. Äiti ja isä jyrävästi ja voimakkaasti laulaen, lapset arasti tapailleen sanoja ja säveltä. Näiden hartaitten virsien mukana laskeutui joulun rauha tuohon juhla-asuiseen pirttiin ja joulun pyhä sanoma tuli noiden köyhien ihmisten joululahjaksi. Toinen toisensa jälkeen nukahtivat lapset kahiseville oljille virsien hiljenevään säveleeseen.

Varhain jouluaamuna lähti vanhempi väki joulukirkkoon. Lapset jäivät usein vaatteiden puutteessa kotimiehiksi. Joulunpyhien aikana vallitsi täysi rauha ja vasta pikkupyhinä käytiin vieraisilla. Noita pikkupyhiä pidettiin silloin paljon suuremmissa arvossa kuin nykyään. Niin, myös isoja pyhiä vietettiin silloin paljon hartaammin kuin nyt. Ehkä monet koettelemukset olivat olleet lähentämässä heitä Jumalaan.

Niihin aikoihin olivat sudetkin näillä seuduilla vielä hyvin yleisiä ja mummo muistaa niitä pienenä nähneensäkin. Isot ihmiset kertoilivat julmia susijuttua ja lapset pelkäsivät niitä vallan kauheasti. Kerran oli pikkuväli lähetetty yksin myllyyn. Matka oli pitkä ja ehti tulla jo ilta ennen kuin pieni myllymies pääsi palaamaan kotiin. Oli kirkas kuutamo ja se loihiti hangelle ihmeellisiä pelottavia olentoja. Pieni poika reessänsä aivan väräsi pelosta. Onneksi oltiin jo lähellä kotia. Mutta silloin näkyikin polulla jokin liikkuvan. Kauhu valtasi pojan ja koko matkan kestänyt jännitys purkautui nyt sydäntäsärkeväksi itkuksi. Kun peto kuitenkin sillä kertaa osoittautui kotitalon renkimieheksi, selitti lapsi keventyneenä: ”Pelkäsin niin, kun luulin sinua sudeksi!” Renki oli sitten pilkannut poikaa moisista epäluuloista, mutta varmaan tälle jäivät mieleen ensimmäisen myllymatkan järkyttävät hetket.

Seinällä tikittää ruusukuvioinen vanha heilurikello aikaa yhä eteenpäin. Me olemme viivähtäneet hetken vuosikymmenten takaisissa muistoissa. Olin tullessani luullut saavani täältä toisenlaisen joulutarinan. Vanhan harmaahapsisen mummon muistoissa lapsuuden jouluista ei ollut notkuvia joulupöytiä, ei loistavia jouluvaloja eikä joululahjoja, mutta tyytyväinen ja iloinen katse vanhuksen silmissä todistaa, että he olivat silti tyytyväisiä. Se antaa myös aavistaa, että he silloin pääsivät ehkä lähemmäksi pyhää seimeä kuin me kaiken runsauden keskellä ja että he savuavien päreiden valossa näkivät selvemmin joulutähden kuin me, joilta se niin usein peittyi moniväristen jouluvalojen taakse.

Muistiin merkitsi Sipilän Ulla 1950-luvulla joulun tienoilla.

Saint Louisin baseball-joukkue Cardinals on yksi USA:n parhaimmista joukkueista. Noora pääsi seuraamaan yhtä joukkueen otteluista, ja peli oli hyvin samankaltaista kuin suomalainen pesäpallo. Stadionilla oli liki 42 tuhatta katsojaa, ja tunnelma sen mukainen. Ottelu jäi vahvasti mieleen yhtenä hienoimmista urheilutapahtumista.

Tyrvään tytöt Ameriik

■ Noora Hyvärinen ja Lotta Ylinen

Sastamalalaiset Lotta Ylinen, 17, ja Noora Hyvärinen, 17, viettivät unohtumattoman kesän 2013 LC Sastamala/Vammalan lähettämänä nuorisovaihdossa Yhdysvalloissa. Lotan kuusi viikkoa kuluivat Oregonin Hood Riverissä ja Nooran kuukausi puolestaan Missouriin St. Louisissa.

Isäntäperheiden kanssa Noora koki paljon erilaisia aktiviteetteja, mm. vieraili eläintarhassa, huvipuistossa, Lions Clubin kokouksissa, vesipuistoissa, ja vietti myös arkista perhe-elämää. Tässä kuvassa Noora pienen Katlyn kanssa lasten eläinpuistossa.

Nooran neljän viikon reissuun kuului myös viikon mittainen leiri muiden Missouriin kesävaihtolaisten kanssa. Leirillä oli 17–21-vuotiaita nuoria eri puolelta maailmaa yhteensä yhdeksästä eri maasta, ja kaikki nuoret näkyvätkin kuvassa. Viikon aikana ehdittiin kiertää viidellä eri Lions Clubilla ja viettää aikaa yhdessä erilaisten aktiviteettien parissa. Viikon nuoret asuivat leirikeskuksessa, josta löytyi oma uima-allas ja järvi. Jo yhden viikon aikana tuli kaksitoistahenkisestä leiriryhmästä niin tiivis, että hyvästelyhetki oli hyvin itkuinen kaikkien osalta.

Yksi Saint Louisin tunnetuimmista nähtävyyksistä on suomalaisen suunnittelijan Eero Saarisen suunnittelema kaarimainen torni Gateway Arch. Neljän viikon aikana tuli Nooran piipahdettua Archilla pariinkin otteeseen. Missouriissa kaupunkien keskustat olivat lähes kokonaan toimistorakennusten peitossa, eikä keskustassa ollut juurikaan asuntoja, shoppailumahdollisuuksista puhumattakaan. Muutenkin autolla liikuttiin joka paikkaan. Kuva otettu Archin huipulta.

riikoissa

Hood Riverin Lions Clubiin kuuluva Russ oli ammatiltaan pilotti, ja toimi myös yksityislentokentällä lennonopettajana. Kun tuuli tyyntyi sopivasti, saivat Lotta ja samoissa perheissä asusteleva Elisa kutsun pienlentokoneeseen lentotunnille. Ohjaksiin ja radiokuuluttimiin tutustuivat molemmat toisen istuessa takapenkillä, eikä lentokone tippunut alas kertaakaan.

Koska Hood River on maailman purjelautailupääkaupunki, ei Lottakaan välttynyt kokeilemasta kyseistä lajia. Vaikka surffauksen hän koki vesihiihtoa ja koskenlaskua omemmakseen, muutamaiset ensimmäiset kerrat taisivat silti kulua ennemmin pinnan alla kuin laudan päällä.

Lu-
mihuip-
puvuorien juuressa olevan Hood Riverin ympäristöstä löytyi vesiputous jos toinenkin. Muun muassa Twilight-elokuvista tutun Multinomah fallsien ohi Lotta tuli huristeltua lähes päivittäin.

Yhdysvaltojen itsenäisyyspäivää juhlittiin ilotulituksin, piknikein, konsertein ja paratein, joista yhdestä tämäkin kuva on. Kaupat täyttivät monta päivää aiemmin Amerikkakrääsästä, ja itse juhlapäivänä kuului pukeutua siniseen, punaiseen ja valkoiseen. Juuri tämä oli hyvä osoitus siitä, kuinka kaikki on suurempaa Amerikassa.

Hood Riveristä tunnin ja yhdeksän minuutin päässä oli Oregonin hurmaava pääkaupunki Portland, jossa tuli vierailtua kerta jos toinenkin. Kuvassa ovat nähtävillä kaikki Hood Riverin kesävaihtarit, ja nuorten kesken vietettiin paljon aikaa. Kämpäkaveri Elisasta tuli Lotalle viikkojen aikana läheinen kaveri, ja ensi helmikuussa italialainen tyttö saapuukin Suomeen vierailulle.

Exlibris

Upeat malliasunnot valmiina, tilaa oma henkilökohtainen esittely!

Exlibriksen huoneistovalikoimassa on tyylikkäitä vaihtoehtoja yksiöistä tilaviin terassiasuntoihin. Ydinkeskustan monipuoliset palvelut, tapahtumat ja tori ovat aivan vieressä. Iltavalaistuksessa elegantin arvokiinteistön muodot korostuvat upeasti.

Sastamalan Exlibris

Kerrostalo I Puistokatu 8

Arvioitu valmistuminen 27.6.2014. Energialuokka A₂₀₀₇

Esim.		kr	mh.	vh.
1 h+tk+s	36,0 m ²	6	54 880	137 200
2 h+kk+s	53,0 m ²	3	78 640	196 600
2 h+k+s	64,0 m ²	4	93 040	232 600
3 h+kk+s	65,5 m ²	5	99 320	248 300
3 h+k+s	87,0 m ²	5	131 680	329 200
3 h+k+s	89,5 m ²	8	140 320	350 800
3 h+k+kht+s	92,0 m ²	5	140 280	350 700
3 h+k+kht+s	93,0 m ²	6	155 680	389 200
4 h+k+kht+s	107,5 m ²	8	177 320	443 300

YIT Asuntomyynti | Kihlmaninraitti 1 E | 33100 Tampere | p. 020 433 4635 | ma–pe 9–16 | www.yitkoti.fi

* Matkapuhelimesta 8,28 snt/puhelu + 17,04 snt/min, lankapuhelimesta 8,28 snt/puhelu + 5,95 snt/min.

YIT

Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta

Sastamalan kaupunki

Kuva: Hannu Moilanen

64

Sanaristikot

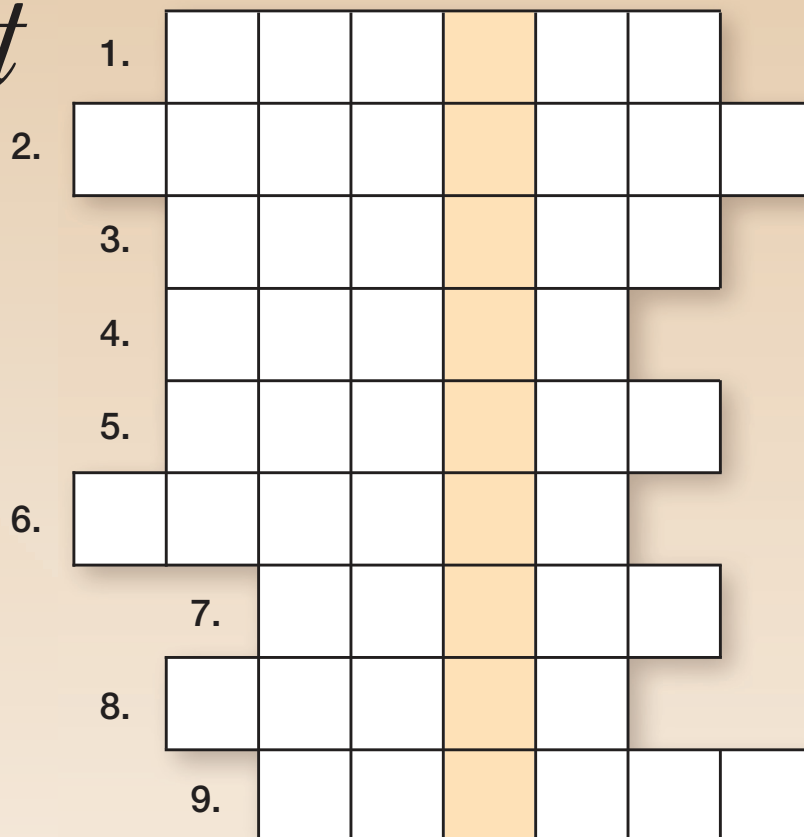
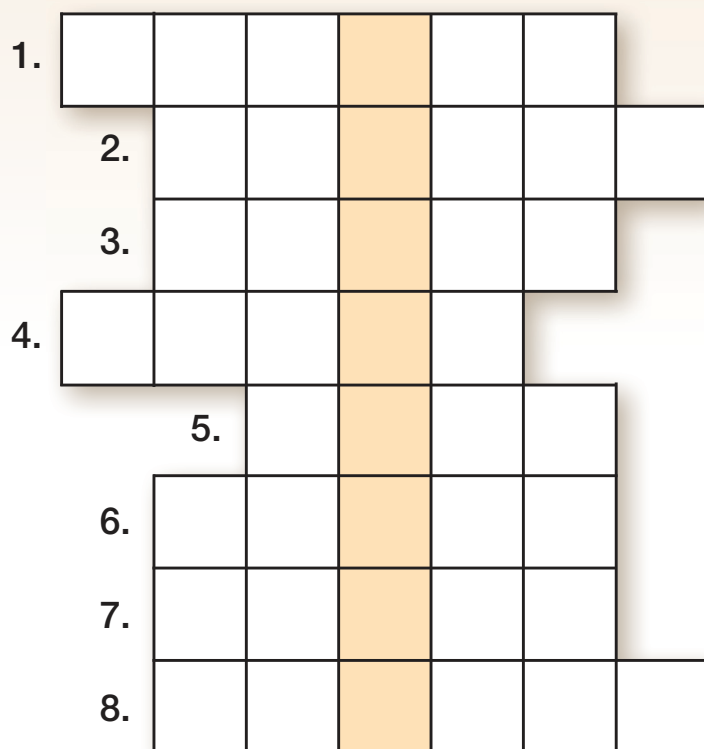
■ Laatinut Pirjo Kukola

Lämmittävä

1. Nukkuu talven
2. Paukkuu ulkona
3. Lapsilla mäessä
4. Villaisena lämmin
5. Hartioille
6. Liemiruoka
7. Lämmin lauantaina
8. Jo odotettu
9. Pieni valo

Tunne

1. Annetaan
2. Leijuu ilmassa
3. Puu/luku
4. Heinillä härkien...
5. Riimein
6. Kaulaan
7. Vuodenaika
8. Joulun tuoja

Anagrammeja

■ Erkki Vainio

Sijoittamalla sanojen/rivien kirjaimet uuteen järjestykseen saat syntymään urheilulajeja.

1. Kalle-ukki
2. Lepojutut
3. Lisa Telkipuu
4. Alpo Läjä
5. äkeä K Joki
6. Taisto I Hahmo
7. Nuutti N Sussula
8. Klaus Köyssy
9. Kim Hyyppä
10. Horst Piinhitti
11. Retudisko
12. Malli Tuulia

Ristikoiden ja anagrammien vastaukset sivulla 68.

Hyvän tuulen sähkötalo

Telilän Sähkötyö

Toivottaa asiakkailleen sekä yhteistyökumppaneilleen

Rauhallista Joulua ja Menestyksellistä Uutta Vuotta 2014

Pukintie 242, Sastamala
Puh. (03) 512 8111
www.telila.fi

*On joulussa tuoksua,
lämpöä, taikaa.
On joulussa oikeaa
juhlan aikaa.*

*Tunnelmallista Joulua ja
Onnea Vuodelle 2014!*

**VAMMALAN
I APTEEKKI**

Puistokatu 15, Sastamala, p. 514 2271

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2014!*

*Aina onnistunut
lahjavalinta on
lahjakortti
liikkeeseemme!*

PRIMADONNA
twist

PUTIIKKI
Naiselle

Puistokatu 18, Sastamala. Puh. (03) 514 2665 www.putiikkinaiselle.fi

**Hyvää Joulua
ja Huoletonta
Uutta Vuotta**

**CALL
24/7**

LAITTEISTO • KUNNOSSAPITO • KIIHTEISTÖTEKNIikka • KONE- JA LAITESIIRROT

0400 123 500

**Sata
laatta**
Montasaja monen mieleen

Toivoo
**Sata
laatta**
www.satalaatta.fi

KAUNISTA • KODIKASTA • KESTÄVÄÄ

Vammalan Kaluste Ky

Itsenäisyudentie 10, Vammala, puh. 03-514 1077

SIMSOTEC

KUNNOSSAPIDON AMMATTILAINEN

SIMSOTEC ON vahva teollisuuden osaaja, joka tarjoaa korkeatasoista ammattiosaamista kokonaisvaltaiseen tuotantotilojen ja -laitteiden kunnossapitoon.

SIMSOTEC
puh. 020 486 5900 | www.simsotec.fi

- » Ylläpitopalvelut
- » Huoltosopimukset
- » Nosturihuollot
- » Modernisaatiot
- » Erikoispalvelut

**HYDRAULIIKKAHUOLTO
K. RÄIHÄ OY**

Hallimestarinkatu 26, 20780 KAARINA
puh. 02 275 4100 (vaihde), faksi 02 275 4111
raiha@raiha.com www.raiha.com

**Hydrauliikka-
huollot**

Hollming Simstec ja K. Räihä Oy ovat osa Hollming-konsernia.

www.simsotec.fi »

PAANU
Sastamalalaista käsityötä

Kalvosinnapit ja solmioneula yht. 149,-

**Kulta- ja Kelloliike
Merja**

Puistokatu 16, 38200 Sastamala
Puh. (03) 511 2911 • www.kultamerja.fi

ELEKTRIA

Kaiken mitä tarvitset sähköstä saat ELEKTRIA-sähköammattilaiselta

Rakennatko uutta vai korjaatko vanhaa? Tule ensin meille. Saat asiantuntevan suunnittelun, alan korkealaatuisimmat tuotteet ja ammattitaitoisen asennustyön. Ja voit olla varma: Huolto pelaa.

- Teollisuuden ja toimistojen sähkötyöt
- Uudisrakennusten sähköasennukset
- Kiinteistöjen sähkösaneeraukset
- Huolto- ja korjaustyöt

SÄHKÖLIIKE
Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 SASTAMALA
p. (03) 514 1311, 0500 631 380
www.sahkoliikerantala.fi

SÄHKÖURAKOITSIJA

Saatsin kahvila

Tule herkuttelemaan!

- Viihtyisässä KABINETISSAMME vietät yksityistilaisuudet, kokoukset, koulutukset...
- VEIKKAUSPISTE

Jaatsin kahvila
Asemakatu 10, Vammala, puh. 511 2868
Tervetuloa ark. 7-20, la 8-20, su 10-19

Hyvää Joulua ja keveitä askeleita vuodelle 2014

T: Aseman Kengän plikat

Aseman Kenkä

Puistokatu 9,
Vammala,
p. (03) 514 3160

LIONS INTERNATIONAL

Ristikoiden ja anagrammien vastaukset:

Lämmittävä
1. kontio
2. pakkanen
3. pulkka
4. sukka
5. shaali
6. keitto

7. sauna
8. joulu
9. tuikka

Tunne
1. lahjat
2. tuoksu

3. kuusi
4. laulu
5. runo
6. huivi
7. talvi
8. Tuomas

Anagrammit
1. kelkkailu
2. pujottelu
3. pikaluistelu
4. jääpallo
5. jääkiekko
6. maastohiihto

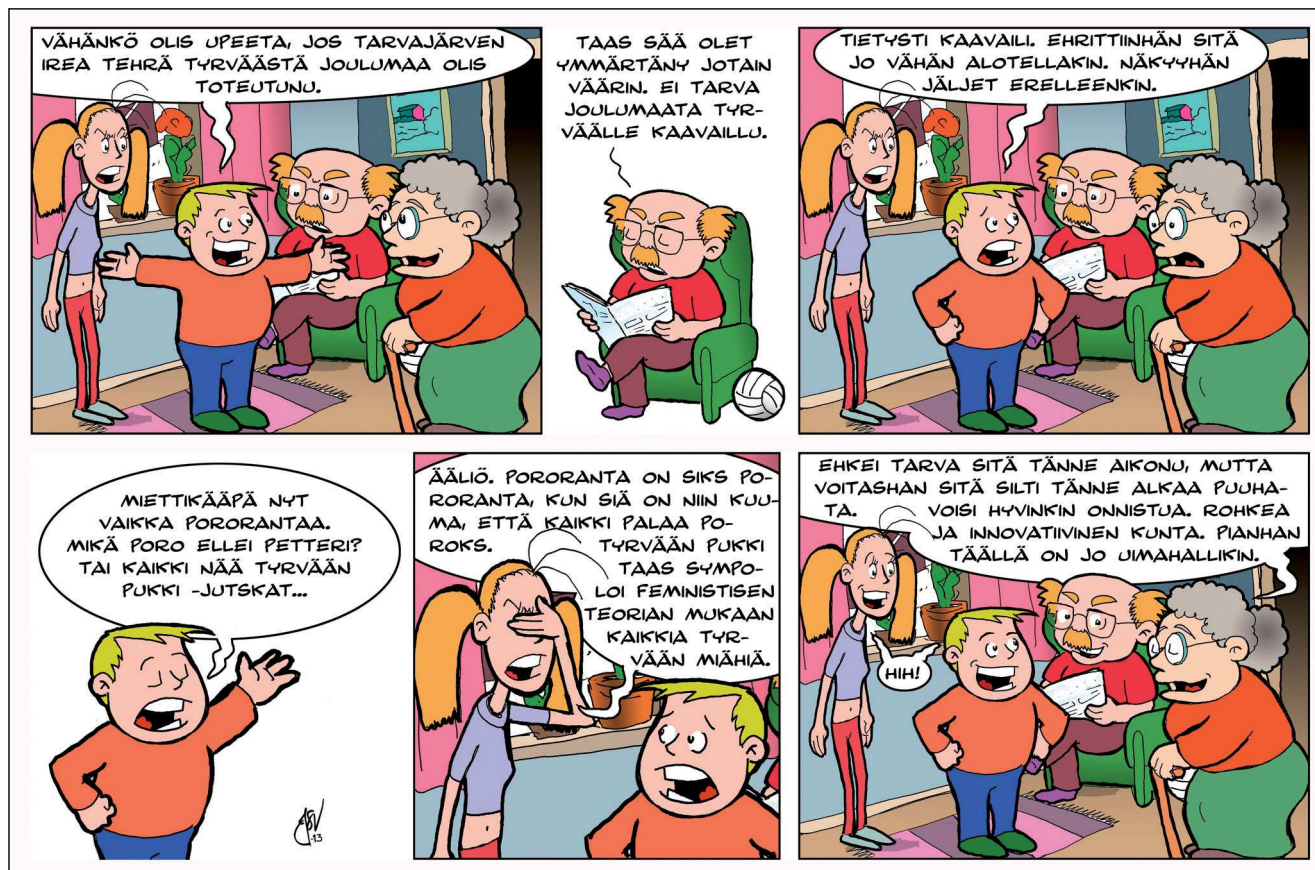
7. latusuunnistus
8. syöksylasku
9. mäkihyppy
10. sprinttihiihto
11. tour de ski
12. lumilautailu

FORTACO

Fortaco Oy • Vammaksentie 1 • FI-38210 SASTAMALA, Finland
www.fortacogroup.com

FINLAND • ESTONIA • POLAND • SLOVAKIA • HUNGARY

Hyvää Joulua ja Huoletonta Uutta Vuotta

Joulun viettoon

Kysy myös
adventti-
matkoja!

Joulun tunnelmalliset matkat

- kaupunkilomalle Prahaan, Bratislavaan, Barcelonaan, Berliiniin, Wieniin, Vilnaan, Riiikaan tai Istanbuliin
- Baltiaan kylpylä- tai hotellilomalle
- jouluristeilylle Tukholmaan, Tallinnaan, Riiikaan, Rostockiin, Lyypekkiin tai Bahamalle

Lisätietoja toimistostamme
tai www.matkajojat.fi

MATKAPOJAT

Sastamala, Puistokatu 19, p. 010 2323 990
Myyntipalvelu p. 010 2323 200

K-supermarket Superin
kauppiat Outi ja Petri Vesanen
henkilökuntineen toivottavat

**Rauhallista Joulua
ja Hyvää Uutta Vuotta**
asiakkailleen ja
yhteistyökumppaneille!

K SUPERMARKET SUPERI
Sorvankatu 5, 38200 Sastamala, puh. 010 470 1820

TAMPEREEN
KIRJANPITOTOIMISTO

TAMPEREEN KIRJANPITOTOIMISTO - PITKIEN SUHTEIDEN TILITOIMISTO

Tampereen Kirjanpito Oy on toiminut
pirkanmaalaisten yritysten luotettavana kumppanina
jo yli 50 vuotta. Tutustu tarkemmin palveluihimme ja
ota yhteyttä. Olemme valmiita pitkään suhteeseen.

Heikki Punkka HTM, KLT

www.tampereenkirjanpitooy.fi

Taloushallinto

Tampereen toimipiste

Puh. (03) 254 2200

Faksi (03) 254 2255

Häkiläpolku 3 A, 33100 TAMPERE

Kangasalan toimipiste

Puh. (03) 377 4433

Fax (03) 377 4466

Kuuhunharjuntie 26, 36200 Kangasala

*Tunnettu
hyvästä
ruoastaan!*

150-paikkainen
lounasravintola
Nuupalan yrityspuistossa.

- Runsaasti kokous-, koulutus ja neuvottelutiloja
- Juhla- ja pitopalvelu niin meillä kuin muuallakin
- Isot saunatilat

Lounaspöytä katettuna
ma-pe 10.30-13.30!

Palvelemme ark. 8-16.
Sopien myös muina aikoina.

Vammaksentie 1, 38210 Sastamala
puh. 040 509 4349
asiakaspalvelu@ravintolapatruuna.fi
www.ravintolapatruuna.fi

Tyrvään Sanomat monella kanavalla

Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta 2014!

VAMMALAN SEUDUN
Osuuspankki

*Lämmintä Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta!*

SASTAMALAKOTI

Tehostettua hoivaa ja Senioritukiasumista

Hossantie 3, 38210 Sastamala . Puh. (03) 511 2721
sastamalakoti@sastamalakoti.fi
www.sastamalakoti.fi

Kalaneuvos®

*Hyvää Joulua
ja Valoisaa
Uutta Vuotta*

SÄHKÖLIKE
Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 SASTAMALA
p. (03) 514 1311, 0500 631 380
www.sahkoliikerantala.fi

Kuva: Konstsmide

**Rauhallista
Joulua!**

Sastamalan Silmäasema kiittää
asiakkaitaan kuluneesta vuodesta
ja toivottaa rauhallista joulua!

SASTAMALA
Puistokatu 18, (03) 511 4299
Palvelemme ma-pe 9.30-17.30
parillisten viikkojen lauantait 9.30-13.30
www.silmaasema.fi

SILMÄASEMA

*Hyvää Joulua &
Riemukasta Uutta Vuotta!*

SASTAMALAN NÄKÖKESKUS

• Puistokatu 16 • Puh. 03 511 4109
www.sastamalannakokeskus.fi

NÄKÖASIAN TUNTIJASI ARKEEN JA JUHLAAN

Hinta: **10 €**

